

De la UEC al Club Muntanyenc. 50 anys d'excursionisme a l'Hospitalet

JOSEP RIBAS I VINYALS

CENTRE D'ESTUDIS DE L'HOSPITALET

De la UEC al Club Muntanyenc. 50 anys d'excursionisme a l'Hospitalet

JOSEP RIBAS I VINYALS

CENTRE D'ESTUDIS DE L'HOSPITALET

Edició Centre d'Estudis de l'Hospitalet
Major, 54, 1r 08901 l'Hospitalet
Telèfon 93 338 60 91 Telèfon/Fax 93 261 24 90
www.celh.org
celh@catalonia.net

Equip d'edició Mercè Artigas, Rosa Guinart,
Montserrat Perelló i Marta Tapiol, del CEL'H.

Correcció lingüística Assumpta Manzanares, del CEL'H.

Escanejat fotografies Toni Monrós, del CMH.

Agraïments Agraïm especialment el suport dels socis antics i actuals del CMH que ens han donat informació i també la col·laboració de totes les persones que ens han facilitat documentació i fotografies; així mateix volem donar les gràcies a les persones del CEL'H i el CMH que amb el seu treball de voluntariat han donat contingut i forma a aquest llibre i, a les institucions que amb el seu suport econòmic n'han fet possible l'edició.

Aportacions L'edició d'aquesta publicació ha comptat amb el suport econòmic de l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de l'Hospitalet, del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana (CPCPTC) de la Generalitat de Catalunya i de la Caixa Laietana.

Fotografia coberta David Subirana escalant el campanar de l'església de Santa Eulàlia de Mèrida i Joan Freixas observant, ambdós de la secció d'Escalada i Alta Muntanya del CMH. Activitat realitzada el juny de 1982 dins el programa de la Festa Major del barri Centre amb la intenció de publicitar la nova denominació de l'entitat.

Disseny Gràfic Imatge i Color

Impressió Offset Color

Dipòsit legat B-50064-02

ISBN 84-922206-2-7

Sense veu, closos els llavis,
ens cercàvem els crits dins l'espinada,
parlàvem per les puntes dels cabells eriçats
i amb el nostre tremolor silenciós,
Malgrat tot, avançàvem...

Fèlix Cucurull

A les tres dones de casa: la Dolça,
l'Ariadna i l'Amèlia.

Als companys socis que han perdut la vida
en el seu combat amb la muntanya: Oriol
Batallé, Carles Romero, Víctor Pérez i Josep Marí.

A tots aquells i aquelles que durant aquests
cinquanta anys han treballat des de l'entitat
amb i per a la gent de la ciutat, amb voluntat
de servei, sense esperar res a canvi.
Que són molts i moltes.

Sumari

PRESENTACIÓ, Club Muntanyenc l'Hospitalet 9

PRESENTACIÓ, Centre d'Estudis de l'Hospitalet 11

INTRODUCCIÓ, de Josep Ribas 15

L'EXCURSIONISME, ELS ANTECEDENTS 19

Dels inicis al Grop Saltadiç 21
L'excursionisme a Catalunya. Dels inicis a l'ensulsiada 21
El Grop Excursionista Saltadiç. 1918-1936 22

1952-1966. LA UEC, DELEGACIÓ DE L'HOSPITALET-CENTRE 27

1. INICI DE L'ACTIVITAT DE LA UEC 29
   1.1. Un marc polític i social advers. La recuperació 29
   1.2. Constitució de la delegació de la UEC de l'Hospitalet-Centre 31
   1.3. Les primeres activitats 35

2. LES SECCIONS. EL SEU PROTAGONISME 43
   2.1. Les seccions. L'especialització de la diversitat 43
   2.2. Secció de Muntanya. La més genèrica 45
   2.3. Les marxes per muntanya 49
   2.4. Secció d'Iniciació a la Muntanya. Agrupament Escolta Guifré el Pilós 52
   2.5. Alta muntanya i escalada. Una història d'entrebancs 59
   2.6. L'espeleologia. Primeres activitats 66

3. LA UEC. ENTRE LA CONTINUÏTAT I LA INNOVACIÓ 73
   3.1. Una dinàmica d'equilibri entre continuïtat i innovació 73
   3.2. Nou estatge social, noves activitats i noves crisis 75

1966-1980. LA UEC COMPLEIX 20 ANYS 81

4. UNA NOVA ETAPA. ACTIVITATS DE MUNTANYA I SOCIALS 83
   4.1. El nou marc social 83
   4.2. Impuls de totes les activitats de muntanya 88
   4.3. Una intensa i variada activitat social 93

5. CELEBRACIÓ DELS 20 ANYS DE L'ENTITAT 97
   5.1. L'Entitat compleix 20 anys i enceta crisi 97
   5.2. Els temps estan canviat 103

1980-2002. EL CLUB MUNTANYENC L'HOSPITALET. NOU NOM PER A UNA ENTITAT HISTÒRICA **119**

6. SEPARACIÓ DE LA UEC I NOU NOM PER A L'ENTITAT 121
6.1. Anys de canvis i nous posicionaments 121
6.2. Nova denominació. El Club Muntanyenc l'Hospitalet 124

7. EL CLUB MUNTANYENC EN L'ASSOCIACIONISME EXCURSIONISTA 131
7.1. Consolidació d'un nou espai associatiu 131
7.2. Temps d'expedicions 140
7.3. S'enceta un altre decenni, amb fites més ambicioses 146
7.4. Cap al cinquantenari 168

2002. DES DEL CIM MIRANT A L'ESDEVENIDOR **175**

8. A TALL DE CLOENDA 177
8.1. Algunes reflexions a pròposit dels 50 anys de l'entitat 177
8.2. La Secció Infantil i Juvenil 178
8.3. La feminització del CMH. Una assignatura pendent 179
8.4. El CMH, una associació de voluntariat 181

ANNEX 1. MARXES DE REGULARITAT PER MUNTANYA 185
ANNEX 2. CAMPAMENTS SOCIALS, CAMPAMENTS D'ESTIU D'ALTA MUNTANYA 189
ANNEX 3. RELACIÓ DE MEMBRES DE LA JUNTA UEC-CMH DEL 1952 AL 2002 193

BIBLIOGRAFIA 197

RELACIÓ D'ARXIUS, BIBLIOTEQUES I CENTRES CONSULTATS 199

FONTS 201
Revistes i Butlletins 201
Fonts Orals 201

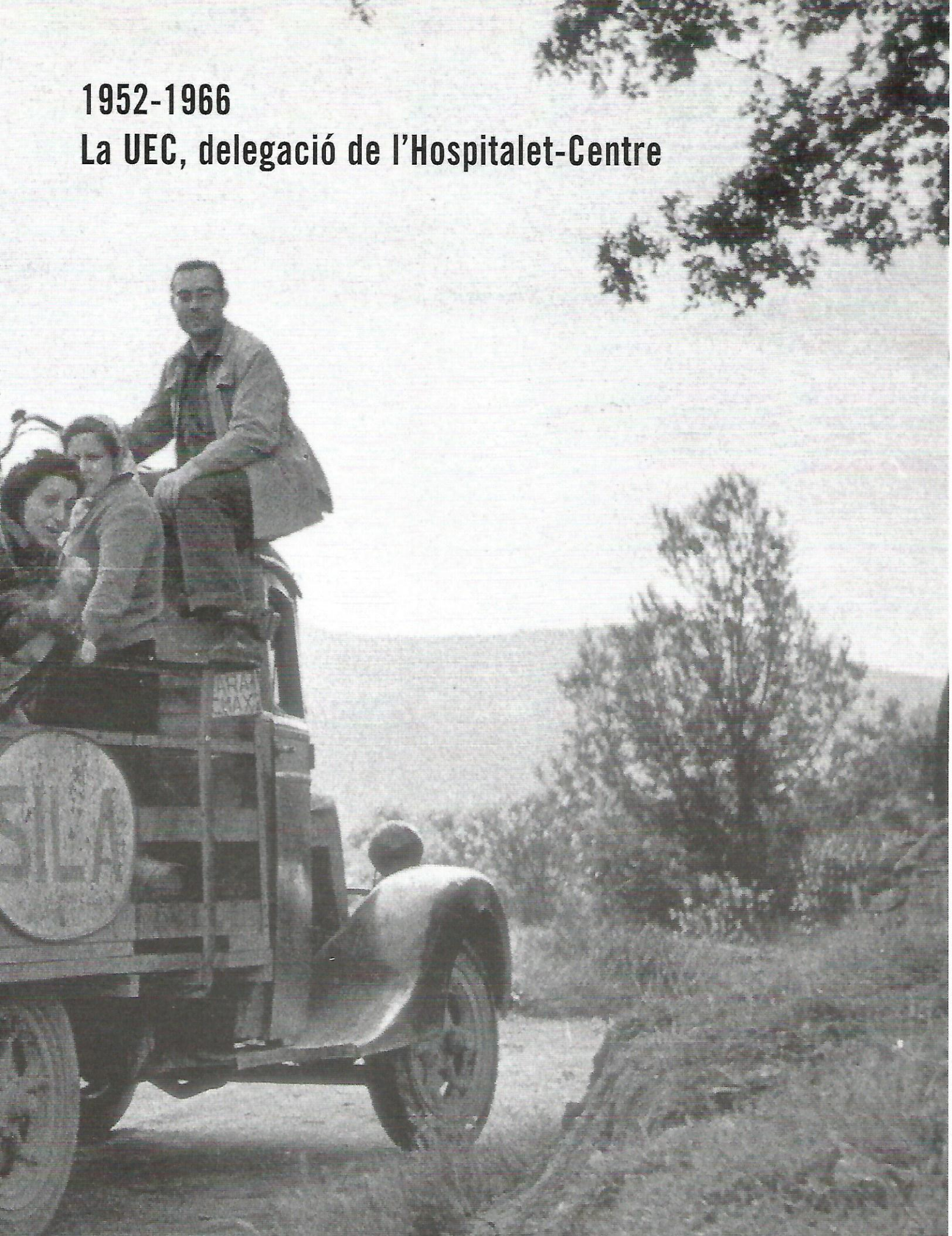
RELACIÓ DE QUADRES 203

ÍNDEX D'ABREVIATURES I CRÈDITS FOTOGRÀFICS 205

ÍNDEX ONOMÀSTIC 207

1952-1966
La UEC, delegació de l'Hospitalet-Centre

9. Un grup d'excursionistes de la UEC amb el camió de la llet de Sant Celoni al Montnegre cap al 1955. L'ús d'aquest mitjà de transport era habitual en els excursionistes en zones de producció lletera, especialment a la Cerdanya. A la foto localitzem asseguts començant per l'esquerra: Francesc Xavier Duch, Josefina Montoyo i Jaume Alicart. Drets: Agustí Boada, Francesc Montoyo, Francesca Baqués, Josep Vilà, Carme Ibáñez, Maria Teresa Andrés, Cinta Audí i Miquel Ruiz.

☼ JA

10. Agustí Boada i Ramoneda, un dels introductors de les tècniques d'alta muntanya i escalada, al cim del Cavall Bernat, assegut al costat de la primera imatge de la maredeu, poc abans de l'entronització de la nova.

☼ CMH

1. Inici de l'activitat de la UEC

1.1. UN MARC POLÍTIC I SOCIAL ADVERS. LA RECUPERACIÓ

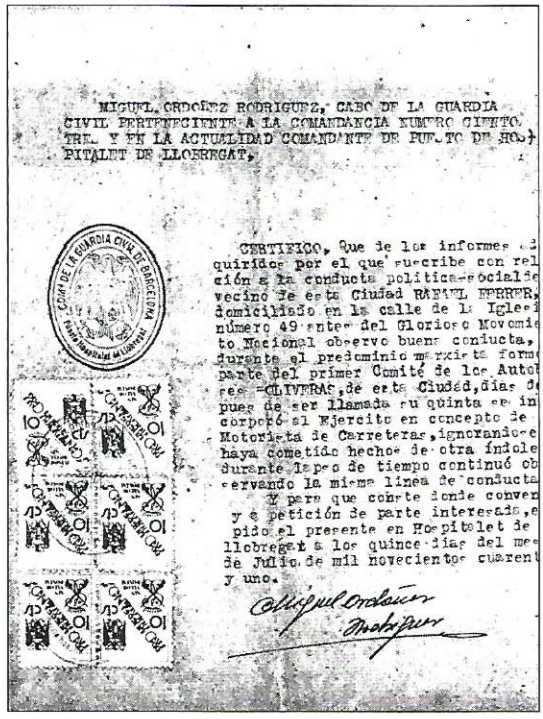
L'any 1952 l'Hospitalet era una ciutat que s'aproximava als 78.300 habitants, dels quals una mica més d'un 40% eren nascuts fora de Catalunya. Com d'altres ciutats catalanes de les seves dimensions i característiques, es trobava en el camí d'un procés de canvis impactants. En les pròximes dècades gairebé es triplicarà la població, i la fesomia urbana canviarà radicalment.

També havien anat canviant les formes de vida o relació, però s'havien conservant gairebé intactes alguns dels trets més característics i definitoris del règim franquista imperant des d'aquell gener del 1939. D'aquests trets destacaven l'estructura del poder local, polític i municipal i la metodologia per al seu manteniment basada en l'amenaça constant i real de la repressió. Ambdues amb formes evolucionades en relació als dotze anys immediatament anteriors, però amb una línia de constància que, de fet, s'anirà mantenint durant anys al llarg de tot el període franquista.

La població de l'Hospitalet era bàsicament obrera. El sector tèxtil i la mecànica ocupaven la majoria de treballadors industrials, encara que començava a donar-se pas a les activitats d'altres sectors, com el metal·lúrgic, el químic o la construcció, que en poc temps esdevindrien hegemònics. Durant bastants anys encara subsistiran petites empreses d'obradors, dels quals destacaran els de fusteria. L'agricultura encara comptava amb una presència notable, que no trigaria gaire anys a iniciar la davallada, a causa de l'especulació del sòl. Tot el contrari dels serveis, que iniciaran ja en aquesta etapa un creixement progressiu, tal com es pot observar al Quadre 3.

Aquell 1952 és l'any de la Santa Misión, preludi del XXXV Congrés Eucarístic Internacional del 1953, que serà un dels esdeveniments més magnificats per l'església del nacional-catolicisme imperant en aquell temps.

Aquell any es troba dins del període que comença a superar una crisi de subsistència que venia determinada pels baixos salaris –fins al 1956 no s'assolirien els nivells salarials anteriors al 1939. Una altra característica havia estat l'escassetat de productes de primera necessitat. Els nivells de producció,

MIGUEL ORDOÑEZ RODRIGUEZ, CABO DE LA GUARDIA CIVIL PERTENECIENTE A LA COMANDANCIA NUMERO CIENTO TRES Y EN LA ACTUALIDAD COMANDANTE DE PUESTO DE HOSPITALET DE LLOBREGAT,

CERTIFICO, Que de los informes adquiridos por el que suscribe con relación a la conducta politica-socialde vecino de esta Ciudad RAFAEL FERRER, domiciliado en la calle de la Iglesi número 49 antes del Glorioso Movimiento Nacional observo buena conducta, durante el predominio marxista formó parte del primer Comité de los Autónomos CLIVERAS, de esta Ciudad, días después de ser llamada su quinta se incorporó al Ejercito en concepto de Motorista de Carreteras, ignorando si haya cometido hecho de otra índole durante lapso de tiempo continuó observando la misma linea de conducta.

Y para que conste donde convenga y a petición de parte interesada, expido el presente en Hospitalet de Llobregat a los quince días del mes de Julio de mil novecientos cuarenta y uno.

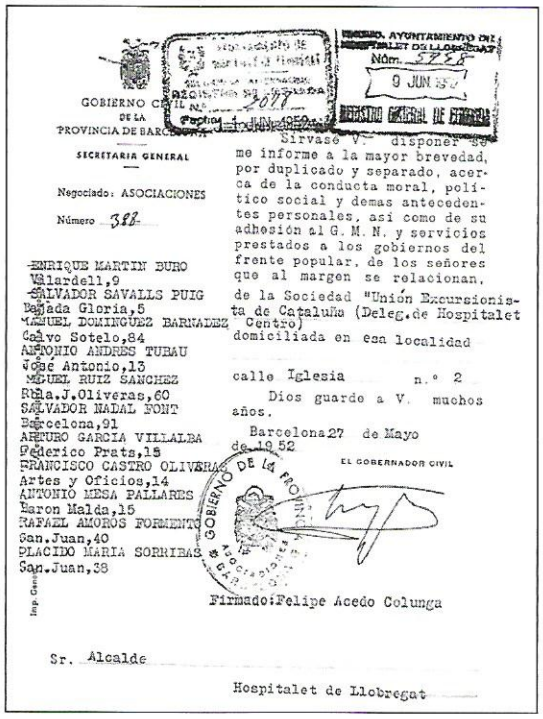
11
CERTIFICAT DE BONA CONDUCTA A FAVOR DE RAFAEL FERRER I SESERAS, EXPEDIT PEL *COMANDANTE DE PUESTO* DE LA GUÀRDIA CIVIL. EN FERRER FOU MEMBRE ACTIU DEL SALTADIÇ I UN DELS FUNDADORS DE LA DELEGACIÓ DE LA UEC.
JR

tant de l'agricultura com de la indústria, eren insuficients i, a més, hi contribuïen l'aïllament internacional del règim, cosa que dificultava l'obtenció de primeres matèries. Fins aquell 1952 els articles alimentaris bàsics i d'altres consums seran controlats pel sistema de *cartilles* de racionament. Els serveis assistencials, sanitaris o escolars eren clarament deficitaris.[10]

És en aquest context que diversos grups i persones del barri del Centre connecten amb el propòsit d'associar-se per la pràctica del muntanyisme. Però això no resultaria gens fàcil. La naturalesa del propi règim negava a la societat civil, el paper socialitzador de diverses activitats, tant esportives, culturals, de lleure, o d'altres. El teixit associatiu desvinculat de les estructures polítiques o de l'església no entrava en el seu ideari. Tot havia de girar a l'entorn del partit únic –la Falange–, i el poder municipal tenia la missió de gestionar els serveis i l'activitat propis d'un ajuntament, però alhora exercia sobre els administrats, un control bàsic per la ja esmentada política repressiva. Per això l'alcalde –en aquell 1952 Enric Jonama, i a partir del mes de febrer Josep Tayà– comptava amb una corporació composta per la trilogia del terç de *Cabezas de Familia*, el terç del *Sindicato* i el terç corporatiu, tal com corresponia a la legislació del règim pel que fa a l'estructura de la política municipal.

12

OFICI DEL GOVERNADOR CIVIL ADREÇAT A L'ALCALDE INSTANT-LO A DONAR INFORMES PERSONALS, ANTECEDENTS I L'ADHESIÓ AL *GLORIOSO MOVIMIENTO NACIONAL* DE TOTS ELS QUE FORMAVEN PART DE LA PRIMERA JUNTA. AML'H.AH

GOBIERNO CIVIL DE LA PROVINCIA DE BARC...

SECRETARIA GENERAL

Negociado: ASOCIACIONES

Número 382

ENRIQUE MARTIN BURO
Vilardell,9
SALVADOR SAVALLS PUIG
Bajada Gloria,5
MANUEL DOMINGUEZ BARNADES
Calvo Sotelo,84
ANTONIO ANDRES TUBAU
José Antonio,13
MIGUEL RUIZ SANCHEZ
Rbla.J.Oliveras,60
SALVADOR NADAL FONT
Barcelona,91
ARTURO GARCIA VILLALBA
Federico Prats,18
FRANCISCO CASTRO OLIVEIRA
Artes y Oficios,14
ANTONIO MESA PALLARES
Baron Malda,15
RAFAEL AMOROS FORMENTO
San.Juan,40
PLACIDO MARIA SORRIBAS
San.Juan,38

Sírvase V. disponer se me informe a la mayor brevedad, por duplicado y separado, acerca de la conducta moral, político social y demas antecedentes personales, asi como de su adhesión al G. M. N. y servicios prestados a los gobiernos del frente popular, de los señores que al margen se relacionan, de la Sociedad "Unión Excursionista de Cataluña (Deleg.de Hospitalet Centro) domiciliada en esa localidad calle Iglesia n.º 2

Dios guarde a V. muchos años.

Barcelona 27 de Mayo de 1952

EL GOBERNADOR CIVIL

Firmado:Felipe Acedo Colunga

Sr. Alcalde

Hospitalet de Llobregat

A la pràctica, malgrat que les formes repressives van ser presents d'una manera o d'una altra fins a la fi del franquisme, la societat civil es va anar revifant, almenys al nivell de poder fer la viu-viu. Fins al punt de trobar-hi una certa utilitat i, de manera pragmàtica, el poder local començà a establir-hi algunes complicitats.

Així doncs, malgrat aquest panorama tan poc afalagador, s'estava possibilitant la gestació d'una nova entitat excursionista. Tal com va deixar escrit Rafael Ferrer, *«Un bon grup de jovent que tenien afecció a la muntanya, sentien la necessitat de fundar un Club Excursionista a la nostra ciutat, però en aquells anys les circumstàncies polítiques no eren gens favorables, car les autoritats no permetien la creació de Clubs locals, com era la seva idea, recolzada per uns quants socis antics del Grup Excursionista Saltadiç, que existia a l'Hospitalet fins l'arribada de la guerra civil del 1936. Finalment es veieren obligats a acceptar l'única solució possible: la de constituir-se en Delegació de la Unió Excursionista de Catalunya...».*[11]

A l'any 1939, a la UEC, encara li varen permetre acollir algunes entitats a les quals les autoritats del nou règim n'havien suspès l'activitat, com el Centre Excursionista Rafael Casanova, l'Agrupació Excursionista Perla i la Coral Núria. Però el que no permeteren, tal com diu en Rafael Ferrer, era la constitució de noves entitats. És per aquesta raó que gent procedent de centres excursionistes locals o de barri suspesos adoptaren la solució de constituir-se en delegació de la UEC.

D'aquesta manera trobem que, entre el 1940 i el 1965, les delegacions havien augmentat fins a tenir les següents:

Barcelona-Centre, Gràcia, Horta i Sants, a Barcelona.
Olesa, Mataró, Ripollet, Cornellà, l'Hospitalet-Collblanc, l'Hospitalet-Centre, Bagà, Sant Joan de les Abadesses, Tortosa, Girona, El Prat, Sant Boi, Sant Corneli-Fígols, Campdevànol, Molins de Rei, Calella i Igualada.

A més, la UEC disposava d'una xarxa pròpia de refugis –instal·lacions molt escasses en aquella època–, com el Xalet (el refugi de muntanya de la Molina), el Rebost, a Bagà, i el Caro, als Ports.

Aquesta posició de solidesa i també el caràcter més popular de la UEC en relació a d'altres entitats amb delegacions, com el CEC, decantaren la decisió. Així, es varen iniciar las gestions amb el Consell General de la UEC. De fet, aquesta fórmula ja havia estat adoptada a la nostra ciutat. Al desembre del 1949, i per imperatius semblants, s'havia obtingut l'autorització per constituir la Delegació de la UEC a Collblanc, que va obrir el seu estatge social al carrer Estruc número 13.

L'altre problema que s'havia de superar era trobar una junta, i molt especialment un president, que reunís les condicions obligatòries de manca d'antecedents considerats de desafecció al règim, i calia comptar amb l'aval d'institucions o persones de reconeguda adhesió als *Principios del Movimiento*. Es va proposar com a president Manuel Domínguez Barnadas, que a més de practicar l'excursionisme, formava part del grup impulsor. En Mínguez, tal com encara se l'anomena entre els socis coetanis i més coneguts, era funcionari municipal i fill de militar, i va tenir el vistiplau de les autoritats competents. El fet de ser funcionari municipal ja volia dir que havia superat la prova positiva de no ser desafecte al règim. El 1939 tots els funcionaris municipals van ser depurats i només van ser readmesos els que, després de sol·licitar-ho, van poder demostrar no haver participat en actes contraris als principis del *Movimiento*.[12]

Però, sense remuntar-nos tan enrere, al *Boletín de Información Municipal* del primer trimestre del 1954 trobem un edicte signat per l'alcalde Josep Tayà on, en unes oposicions per a auxiliar administratiu, entre tota la documentació que es demana, figura:

«...Certificado de buena conducta moral, social y política. Certificado de adhesión a nuestro Glorioso Movimiento Nacional expedido por la Jefatura Provincial del Movimiento. Certificado de no tener antecedentes penales del Registro Central de Penados y Rebeldes. Documento acreditativo de la situación militar para los varones, y hallarse dentro de las condiciones legales que exigen las disposiciones vigentes sobre el Servicio Social de la Mujer respecto a las hembras...».

Així doncs, forma part de la normalitat del règim de l'època que el governador civil de la Província de Barcelona, Felipe Acedo Colunga, requerís a l'alcalde, informes personals de cadascun dels proposats com a membres de la junta en termes que deixava prou clars:

«Sírvase V. disponer se me informe a la mayor brevedad, por duplicado y separado, acerca de la conducta moral, político social y demás antecedentes personales, asi como de su adhesión al G.M.N. (Glorioso Movimiento Nacional) y servicios prestados a los gobiernos del frente popular, de los señores que al margen se relacionan de la Sociedad "Unión Excursionista de Cataluña (Deleg. de Hospitalet Centro) domiciliada en esa localidad.».[13]

Per contra, alguns dels més entusiastes impulsors del projecte, com Rafael Ferrer, Lluís Romaguera o Josep Navarro, en quedaven exclosos per la seva adscripció a organitzacions considerades roges i separatistes durant l'etapa republicana i, per tant, contràries al règim.

1.2. CONSTITUCIÓ DE LA DELEGACIÓ DE LA UEC DE L'HOSPITALET-CENTRE

Al butlletí intitulat *Circular para los señores socios de la Unión Excursionista de Cataluña*, del mes de juny de 1952, figura de manera destacada la següent nota:

«Nos place participar a nuestros asociados que, con domicilio en la calle de la Iglesia, 2, 3º, de la ciudad de Hospitalet de Llobregat, ha quedado constituída una nueva Delegación de U.E.C. que actuará bajo la denominación de: Unión Excursionista de Catalunya – Hospitalet (Centro). Bienvenidos sean al seno de nuestra gran família excursionista».

Un mes abans, al maig del 1952, en un escrit mecanografiat redactat per Antoni Mesa en castellà, tal com imposaven les autoritats polítiques de l'època, ja s'anuncia la constitució de la nova delegació de la UEC als encara no oficialment socis. D'aquest escrit, transcrivim alguns fragments:

«Unión Excursionista de Catalunya. Delegación de Hospitalet-Centro. Calle de la Iglesia nº 2, 3º piso. Circular nº 1

...Ultimadas con éxito las gestiones pertinentes, que nos han impuesto un forzoso retraso en la iniciación de nuestras actividades, hoy tenemos la satisfacción de anunciar a Vd. Que a partir de esta fecha, la Unión Excursionista de Cataluña (Delegación de Hospitalet-Centro) ha dejado de ser un proyecto para convertirse en una feliz realidad...».

«... hemos de solicitar de Vd. El entusiasmo y la colaboración que de todos los socios nos son necesarios para llevar a buen término los postulados de nuestra entidad; esto es : fomentar en nuestra querida ciudad la práctica del excursionismo y, paralela a ella, todas las demás actividades artísticas y culturales que tiendan a incrementar nuestro amor por la Naturaleza...».

En aquesta circular ja s'anuncia la composició de la primera junta Directiva, i fins i tot hi ha un programa d'activitats per a aquell mes de maig, que reproduïm traduït del castellà.

«Dia 4 – Sortida a les 7 del matí: Esplugues, la Salut, Santa Creu d'Olorda. Tornada amb tren per Molins de Rei. Viatges: 8 pessetes. Vocal: Antoni Mesa.

13
Façana dels pisos de *la Caixa*, a la plaça de l'Ajuntament, on s'instal·là el primer local social de la UEC L'Hospitalet-Centre. Al tercer pis es pot observar el rètol amb l'anagrama de la UEC. CMH

Dia 11 – Sortida a les 7 del matí: Gavà, Bruguers, Castell d'Eramprunyà, les Agulles, la Morella. Tornada amb tren des de Garraf. Viatges: 15 pessetes. Vocal: Francesc Castro.

Dia 18 – Sortida a les 6 del matí: Sant Llorenç del Munt, per Terrassa i coll d'Estenalles. Montcau, cova Simanya, font Flàvia, cova del Drac, la Mola i Cavall Bernat. Viatges: 20 pessetes. Vocal: Manuel Domínguez.

Dia 25 – Campament General de Primavera de la UEC (detalls en la circular mensual)».

D'aquesta manera, s'iniciaven les activitats en un local de dues cambres de reduïdes dimensions als pisos de la Caixa a la plaça de l'Ajuntament, en un tercer pis, amb entrada pel carrer de l'Església, damunt d'on hi havia el Bar Mirador, més conegut com al bar Peret. En relació al local, Rafael Ferrer escriu:

«... quan un dia de l'any 52 instal·làrem el nostre cartell a la finestra que donava a la plaça de l'Ajuntament, en sortien tots els integrants d'un ple que s'havia celebrat i un "concejal" de molta influència, parà el grup i dirigint la mirada cap al nostre cartell, digué: Mireu, ja els tenim davant de casa. La mateixa autoritat, quan es va fer el primer tren extraordinari a Blanes, va dir: És el tren dels separatistes».[14]

Aquest inici, que cal considerar a tots els efectes una realitat, no correspon a les dates que figuren al Llibre d'Actes. Per raons de retards administratius, la diligència oficial de segellat del llibre i la recaptació de 13 ptes. (0,08 €) de la *Administración de Rentas del Estado de la Província de Barcelona* que s'adhereix a la coberta interior amb paper de pagament de l'Estat, figuren amb data 9 de gener de 1953. Així mateix, el segellat de la diligència del *Gobierno Civil de la Provincia de Barcelona-Asociaciones* és del 2 de març de 1953.

I encara amb més retard en relació als fets reals figura la primera inscripció formal al Llibre d'Actes, que és del 23 de novembre de 1953, mentre que la segona inscripció curiosament és amb data 16 de gener de 1953. És a dir, d'onze mesos abans. I seguint amb aquests despropòsits administratius i balls de dates al Llibre d'Actes, la junta, amb data 8 de maig de 1953, acorda fer un recital de cançó de muntanya i, amb data 12 de juny de 1953, l'organització d'un tren especial a Blanes.

Tornant a la primera inscripció, que és la de la reunió formal de la primera junta directiva, presidida per Enric Martín i Buró, president del Consell General de la UEC, a qui, d'acord amb els Estatuts, li correspon la presidència de les delegacions.

La primera junta queda oficialment constituïda així:

President-delegat	Manuel Domínguez i Barnadas
Vicepresident	Antoni Andrés i Tubau
Secretari	Miquel Ruiz i Sánchez
Sotssecretari	Salvador Nadal i Font
Caixer	Artur Garcia i Villalba
Vocal excursions	Francesc Castro i Olivares
Vocal biblioteca	Antoni Mesa i Pallarès
Vocal material	Rafael Amorós i Formentó
Vocal esquí	Plàcid Maria i Sorribes

La nova delegació aprova també l'acceptació dels estatuts que regeixen la UEC. Estatuts que, segons consta literalment, estan sotmesos a les lleis, disposicions i directrius vigents de la Delegación Nacional de Deportes i de la Federación Española de Montañismo.

S'estableixen unes quotes que són les següents:
Socis numeraris: 42 ptes. (0,25 €) anuals. En cas de quota familiar, a cada quota de soci numerari caldrà afegir-hi 12 ptes. (0,07 €) per familiar adscrit. S'estableix també una quota femenina i una quota infantil per a menors de 14 anys, ambdues de 24 ptes. (0,14 €) anyals.

En la circular datada al mes de maig de 1952 a què hem fet referència, a més d'aquesta mateixa junta, figuren com a assessors Rafael Ferrer Seseras i Josep Navarro Colomé. Cal observar que aquests dos socis són del grup de persones procedents del Saltadiç i, a més, amb antecedents d'activitats polítiques o socials considerades contràries al règim, cosa que explica que no estiguin oficialment incorporats a la junta i que no tinguin cap càrrec ni vocalia. Aquest grup de socis, juntament amb d'altres que s'hi incorporaran, com Lluís Romaguera, tindran durant un seguit d'anys un pes real en les decisions de la junta sense que en formin part.

La nova entitat anirà duent a terme les seves activitats, comptant amb el grup inicial, al qual s'afegeixen des d'un primer moment altres persones de la ciutat que eren socis d'altres delegacions de la UEC, com és el cas de Ton Ribas, Francesc Castro i Ramon Soler, que ho eren de Cornellà; sembla que també algú de Collblanc i Agustí Boada i Ramoneda, que era del Club Muntanyenc Barcelonès.

Pel que fa a la composició dels socis, la majoria eren d'extracció popular, amb predomini d'obrers manuals, dependents administratius i del comerç i petits propietaris d'obradors. Tal com es pot veure al Quadre 1, el grup dels oficinistes, mecànics, fusters, tèxtils, comerç (propietaris i dependents) i estudiants són els més habituals. Segons els testimonis d'Antoni Mesa i Carmeta Ibáñez, la delegació de la UEC va representar el fenomen integrador i més mobilitzador de la postguerra a la ciutat. Segons diuen en una entrevista gravada, hi havia tres focus de propaganda, que eren Can Vilumara, Can Gomar i la Ferreteria Ustrell, on la Carmeta treballava de caixera.[15] El cert és que molts dels socis i les sòcies treballaven en aquestes empreses tèxtils, i els que no n'eren eren assidus habituals a activitats que mobilitzaven molta gent, com és el cas dels trens especials a Blanes.

Entre els primers socis hi havia d'una manera força generalitzada algunes característiques comunes a més de l'afició a la muntanya. D'una banda, un sentiment de catalanisme expressat amb diversitat d'intensitats i tendències i, de l'altra, unes aptituds d'il·lustració, que com veurem, es donaven fins i tot en persones que exercien professions que poc tenien a veure amb l'activitat intel·lectual.

En qüestió de gènere, els homes predominen clarament en nombre en relació a les dones, encara que hi ha èpoques en

QUADRE 1

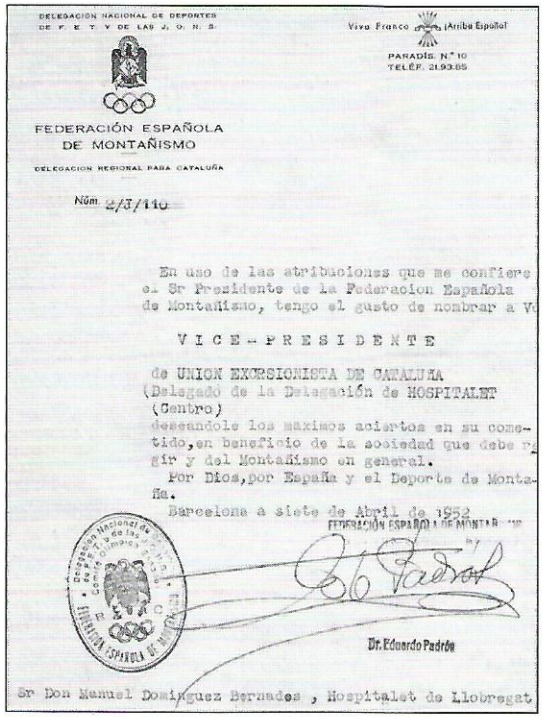
ACTIVITAT LABORAL DELS SOCIS AL PERÍODE INICIAL, DE NOVEMBRE DE 1952 A DESEMBRE DE 1954

Ocupacions	Homes	Dones	Total	%
Tèxtil	17	4	21	7,50
Mecànics	35		35	12,65
Fusters	15		15	5,35
Banca	10		10	3,30
Empleats	14		14	5,00
Impressors	8		8	3,00
Oficinistes	27	1	28	10,00
Estudiants	17	3	20	7,15
Electricistes	12		12	4,30
Xofers	4		4	1,45
Comerç	24		24	8,70
Industrials	6		6	2,15
Barbers	3		3	1,10
Comptables	3		3	1,10
Paletes	5		5	1,90
Sastres	2		2	0,70
Forners	3		3	1,10
Químics	2		2	0,70
Ferroviaris	2		2	0,70
Metal·lúrgics	5		5	1,80
Funcionaris municipals	1	1	2	0,70
Modistes		3	3	1,10
No determinat	2	7	9	3,10
Altres *	41	2	43	15,45
	258 (92,50%)	21 ** (7,50)	279	100,00

*Correspon a ocupacions diverses comptabilitzades un sol cop. S'hi troben ocupacions tan curioses com un boter, un guàrdia urbà, una portalliteres, un armer, un pagès o un ramader.

**Durant aquest període s'enregistren 29 socis familiars, la qual cosa vol dir que hi havia almenys una dona en cadascuna d'aquesta categoria de socis, però que no es troben comptabilitzades.

Elaboració pròpia. Font: Llibre Registre de Socis UEC

DELEGACION NACIONAL DE DEPORTES
DE F. E. T. Y DE LAS J. O. N. S.

Viva Franco ¡Arriba España!

PARADIS, N.º 10
TELÉF. 21.93.65

FEDERACIÓN ESPAÑOLA
DE MONTAÑISMO

DELEGACION REGIONAL PARA CATALUÑA

Núm. 2/3/110

En uso de las atribuciones que me confiere el Sr Presidente de la Federacion Española de Montañismo, tengo el gusto de nombrar a V

V I C E - P R E S I D E N T E

de UNION EXCURSIONISTA DE CATALUÑA
(Delegado de la Delegación de HOSPITALET
(Centro)
deseandole los maximos aciertos en su cometido, en beneficio de la sociedad que debe regir y del Montañismo en general.
Por Dios, por España y el Deporte de Montaña.
Barcelona a siete de Abril de 1952

FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE MONTAÑISMO

Dr. Eduardo Padrós

Sr Don Manuel Dominguez Bernades , Hospitalet de Llobregat

14
OFICI DE LA *FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE MONTAÑISMO, DELEGACIÓN REGIONAL PARA CATALUÑA* NOMENANT VICEPRESIDENT MANUEL DOMÍNGUEZ. OBSERVEU L'ESTIL PINTORESC DE LA FRASE D'ACOMIADAMENT. CMH

què és difícil determinar-ne el nombre, ja que per raons econòmiques que més endavant explicarem, en alguns casos no s'inscrivien al Registre de Socis i, malgrat que eren actives, es feien passar per sòcies familiars. Entre els primers 115 socis, inscrits amb data 26 de novembre de 1952, no hi ha cap dona. En canvi hi figuren 17 socis familiars, la qual cosa significa que almenys hi ha una dona en cadascuna d'aquesta modalitat de socis. Les dues primeres dones enregistrades al Llibre Registre de Socis, són del 31 de gener de 1954. Són la Josepa Bordonau i Balaguer, de 30 anys i treballadora tèxtil, i la que sembla que és familiar seva, Montserrat Beltran Bordonau, de 16 anys, sense ocupació determinada.

De l'anàlisi del Llibre Registre de Socis podem extreure que aquells 115 primers socis són joves, amb una mitjana d'edat de 24 anys. El segment d'edats més nombrós és el de 10 a 20 anys, amb 55 socis, i el més reduït és el de 41 a 50, amb 12 socis, tal com s'expressa al Quadre 2. El cens nominal de socis es mantindrà durant tots els períodes amb el domini dels joves, com veurem més endavant.

La majoria de socis d'aquest primer període resideixen al barri del Centre, tal com es reflecteix al Quadre 3.

QUADRE 2

EDATS DELS PRIMERS 115 SOCIS REGISTRATS AMB DATA 25.11.1952

Grups d'edat	Nombre socis	%
De 10 a 20 anys	55	48
De 21 a 30	35	30,40
De 31 a 40	13	11,30
De 41 a 50	12	10,30
> de 50	0	0
	115	100,00

Mitjana d'edat dels socis: 24 anys

Elaboració pròpia. Font: Llibre Registre de Socis UEC

QUADRE 3

RESIDÈNCIA DELS SOCIS DONATS D'ALTA EN EL PERÍODE DE NOVEMBRE DE 1952 A DESEMBRE DE 1954

Barri de l'Hospitalet o Població	Nombre de socis
El Centre i Sant Josep	240
Can Pi i la Marina	8
Sanfeliu	2
Santa Eulàlia	6
Collblanc-la Torrassa	3
Barcelona	13
Cornellà	7
Altes del període	279

Elaboració pròpia. Font: Llibre Registre de Socis UEC

1.3. LES PRIMERES ACTIVITATS

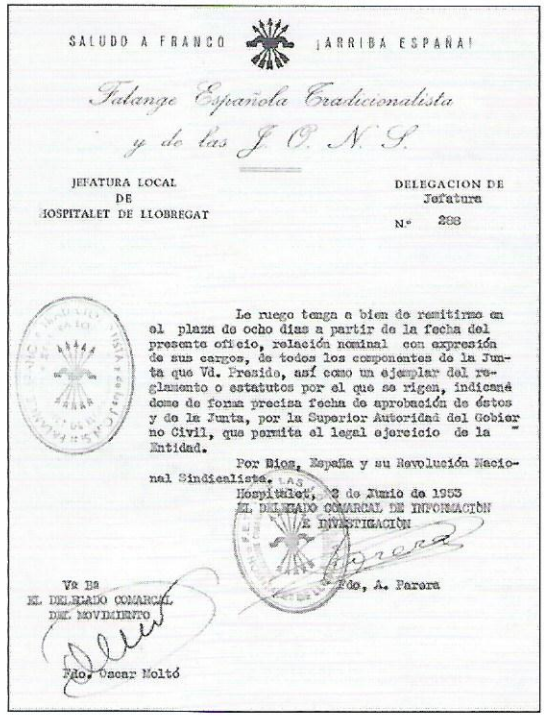
La creació de l'entitat va suposar per a alguns socis, la possibilitat de tenir un espai social i legal on poder dur a terme activitats de caire cultural i social sense haver-se d'implicar en les associacions del règim. Per a d'altres socis representava l'entitat idònia per practicar les diverses activitats muntanyenques. Per a la gran majoria de socis significava ambdues coses.

Les activitats culturals, no sempre relacionades amb la muntanya, seran una constant durant aquesta primera època. Al mes de maig del 1953, se celebra un recital de cançons de muntanya a càrrec del mestre Elisard Sala, Emili Vendrell i Àngels Sirera. L'entitat tindrà molt bona relació amb el mestre Elisard Sala, que dirigirà cursets de *Cançons de Motxilla*, i es participarà en les seves *Lliçons sota els pins*. També, com recorda Carme Jorba en una entrevista gravada, entre les primeres activitats cal destacar un curset de català a càrrec de l'escriptor hospitalenc Domènec Pastor i Petit. La coartada legal en cas de conflicte era que "s'estava fent un curs de toponímia".

Aquell mateix any, en el marc del *Salón de la IV Exposición Local de Bellas Artes*, organitzat per l'Ajuntament, l'entitat que havia estat convidada a participar-hi ho va fer amb una conferència a càrrec de Frederic Pau Verrié, que va dissertar sobre l'impressionisme i l'expressionisme, i es van projectar pel·lícules sobre Monet, Gauguin i Van Gogh, cedides pel consolat de França. El recurs de les projeccions cinematogràfiques va sovintejar força, malgrat que calia cercar una sala adequada.

De la diversitat d'activitats culturals i cíviques realitzades, en dóna una idea el fet que, el 7 de setembre de 1954, la junta estudia les possibilitats de consolidació del campanar de l'ermita de Bellvitge, que es trobava en estat de conservació precària. En aquest sentit, s'encarrega l'estudi a Rafael Ferrer i Antoni Mesa.

Com es pot veure, la sensibilitat per l'acció cívica i cultural era molt diversa, abastant qüestions com la preservació del patrimoni arquitectònic, cosa que correspondria fer a les autoritats municipals. Realment el que passava era que la UEC assumia un paper que no era d'interès per a la institució municipal, però que, a més, tampoc existia un teixit associatiu amb voluntat i capacitat per a fer-ho.

SALUDO A FRANCO ¡ARRIBA ESPAÑA!

Falange Española Tradicionalista
y de las J. O. N. S.

JEFATURA LOCAL
DE
HOSPITALET DE LLOBREGAT

DELEGACION DE
Jefatura
Nº 288

Le ruego tenga a bien de remitirme en el plazo de ocho días a partir de la fecha del presente oficio, relación nominal con expresión de sus cargos, de todos los componentes de la Junta que Vd. Preside, así como un ejemplar del reglamento o estatutos por el que se rigen, indicando de forma precisa fecha de aprobación de éstos y de la Junta, por la Superior Autoridad del Gobierno Civil, que permita el legal ejercicio de la Entidad.

Por Dios, España y su Revolución Nacional Sindicalista.

Hospitalet, 2 de Junio de 1953
EL DELEGADO COMARCAL DE INFORMACIÓN E INVESTIGACIÓN

[illegible] de, A. Parera

Vº Bº
EL DELEGADO COMARCAL
DEL MOVIMIENTO

Fdo. Oscar Moltó

15
OFICI DE LA *JEFATURA LOCAL DE LA FALANGE* DEMANANT INFORMACIÓ DELS MEMBRES DE LA JUNTA, DE MANERA PARAL·LELA A LA JA DEMANADA PEL GOVERN CIVIL.
CMH

També el 1954 s'inicia una activitat que de forma ininterrompuda serà present fins als temps presents. Es tracta de la fotografia, de la qual, en un primer moment, n'és un entusiasta animador en Josep Bonastre que, a més d'organitzar el concurs anual, inicia un valuós arxiu fotogràfic, tant de l'entitat com de la ciutat. D'aquesta activitat també participaran dos dels fotògrafs professionals establerts al barri del Centre. Ens referim a Joaquim Company i Torres i Antoni Monrós i Valls. Aquest darrer, practicant de l'excursionisme, es veurà amb el temps secundat pels seus fills Ricard i Toni i la seva filla Montserrat, que a més de continuar professionalment amb la fotografia, seran actius muntanyencs i s'implicaran en la direcció de l'entitat.

Una de les activitats que es duran a terme fins que les condicions tècniques ho impossibilitin serà l'organització anual d'un tren especial a Blanes. El dia 7 de juliol de 1953 se n'organitzava el primer. Es contractava amb la RENFE, amb sortida i arribada a l'Hospitalet, que permetia als socis i els amics de l'entitat passar un dia de platja en una època en què l'ús del vehicle privat estava limitat a uns quants. Es feia amb el material mòbil que la companyia ferroviària tenia llavors, amb vagons de fusta amb plataformes. El darrer d'aquests trens s'organitzaria el 4 de juliol de 1971, ja que la RENFE n'assumia més contractacions.

16
UN GRUP DE SOCIS I SÒCIES DURANT UNA VISITA ALS NENS INGRESSATS A L'HOSPITAL SANT JOAN DE DÉU, ACTE HABITUAL DURANT ELS PRIMERS ANYS DE LA DELEGACIÓ, SOBRETOT PER NADAL. CMH

Pel que fa a les activitats pròpiament muntanyenques, en veiem reflectides algunes ressenyes a la publicació mensual *Senderos*, corresponents a la delegació de l'Hospitalet-Centre, de les quals transcrivim una selecció:

«Excursió al Montseny: El Brull, Sant Marçal, les Agudes, riera de Gualba. Vocal: Josep Vilà.

Excursió al Puigsacalm: Torelló, Bellmunt, Puigsacalm, Vidrà. Vocal: Ton Ribas.

Travessa pel Pirineu: Camprodon, Setcases, Ulldeter, Núria, Ribes de Freser. Grup Isards».

Senderos és la revista que amb freqüència mensual edita el Consell General de la UEC on, a més d'actuar com a portaveu del propi Consell i publicar articles de caire general referits als diferents àmbits de l'activitat de l'entitat, publica també les activitats de cadascuna de les delegacions d'acord amb les ressenyes que li són trameses. Als primers anys del franquisme, la seva edició és exclusivament en castellà, no cal dir que per imperatiu de les autoritats de l'època. Només alguna poesia i progressivament algun article de col·laboració es publicaran en català, i no serà fins a l'any 1973 que comencen a generalitzar-se els articles i les ressenyes en català. Al mes d'abril de 1975, amb el mateix format, passa a la nova denominació "*Excursionisme*", editada exclusivament en català coincidint amb la catalanització de la denominació de l'entitat com a "Unió Excursionista de Catalunya".

El 24 de gener de 1954 se celebra la primera Assemblea General Ordinària de socis, després de l'assemblea constituent. En aquesta assemblea es destaca l'augment de l'activitat excursionista a la ciutat, un moviment important en les altes de socis, que en el darrer mes han estat 27. Paral·lelament l'acta de l'Assemblea fa referència a les activitats de caràcter cultural i també a actes benèfics. Aquests actes benèfics poden referir-se a determinades recaptes propiciades per les autoritats locals del Movimiento (segons que consta en un ofici de la delegació local de Educación y Descanso, que per donar el vistiplau a determinats actes culturals exigien que es col·laborés en aquestes recaptes). I també poden referir-se al fet que en diverses ocasions s'havia anat a fer treball voluntari al Cottolengo del Padre Alegre, l'Hospital Sant Joan de Déu i la Maternitat. Montserrat Rey diu en una entrevista gravada:

«...i després encara ens anàvem a Sant Joan de Déu a fer d'ONG's pobretes... a cantar cançons de Nadal, i amb els pocs diners que recollíem hi portàvem galetes...».[16]

En aquest sentit, es té constància que un recital de cançons nadalenques, aquell desembre de 1954, té uns ingressos –no sabem en concepte de què– que s'acorda destinar-los al Cottolengo.

S'anuncia la preparació d'un curset per a la difusió de les marxes excursionistes de regularitat, que comptaran amb un destacat grup d'adeptes. Aquesta activitat, a la qual ens referirem amb més detall, serà durant molts anys pràcticament l'única amb un relatiu caràcter de competició.

Es proposa l'arranjament de la Font Conillera, al terme de Cervelló, amb la neteja del dipòsit i el broc, i també la col·locació d'una placa. D'aquesta acció es farà ressò la revista Destino i Ràdio Barcelona. També s'aprova fer una conferència de divulgació astronòmica, amb l'organització d'una visita nocturna a l'Observatori Fabra.

El que també s'aprova, encara que segons sembla sense massa entusiasme, és dur a terme una campanya de divulgació i foment de l'escalada, a proposta del vocal de muntanya Agustí Boada. Aquest, juntament amb el vocal d'esquí Albert Francàs, proposa l'adquisició de dos parells de fixacions per a

esquís i també d'una escala de cable i barrots d'alumini (electron) per a la pràctica de l'espeleologia.

Es procedeix a la renovació de la junta, que queda així:

President-delegat	Antoni Duch i Rialp
Vicepresident	Josep Bonastre i Bacardit
Secretari	Antoni Mesa i Pallarès
Tresorer	Josep Pujol i Viladàs
Vocals (sense concretar quines vocalies ostenten)	Agustí Boada i Ramoneda
	Plàcid Maria i Sorribes
	Antoni Ribas i Sala
	Albert Francàs i Palau

L'augment de l'activitat i el creixement en nombre de socis farà que, ja al 1954, hom es plantegi la necessitat de tenir un local més ampli. En aquest sentit, i segons testimonis de l'època, sembla que algú de la junta va fer suggeriments a algun regidor de l'Ajuntament per poder disposar del local del carrer Baró de Maldà on hi havia la Sala Municipal d'Exposicions. Aquest local era, a més, l'estatge social de l'Agrupació d'Amics de la Música. Aquests fets, que no consten en cap acta ni document d'arxiu, van provocar un cert enrenou i mala maror entre Jaume Reventós, president d'aquella entitat, i alguns directius de la UEC, a qui anomenaven despectivament *els cacauets*. Antoni Mesa no dóna credibilitat a aquesta versió i manifesta que la fricció entre ambdues entitats realment existia per altres motius. Segons aquest testimoni, la gent de l'Agrupació d'Amics de la Música eren molt elitistes:

«...sembla que no els va agradar massa que ens constituïssim (com a delegació de la UEC) nosaltres, i que d'alguna manera en un determinat moment vàrem agafar bastanta més projecció que ells, que voluntàriament es mantenien en un cercle bastant reduït per les característiques de la seva activitat».

Tant a les assemblees generals com a les sessions mensuals de la junta tenia la potestat d'assistir-hi un delegat governatiu sense previ avís. Això va provocar més d'una anècdota poc agradable, com el fet d'haver de parlar en castellà i modificar l'estil i el contingut del desenvolupament de l'ordre del dia. Aquests imperatius d'alguna manera queden reflectits en l'exagerat caràcter formalista de les actes.

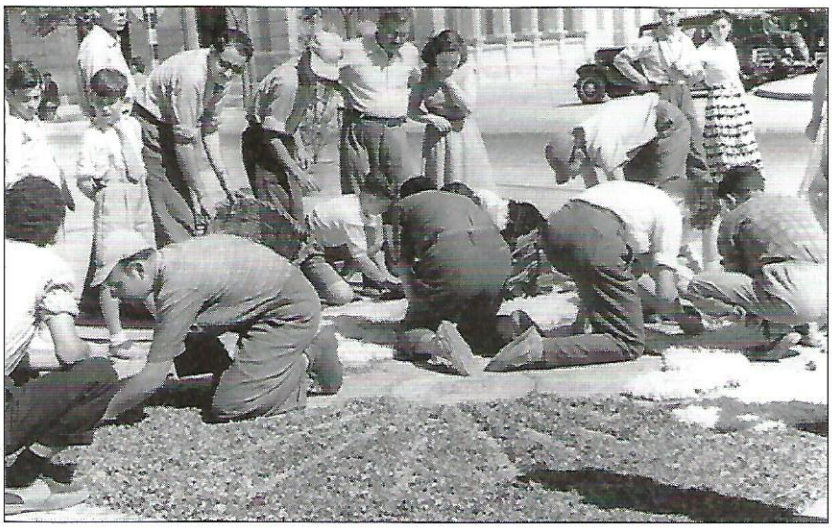

17
ELS CAIACS *BELLVITGE, BELLMUNT, CANIGÓ, MONTSENY I QUERALT* AVARATS A LA RIBA DEL LLOBREGAT, A L'INDRET MÉS PROPER A LA CARRETERA DEL MIG, L'OCTUBRE DE 1954.
CMH

Una activitat insòlita i efímera va tenir lloc aquell 1954. Va ser el projecte de crear una activitat de navegació fluvial. Alguns socis professionals de la fusta van construir cinc caiacs per tal de fer descensos pel riu Llobregat i altres cursos fluvials. Fins i tot es va parlar de fer un descens per l'Ebre des de Saragossa fins al Delta. La realitat es va reduir a aquells cinc caiacs al Llobregat. El 9 i 10 d'octubre de 1954 van estar exposats al vestíbul de l'Ajuntament, van ser beneïts pel rector de la parròquia, mossèn Josep Homar, i batejats amb els noms de *Bellvitge, Bellmunt, Canigó, Montseny i Queralt.*

L'avarada va tenir lloc el diumenge següent a la benedicció a la riba del Llobregat, prop de Cal Manso, al final de la carretera del Mig, amb l'assistència de nombrosos acompanyants. L'experiència no va ser prou reeixida, i no va tenir el suport adequat per donar continuïtat a aquesta activitat. Un d'aquests caiacs, recuperat fa pocs anys, el conserva el club Muntanyenc.

Una de les activitats que es mantindrà fins a la dècada dels seixanta és la confecció d'una catifa de flors davant l'església, amb motiu de la processó de Corpus. S'organitzava una recollida de ginesta a Sant Pere Màrtir i els seus voltants, i també s'aprofitava el rebuig de clavells de diversos colors que un conegut conreador de flors del Maresme facilitava. En Mínguez era generalment qui feia el disseny, i la confecció tenia lloc unes hores abans del pas de la processó. Aquesta era una activitat en què la participació era molt àmplia ja que, al marge de les creences de cadascú, era una manera de man-

18
CONFECCIÓ DE LA CATIFA DE FLORS DAVANT L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA EULÀLIA DE MÈRIDA, L'ANY 1954. DURANT ANYS ES VA MANTENIR AQUESTA ACTIVITAT EL DIA DE LA PROCESSÓ DE CORPUS. CMH

tenir bones relacions amb la parròquia, i també era ben vista per l'Ajuntament. La publicació Boletín de Información Municipal del 1r. trimestre de 1955 així ho reflecteix en un article titulat *Claveles y Retama:*

«Como una nota de fervor y de alegría –y como un reflejo más de esta paz que toda España disfruta gracias al Invicto Caudillo– se han celebrado, en las tres barriadas de la ciudad, respectivamente, las procesiones de Corpus Christi, con asistencia de nuestras primeras autoridades y de toda la población. Ha sido un detalle simpático y del mejor gusto, la monumental alfombra de flores que en la Plaza del Ayuntamiento y frente a la Iglesia Parroquial, han dibujado un grupo de jóvenes de la UEC (Delegación Centro)».

Continuant amb les activitats relacionades amb l'església, al mes de novembre de 1957, la junta encarrega a Rafael Ferrer que faci gestions amb la parròquia per tal de celebrar una Missa del Gall a l'ermita de Bellvitge. Aquell any seria el primer que tindria lloc aquesta activitat, que es faria ininterrompudament la nit de Nadal de tots els anys fins a l'any 1970.

Per a aquesta celebració es guarnia l'interior de l'ermita amb motius muntanyencs, i hi participava una coral de la qual alguns i algunes de les components eren de la UEC. Sovint l'anada i el retorn es feia col·lectivament il·luminats amb torxes, ja que cal recordar que en aquella època l'ermita de Bellvitge estava envoltada de camps de conreu i masies que es perllongaven fins a la via del carrilet, ja al barri del Centre. El Boletín de Información Municipal del 4t. trimestre de 1957 publica el següent:

«Misa del Gallo. Gracias a una iniciativa de la Delegación Centro de la UEC por la nochebuena se celebró una misa en la Ermita de Bellvitge en la que se congregaron, a pesar de la inclemencia del tiempo, numerosos feligreses. También asistió el Sr. Concejal don José Llopis Goyta en representación de la Alcaldía».

L'Assemblea General Ordinària de Socis de 1955, que té lloc el 14 de gener, renova parcialment la junta. S'hi incorporen de nou Antoni Monrós i Valls, com a vicepresident, Josep M. Bonet i Gomar, com a secretari, i Esteve Granell i Casas, com a vocal d'esquí.

S'estableix un programa de celebració del tercer aniversari de la delegació, que té l'acte central en la projecció, al cinema Rambla, de la pel·lícula documental, cedida pel Consolat Britànic, *La conquista del Everest.* La projecció en un cinema comercial de la ciutat, oberta al públic en general, d'un film d'un tema tan especial com era l'assoliment del sostre del món per Hillary i Thensing el 1953, dóna una certa idea de la dimensió i la capacitat de convocatòria del fet muntanyenc d'aquell temps.

El programa del tercer aniversari es completava amb la proposta d'un tren especial a Tarragona per fer-hi una visita cultural, que no s'arribaria a dur a terme. També una *Lliçó sota els Pins* a la Font Conillera, que formava part d'un curset de Cançons de Motxilla a càrrec d'Elisard Sala. I també una exposició fotogràfica retrospectiva, amb el títol de *Nuestra Ciudad*, a cura de Josep Bonastre. Aquesta exposició va tenir lloc a la biblioteca de la Caixa de Pensions i va comptar amb el patrocini de l'Ajuntament, que la va subvencionar amb 2.000 ptes. (12,02 €).

Aquest programa ens dóna una certa mesura del pes que els actes cívics i culturals tenien en el conjunt d'activitats de l'entitat. Malgrat que els socis més actius hi col·laboraven amb assistència i organització, alguns creien que calia un major protagonisme de les activitats de muntanya, especialment perquè aquella era una entitat excursionista i es tenia un bon nombre de socis que, sense renunciar a les tasques cíviques i

culturals, les seves prioritats eren les activitats de muntanya en les diferents especialitats.

A més del que s'ha explicat en relació al programa del tercer aniversari a tall d'exemple, durant aquests primers anys trobem propostes com la creació d'una secció de cinema amateur o la d'un homenatge a Apel·les Mestres destinant-hi els reduïts recursos de què disposava l'entitat. Així, aquests criteris d'actuació arribaren en algun cas a posar en qüestió si s'estava en el camí adequat pel que fa a l'activitat principal d'una associació excursionista. Així doncs, sense que això representés cap mena d'enfrontament en general amb la tasca de substitució que s'estava duent a terme, hi havia una cert malestar subjacent.

Aquest malestar es palesa d'una forma més evident quan persones d'un cert pes dins i fora de la junta s'oposaven obertament a la pràctica d'activitats de muntanya considerades de risc, com podien ser bivacs a alta muntanya, escalada o espeleologia, i fins i tot tenien un soterrat rebuig a la compra de material per a aquestes activitats.

L'any 1955 es clou amb la dimissió de Josep M. Bonet de les seves funcions de secretari. A principi de l'any 1956, concretament el 19 de febrer, l'Assemblea General Ordinària de Socis escull nova junta. Hi accedeix com a president en Pepe Gómez i Guirao.

Pepe Gómez serà un dels presidents més carismàtics i representatius d'aquest primer període, i tindrà la virtut de saber harmonitzar l'activitat cívica i cultural amb l'activitat muntanyenca. A l'equip que forma la nova junta, s'incorporen vocals encarregats d'activitats específiques que fins aquell moment s'incloïen dins la denominació genèrica de vocals de muntanya. Entre aquestes vocalies hi ha les de muntanya, a càrrec de Francesc Gómez i Guirao, càmping, a càrrec d'Anton Salvador i Campamà, i escalada i espeleologia, a càrrec de Jaume Soto i Sospedra.

19
La celebració de la Missa del Gall a l'ermita de Bellvitge, més enllà d'un acte litúrgic, per a molts socis de la UEC representava la socialització d'un espai del patrimoni rural de l'Hospitalet, poc utilitzat, i també un pretext per exhibir una barreja de signes excursionistes i de catalanitat. La foto correspon al Nadal de 1957.
CMH

20
El mestre Elisard Sala dirigint una *Lliçó sota els pins,* en el Campament Social del 7 i 8 de juliol de 1956, a la Colònia Güell, Santa Coloma de Cervelló.
CMH

NOTES

[10] Per a aquest període, vegeu RIBAS,Josep. En: *Història de l'Hospitalet,...* [segle XX]

[11] FERRER I SESERAS Rafael, fulls mecanografitas, arxiu CMH

[12] SANTACANA, Carles. *Victoriosos i derrotats...*

[13] Requeriment d'informes del Govern Civil a l'alcalde sobre Enric Martín i Buró, Salvador Savalls, Manuel Domínguez, Antoni Andrés, Miquel Ruiz, Salvador Nadal, Artur Garcia, Francesc Castro, Antoni Mesa, Rafael Amorós i Plàcid Maria, el 27 de maig de 1952. Arxiu Municipal-Arxiu Històric. Informes personals 1939-1953.

[14] FERRER i SESERAS, Rafael. "*Al bon amic Ramon Morales*", (Ateneu de Cultura Popular). En: *Xipreret*, núm. 33 (nov. 1982)

[15] IBÁÑEZ, Carme i MESA, Antoni, dins de l'enregistrament col·lectiu fet a Josep Bonastre, Carme Ibáñez, Mercè Cortés, Carme Jorba, Antoni Mesa, Montserrat Rey, Jaume Alicart i Joan Giménez.

[16] Circular de la *Delegación Sindical Comarcal de F.E.T. y de las J.O.N.S., Educación y Descanso*, de data 11 de desembre de 1957. Vegeu també l'enregistrament a Montserrat Rey, dins de l'enregistrament col·lectiu a J. Bonastre i altres, ja citat.

21. Josep Franquet escalant a la via Giraud de l'Agulla Superior d'Amitges, probablement l'any 1959. Al fons es pot observar una perspectiva en picat de l'estany i el refugi.

☼ AB

2. Les seccions. El seu Protagonisme

2.1. LES SECCIONS. L'ESPECIALITZACIÓ DE LA DIVERSITAT

A partir de l'esmentada "certa renovació de criteris", les seccions inicien un augment de protagonisme que les equipara a aquelles activitats de substitució, que ja hem definit de cíviques i culturals.

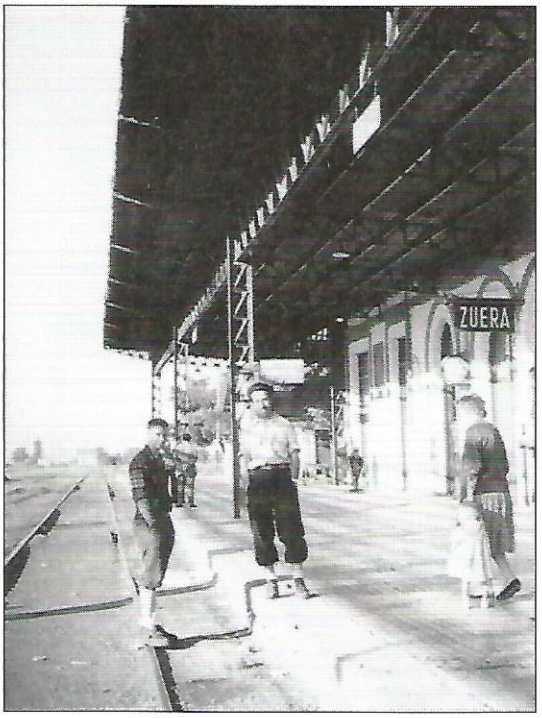
Fins aleshores, com ja s'ha explicat, la Secció de Muntanya tenia cura de totes les activitats que es desenvolupaven al medi natural i, per tant, englobava les excursions, les travesses, els campaments, l'escalada i l'espeleologia. En la mateixa assemblea del 1955, Agustí Boada proposa que el material de les seccions sigui gestionat per elles mateixes, i no per una vocalia de material que no té capacitat d'actuar amb criteris d'especialització en desconèixer les necessitats de cada secció.

Aquests criteris ajudaran al desenvolupament de les seccions, que necessitaran un temps per organitzar-se i redefinir-se, com veurem més endavant. Una de les seccions que es crearà de nou serà la d'Iniciació a la Muntanya, a la qual destinarem un capítol específic per la important incidència que tindrà al si de l'entitat durant un seguit d'anys.

A més dels problemes organitzatius i de gestió, s'havia de fer front a una diversitat de problemes. En el pla individual, els econòmics: en aquest sentit ja hem referència a l'extracció social de la majoria de socis. L'economia afectava primer de tot l'equip bàsic: motxilla, sac de dormir, vestimenta i els viatges quan calia desplaçar-se a zones del Pirineu i del Prepirineu.

En aquest darrer cas, quan s'havia de viatjar en tren, l'entitat adquiria els quilomètrics esportius, que significaven importants descomptes en el preu dels bitllets. El quilomètric consistia en un carnet nominatiu assignat a l'entitat federada –en aquest cas la UEC– amb cupons distribuïts en les seves pàgines. Cada cupó equivalia a un nombre determinat de quilòmetres, que eren retallats per l'expenedor de bitllets, que aplicava el corresponent descompte.

Una altra de les dificultats a vèncer era el fet que els transports públics no arribaven arreu ni es tenia una xarxa viària en

22
VIATJAR A QUALSEVOL INDRET DEL PIRINEU SIGNIFICAVA EMPRENDRE UNA AVENTURA LLARGA I COMPLICADA, TANT PER LA PRECARIETAT DE LES COMUNICACIONS COM PELS ENTREBANCS I CONTROLS. J. M. GORRO I NITU A L'ESTACIÓ DE ZUERA, CAMÍ DEL PIRINEU ARAGONÈS, CAP AL 1960.
JMG

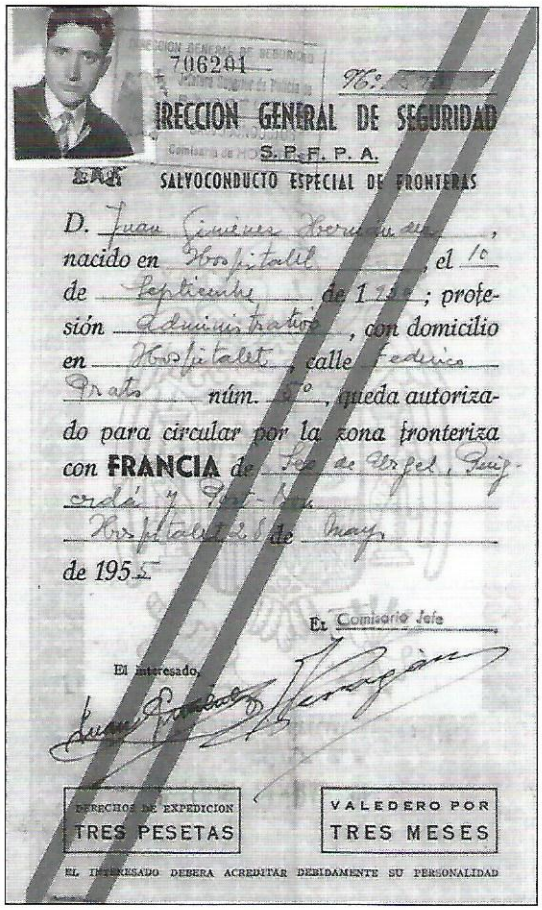
un mínim de condicions. Exemples molt clars d'aquest tipus de dificultats poden ser aquests: Per arribar al Pedraforca s'havia d'utilitzar el carrilet fins a Guardiola de Berguedà, en un viatge que durava pel cap baix cinc hores llargues. De Guardiola calia anar a Saldes, on amb molta sort hom s'hi podia aproximar amb algun dels camions que traslladaven els minaires de les mines de lignit de Saldes o Vallcebre. Un cop a Saldes calia caminar una hora llarga fins al refugi Lluís Estasen (inaugurat el 1949). Si es feia alguna ascensió o una via d'escalada, calia comptar amb mitja jornada, almenys. El resultat final era que calien tres dies.

De les ressenyes publicades a *Senderos*, n'hem extret dues de significatives que reproduïm:

«16 i 17 de març de 1957. Travessa: Ribes, Pardines, pic Cerverís, pic Balandrau, Serrat, Ribes. Vocal: Latorre.

Del 6 al 22 d'agost de 1957. Sallent de Gállego, Piedrafita, Vathleitós (Balaitous), Panticosa, Ordesa, Mont Perdut, Pineta, Bielsa. Vocals: Paco Gómez i Esteve Granell».

En el primer cas, és probable que es tractés de Setmana Santa, en el segon cas és evident que era en temps de vacances.

23
EL SALCONDUIT VA SER, PRÀCTICAMENT FINS A L'ANY 1960, UN DOCUMENT NECESSARI PER PODER VIATJAR PER L'ANOMENADA ZONA DE FRONTERA. ERA LLIURAT PER LA POLICIA DE LA POBLACIÓ DE RESIDÈNCIA DEL TITULAR, I ALS PRIMERS ANYS REQUERIA UN INFORME DE BONA CONDUCTA. JG

Però encara hi havia un altre tipus de dificultats, que eren les de caràcter polític. Des de l'any 1945, a diversos indrets del Pirineu i del Prepirineu, fins ben entrats els anys cinquanta, i en el cas de la Cerdanya, el Berguedà i la Garrotxa fins als anys seixanta, actuaven escamots de guerrillers armats de signe antifranquista. Eren els coneguts *maquis*. Al mateix temps, i en aquest cas, fins uns anys més tard, en diverses zones frontereres amb l'estat francès i Andorra, hi havia un considerable trànsit de contrabandistes, que incidia en diverses zones de la Cerdanya, el Berguedà, l'Alt Urgell, el Pallars, el Ripollès, la Garrotxa i l'Empordà.[17]

Això comportava el manteniment de guarnicions de la guàrdia civil en permanent estat d'alerta, i amb controls i escorcolls que exercien sobre els residents, els viatgers i els excursionistes. A partir de determinades latituds en direcció nord, per exemple, a partir de Ripoll en direcció a Puigcerdà, es considerava zona de frontera, i per accedir-hi era necessari proveir-se d'un salconduit especial personalitzat que lliurava la policia o la guàrdia civil del lloc de residència, i que als primers anys requeria un informe favorable de les autoritats municipals. En tenim prou testimonis dels socis més grans, i també dels escorcolls a les motxilles a estacions de tren, com la de Puigcerdà, parades d'autobusos, i fins pràcticament a mitjan anys setanta la identificació sistemàtica per la guàrdia civil, especialment als pobles de la Cerdanya més pròxims a Andorra o d'altres comarques que limiten amb la frontera de l'estat francès. En Joan Giménez ens diu:

«... quan volies anar d'excursió més amunt de Vic, havies d'anar a la policia i t'ho havien d'autoritzar. Jo encara guardo un document que en deien "salvoconducto", i et preguntaven a on anaves, i deies a veure una família, perquè si deies que anaves d'excursió ja t'hi posaven pegues.. I al tren pujava la parella i et demanava la documentació».[18] Mercè Cortés ens recorda *«... una vegada que veníem de fer una travessa de la Molina, a Alp ens van aturar i ens van dir què hi portàvem a la motxilla. Nosaltres vàrem dir, mitjons mullats, perquè havia plogut. I ens ho van fer treure i ens van regirar totes les motxilles».*[19]

Com ja s'ha dit, en aquells primers anys, la secció de muntanya era qui coordinava i organitzava la totalitat d'activitats a la muntanya. En un principi això no presentava excessius problemes. La majoria de socis que tenien com a preferents aquestes activitats en practicaven diverses disciplines. És a dir, que les mateixes persones podien participar en excursions de baixa, mitjana i alta muntanya, espeleologia, escalada, esquí de pista i de muntanya, marxes de regularitat o campaments.

Però a mesura que augmentava l'activitat i, sense abandonar del tot el seu caràcter multidisciplinari, s'anà tendint a una certa especialització, que atorgava una major racionalització en els aspectes organitzatius i de gestió, i també en els esportius. D'aquesta forma s'anaren desenvolupant les seccions.

2.2. SECCIÓ DE MUNTANYA. LA MÉS GENÈRICA

Amb aquesta denominació s'aplegaven les activitats bàsiques de l'excursionisme, des d'excursions matinals per les serralades de les comarques més pròximes a l'Hospitalet (les més habituals eren les del Baix Llobregat i el Garraf, però també Collserola, al sector vallesà, la serra de Marina i el Corredor, al Maresme) fins a excursions de jornada completa que podien ser als mateixos indrets o anar més lluny, com pot ser Montserrat, el Montseny, Sant Llorenç del Munt o les Guilleries. Cal tenir present que molt sovint l'elecció del lloc depenia de les disponibilitats econòmiques que, amb l'escassa existència d'automòbils privats entre els socis de l'entitat, calia afegir-hi les dificultats de transports públics, infraestructura viària o els controls policials, dels quals ja hem fet referència. Tot això explica el fet que les excursions a indrets més llunyans o amb comunicacions difícils s'haguessin de deixar per quan es disposava de dos o més dies de festa o per vacances.

També hi havia una altra dificultat, que consistia en el desconeixement del propi país, la superació de la qual formava part dels objectius de l'activitat excursionista. Per a superar-la calia proveir-se de guies i cartografia adequades. Sovint s'utilitzaven les escasses ressenyes de publicacions anteriors a la guerra civil, alguna guia d'Artur Osona o de Cèsar August Torras existents a la biblioteca de l'entitat. O s'havia de recórrer a la cartografia utilitzada per l'exèrcit. Així, podem veure en una acta de la junta del gener de 1956, que s'adquireixen plànols diversos a través del Consell General de la UEC, i prèvia sol·licitud al *Instituto Geográfico y Catastral*, de Madrid. Es tractava de cartografia d'escassa fiabilitat en l'altimetria i altres elements descriptius i amb una deformació barroera de la toponímia. A l'any 1946 l'Editorial Alpina, de Granollers, iniciava unes edicions que proporcionaven unes guies i una cartografia que solucionaven moltes d'aquestes qüestions, encara que la seva producció devia ser reduïda i la seva difusió precària, ja que a l'entitat trigaren a arribar.

La Secció de Muntanya incloïa dues de les activitats que esdevindrien d'una pràctica sovintejada: el càmping i les marxes de regularitat. Pel que fa al càmping, la principal activitat era l'organització dels campaments socials anuals, els campaments comarcals, quan corresponia a la delegació, i també la coordinació a l'assistència de campaments d'àmbit divers, tant organitzats per altres delegacions de la UEC, pel Consell General o per altres entitats.

24
GRUP DE SOCIS DE L'ENTITAT A L'INTERIOR DEL REFUGI *LLUÍS ESTASEN*, AL PEDRAFORCA. A LA DRETA, DEMPEUS ANTONI VIVES, ASSEGUDES PAQUITA GRAU I NÚRIA PEÑA, I AL FONS MERCÈ MOYÀ, EL 19 DE JULIOL DE 1959.
AV

L'organització dels campaments comportava escollir el lloc adequat, sol·licitar el permís corresponent al propietari del terreny i, un cop obtingut, sol·licitar l'autorització a l'Ajuntament del municipi o en algun cas al Govern Civil. D'altra banda, quant a l'organització interna, s'havien de distribuir les tendes d'acord amb la previsió d'assistents, s'havien de preveure detalls tan elementals, però necessaris, com el fet que hi hagués aigua o que l'accés no fos massa complicat, i la seva senyalització.

A més d'aquestes qüestions bàsiques, calia organitzar i coordinar les activitats que formaven part intrínseca d'un campament, com el foc de camp, amb les corresponents actuacions i representacions, la tradicional xocolatada a l'hora d'esmorzar, la gimcama i els jocs de competició popular, i el cant de comiat. Hi predominava un ambient familiar i domèstic, on generalment participaven membres de totes les seccions. Com a detall curiós, cal afegir que era costum editar banderins com a recordatori.

Inicialment els campaments organitzats per l'entitat eren el campament social, generalment en un cap de setmana de principi d'estiu, i els campaments comarcals. Posteriorment, tal com veurem més endavant, els campaments habituals s'ampliaren a Setmana Santa i, a l'estiu, durant les vacances, a l'alta muntanya, cosa que requeria una major complexitat

25
Jocs de camp a la Colònia Güell, al Campament Social del 7 i 8 de juliol de 1956.
CMH

organitzativa i una logística adient. (En referència als campaments, vegeu als annexos la relació de campaments organitzats per l'entitat o d'altres on es participa).

En referència a les marxes de regularitat era una activitat que tenia molts adeptes i, com veurem, durant uns anys se n'organitzaven des de la pròpia entitat tot i la complexitat que això suposava.

Tant els campaments com les marxes, durant aquest primer període eren activitats que molt sovint es duien a terme conjuntament amb la delegació de Collblanc, fet que també es donava en actes de caràcter cultural i en l'organització de cursets d'escalada. Aquest fet té relació amb la voluntat manifestada durant alguns anys de donar una dimensió de ciutat a les activitats de la UEC oferint activitats conjuntes a partir del funcionament autònom de les dues delegacions. Alguna cosa semblant passa amb les delegacions del Baix Llobregat, amb les quals l'Hospitalet-Centre i Collblanc s'identifiquen, com a les més pròximes.

En les excursions i les travesses de muntanya de més d'un dia, calia preveure un lloc on pernoctar. No cal dir que hi havia diverses possibilitats que anaven des de la menys habitual, d'un establiment d'hostaleria, fins al recurs d'una tenda passant per les masies que volguessin cedir un cobert o una pallissa, el bivac, les cabanes o, el més idoni, els refugis de muntanya. Com ja s'ha dit, la xarxa de refugis era molt escassa, i tot i el fet que la UEC disposés de dos refugis i un xalet, era del tot insuficient. A la reunió de la junta del 2 de febrer de 1961, a proposta de Miquel Ruiz s'acorda estudiar la possibilitat d'habilitar com a refugi d'hivern el Forn de Calç de la Molina, juntament amb la delegació de Collblanc. Les gestions fetes en aquest sentit no varen donar resultats positius i la proposta es va haver d'abandonar.

El 15 de febrer de 1961 s'inaugurà el refugi Vicenç Barber, a Montserrat, on assisteixen diversos socis de la Secció de Muntanya. Es tracta d'un refugi situat a la regió d'Agulles, propietat de la Federació de Muntanya. Aquest refugi servirà com a punt estratègic d'ús dels escaladors cap a les diverses vies existents als nombrosos monòlits d'aquella zona i també de suport al desenvolupament d'una tasca creixent d'obertura de noves vies, però també per als muntanyencs en les travesses per un dels sectors més agrests de Montserrat.

Les excursions col·lectives amb motivacions concretes també es feren habituals. Una de les més concorregudes era la del Boix Grèvol. Tenia lloc un dels darrers diumenges de desembre, abans de Nadal, i consistia d'anar a Montserrat, a la regió dels Ecos o d'Agulles, amb la finalitat de collir uns branquillons de boix grèvol, en aquesta època de l'any florit, utilitzat com a motiu de significació i ornamentació nadalenca. Aquesta activitat es dugué a terme força anys, fins que arribà un moment en què l'augment d'aquesta pràctica, especialment amb finalitats no estrictament domèstiques, la va convertir en una acció ecològicament insostenible i s'abandonà del tot.

A l'inici de la dècada dels anys seixanta, s'enregistra un augment quantitatiu i qualitatiu de les sortides a muntanya. D'una banda, trobem que hi ha una tendència a fer excursions a indrets fins aleshores poc visitats, sigui perquè són de difícil comunicació o perquè no se'n tenien prou coneixements en no disposar de la cartografia ni la ressenya dels itineraris adequats. Ens basem en les ressenyes publicades a *Senderos*, que durant la Setmana Santa del 1961 ens assenyalen diverses excursions d'aquestes característiques. En destaquem una el 2, 3 i 4 d'abril als cingles de Collsacabra i les Guilleries, amb Montserrat Rey de vocal. Una altra del 30 de març al 3 d'abril consistent en la travessa per la comarca d'Osona: Vic, Roda, Sabassona, Can Terrades, Sau, la Teuleria, Sant Bartomeu, les Gorges, Santa Maria de Corcó, Vic, amb Jordi Sans de vocal. També en les mateixes dates una travessia per la Garrotxa,

amb inici a Camprodon, gorges de Sant Aniol, cim del Bassegoda, serra de l'Albera i Figueres. En aquest cas, les vocals eren Mercè Moyà i Paquita Grau.

Però si cal destacar un indret poc conegut en aquella època, octubre de 1963, i de difícil comunicació, és l'excursió per la serra del Montsant, que partint d'Ulldemolins, pel congost de Fraguerau, puja a l'altiplà de la serra i baixa pels graus a les ermites de Sant Bartomeu i de Santa Magdalena. El vocal era Josep Franquet.

També les excursions més clàssiques no deixaven de fer-se. En són una mostra la duta a terme el 5 de juny de1963 amb l'itinerari Monistrol, font de les Guilleumes, monestir de Montserrat, Sant Benet, Monistrol; amb Pilar Cuyàs de vocal també l'organitzada com a vocal pel veterà Josep Navarro el 2 i 3 de juny de 1963 a la Molina, coll de Pal, refugi del Rebost, Gréixer, el Moixeró i la Tossa d'Alp.

Cada any el Consell General de la UEC convocava el Campament General de Primavera, que era encarregat a alguna de les delegacions que tinguessin capacitat per fer-lo. L'any 1961 la delegació de l'Hospitalet assumí el repte d'organitzar-lo. Tingué lloc els dies 6 i 7 de maig a la pineda de la Colònia Güell, al terme de Santa Coloma de Cervelló.

La complexitat d'acollir un contingent de 127 tendes, amb un total de 392 acampadors, i la improvisació de la logística necessària representà una bona prova de capacitat. En destacà el Foc de Camp, animat per Artur Garcia, que tingué actuacions de rapsodes, danses i els clàssics números humorístics a càrrec dels nois de la secció d'iniciació. També fou molt destacada l'actuació de la soprano Carmina Roca. I els directius del Consell General de la UEC, Enric Martín i Buró i Jaume Ramon i Morros, van lloar tant l'organització com les actuacions del foc de camp.

L'any 1962 es compleix el desè aniversari de la constitució de la delegació. Un dels actes que formen part de la programació de la celebració dels deu anys és l'entronització d'una imatge de la Mare de Déu de Montserrat a la plaça que duu el seu nom. El projecte inclou que la imatge sigui portada a Montserrat i beneïda al Monestir. Amb aquesta finalitat, la junta encarrega, al febrer de 1962, al vocal de Muntanya Miquel Ruiz, l'organització d'una marxa a peu, que partint de Montserrat portarà la imatge per relleus fins a l'Hospitalet.

26
NO SEMPRE L'ÀPAT DELS EXCURSIONISTES ERA PRECARI. HO CONFIRMA AQUEST ESMORZAR A VALLGORGUINA, AMB J. M. GORRO, JOAN GIMÉNEZ, PACO GÓMEZ I MET SABADELL, CAP AL 1958.
JMG

La marxa serà rebuda a l'entrada de l'Hospitalet al límit amb Cornellà per un nombrós grup de socis i sòcies de l'entitat i veïns, que en seguici acompanyaran els marxaires fins a la plaça de la Mare de Déu de Montserrat. En aquest tram la portaran quatre nois de l'Agrupament en una plataforma muntada damunt d'uns esquís, com si fos un baiard. Després de l'entronització de la imatge, hi haurà parlaments a càrrec del rector, Mossèn Josep Homar, i l'alcalde, Ramon Solanich.

Un aspecte de l'activitat de l'entitat que mereix ser tractat específicament són les *Cançons de motxilla*, entenent aquesta activitat com la participació d'una bona part de la Secció de Muntanya en diversos cursets i, fins i tot, en alguna audició amb motiu de la Missa del Gall a l'ermita de Bellvitge. Aquests cursets anaven a càrrec del mestre Elisard Sala, director de la coral Cantaires de la UEC, i sovint es duien a terme en plena natura, en el que s'anomenava *Lliçó sota els pins*. És per això que ho volem vincular a aquest capítol de la secció de muntanya, perquè es plantejava com una sortida a muntanya, encara que amb una finalitat que ja hem explicat.

Algunes d'aquestes *lliçons* tenen una significació destacada, com la del 10 de maig de 1964, a la qual assisteixen diverses persones de l'entitat, en què amb el títol de XII Curset de

27
Entrada a l'Hospitalet, per les cases de la Remonta, de la imatge de la Mareddeu de Montserrat, que s'entronitzà a la plaça del seu nom l'any 1962. En primer terme Joan Giménez, Raimon Boada, Antoni Pugès, Joan Salat i Miquel Ruiz.
CMH

28
Un recital de cançons de la coral dels cantaires de la UEC, dirigit pel mestre Elisard Sala, l'any 1956, a la sala d'actes de la Biblioteca de *la Caixa* del carrer Baró de Maldà.
CMH

Cançons de Motxilla, es presenta l'obra del mestre Elisard Sala *Cançoner de la Vall d'Aran*. L'acte té lloc al pla Boixer, a Balenyà, i compta amb la participació del barítón Gaietà Renom i com a narradors l'actriu Nadala Batista i l'actor Ramon Martori.

En un període no massa definit en la seva temporalitat, entre els anys 1963 i 1965, hi ha una crisi latent, a la qual ja ens referirem més endavant. Segons que es desprèn d'algunes de les intervencions de diversos socis a les assemblees ordinàries, hi ha diversitat d'opinions en relació al caràcter que han de tenir les activitats de muntanya. Mentre que per a alguns socis s'hauria de fer més èmfasi en el caràcter cultural i científic de les activitats, incloses les excursions, d'altres es veuen més motivats per la descoberta de la muntanya i pel fet de gaudir trescant per valls i carenes i assolint cims. De fet, aquesta darrera opció també comportava implícitament una forta càrrega cultural.

Pel que fa a la interpretació del contingut més radicalment cultural de les activitats, trobem que, el 4 d'abril de 1965, Ramon Morales organitza una sortida d'iniciació a l'arqueologia pels voltants de Martorell. I en la Memòria de l'Assemblea Ordinària de Socis del 20 de febrer de 1966, presidida pel mateix Ramon Morales, per absència del president i el vicepresident, hi figuren una sortida al museu-molí paperer de Capellades, una excursió geològica a la serra de Miralles, dues sortides d'iniciació a l'arqueologia per diversos indrets del Baix Llobregat i una visita a les esglésies romàniques de Terrassa.

D'altra banda, en aquest mateix període, trobem que les noves generacions de joves, molts dels quals formaven part de la Secció d'Iniciació, duien a terme de forma paral·lela una intensa activitat de muntanya, sovint combinada amb alta muntanya i amb escalada. Entre aquests joves trobem Carles Primo, Agustí Boada fill, Alfons Branzuela, Daniel Catalán, Joan Rodríguez, Pitu Piera, Eliseu Rovira, Josep Cabedo, Miquel Clavero, Àlex Mitjans, Francesc Barceló, Marcel·lí Bonet, Josep Barber, Joan Mañas, entre d'altres, juntament amb algun soci més veterà, com és el cas de Ton Ribas, que els farà costat. D'aquesta promoció sorgirà el relleu generacional de les pròximes juntes directives de l'entitat, algun dels quals encara en forma part en l'actualitat.

De les activitats de muntanya amb persones d'aquest grup, en volem assenyalar algunes per tal de destacar-ne la diversitat. El 28 i 29 de juny de 1964, la travessa Núria, Carançà i l'ascensió al pic de l'Infern per la cresta NW. El 19 i 20 de març de 1966, assistència al campament hivernal d'iglús a la vall d'Eina. Del 7 a l'11 d'abril de 1966, travessa de Bellver de Cerdanya, coll de Tancalaporta, a la serra del Cadí, Guardiola de Berguedà. En les mateixes dates Núria, Noufonts, coll Bernat, l'Estanyet. Amb ascensions hivernals a la torre d'en Xillen i l'agulla de l'Hereuet. El 22 de maig de 1966, Sant Feliu de Codines, Molí de Llobateres, Sant Miquel del Fai, Riells.

2.3. LES MARXES PER MUNTANYA

Les marxes per muntanya tenen una llarga tradició en el món de l'associacionisme excursionista de Catalunya, que es desenvolupen en les modalitats de regularitat, per azimuts, sistema Dufour, per descripció, d'orientació, nocturnes, i d'altres, i també combinacions de les diverses modalitats. Generalment es practiquen en equips de dues o tres persones.

La seva pràctica es troba en l'inici de l'etapa d'expansió de l'excursionisme organitzat, en què es dóna un cert impuls a les activitats que puguin tenir punts de connexió amb l'atletisme i altres esports que combinin competició i resistència física.

Fonts consultades assenyalen com a primera, la marxa organitzada per l'Associació Excursionista Avant, al novembre del 1912, amb un itinerari entre Montcada i Sabadell. Dos anys més tard, al desembre del 1914, el CEC organitza una cursa de resistència amb un itinerari amb sortida i arribada a Terrassa i un recorregut pel massís de Sant Llorenç del Munt. S'ofereix com a trofeu per a l'equip guanyador, la "Copa Sant Llorenç".

De manera gairebé ininterrompuda es convocaren marxes anualment, organitzades per diferents associacions excursionistes, i es va anar guanyant progressivament en participació i popularitat fins a l'esclat de la guerra civil, que encetà un període d'interrupció que no es reprengué fins al 1943.[20]

A l'inici, aquesta activitat va tenir un caràcter marcadament atlètic. Això originà una polèmica que va anar guanyant en el camp dels detractors, que consideraven que les marxes per muntanya no havien de ser un fi sinó un mitjà per millorar les tècniques de la pràctica de l'excursionisme. Aquesta polèmica va durar uns anys, fins que es va anar obrint pas la prioritzacció dels criteris excursionistes.

Així doncs, les marxes per muntanya, tot i que no responen exactament a una concepció bàsicament competitiva, incorporen elements d'aquestes característiques, com la classificació per puntuació i la divisió en segments d'edats i gènere, i també una reglamentació molt estricta que contempla desqualificacions dels equips participants. Però alhora incorpora la necessitat de coneixement i ús de tècniques de cartografia, orientació, observació, entre d'altres, totes

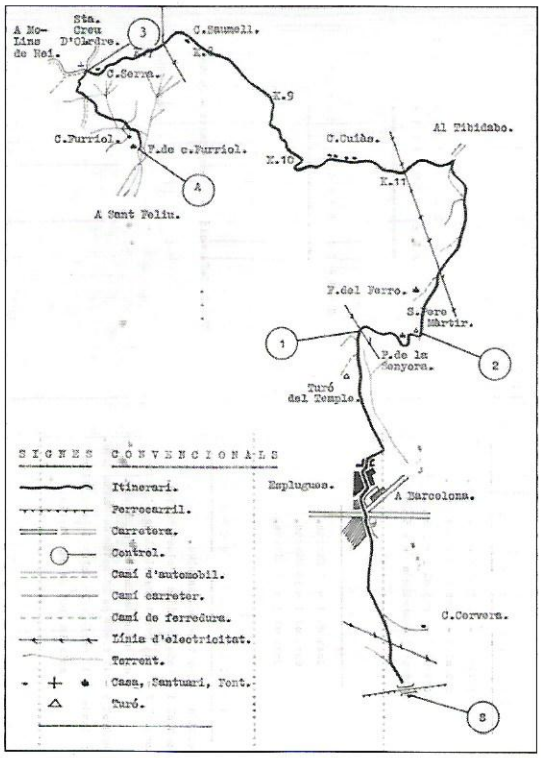
29
JAUME ALICART I JOSEFINA MONTOYO A LA III MARXA COMARCAL DE REGULARITAT, ORGANITZADA PER LA UEC L'HOSPITALET, ENTRE SANT BOI I SANT VICENÇ DELS HORTS.
JA

necessàries per desenvolupar-se en condicions òptimes per la muntanya.

Malgrat aquesta combinació d'elements, la pervivència d'una part competitiva ha fet que una part del món muntanyenc no assumís les marxes perquè considera que la competició és una desviació de l'esperit muntanyenc. Per contra, els seus defensors argumenten que la proporció de competició continguda en les marxes és molt inferior a la capacitat que desenvolupa d'orientació, de l'ús i la interpretació de les diverses modalitats de marxes i de la pedagogia del coneixement d'aquestes tècniques per a ser utilitzades com una finalitat més per gaudir del medi natural amb seguretat.

Amb el transcurs del temps, aquestes dues posicions es diversificaran i en alguns casos prendran formes radicals. D'una banda, es posaran de moda les caminades populars que, tot i que contemplen un itinerari establert i uns controls de pas, exclouen la competició, i d'altra banda la proliferació dels

30A - 30B
MOMENT DE LA SORTIDA DES DEL PORTAL DE CAN BOIXERES I FULL D'ITINERARI I SIGNES CONVENCIONALS DE LA PRIMERA MARXA DE REGULARITAT ORGANITZADA PER LA DELEGACIÓ DE LA UEC DE L'HOSPITALET, EL 7 DE MARÇ DE 1954. CMH

rallis en diverses modalitats: muntanya, alta muntanya, esquí de muntanya, bicicleta de muntanya i combinats, que entren a formar part de campionats de diferents àmbits territorials, sovint amb intervenció d'interessos comercials i patrocinis diversos.

Des dels primers anys de la seva constitució, l'entitat va comptar amb un grup impulsor de les marxes, que va engrescar a participar-hi molta més gent en una època en què l'activitat de muntanya era més interdisciplinària.

El 7 de març de 1954 s'organitza la I Cursa Social de Regularitat per Muntanya de la UEC l'Hospitalet-Centre. És la primera i l'única que ens consta amb sortida des de la pròpia ciutat. La sortida es dóna a Can Boixeres, segueix per Can Cervera, Esplugues, font de la Senyora (ja a Sant Pere Màrtir), cim de Sant Pere Màrtir, Can Cuiàs, Can Saumell, Santa Creu d'Olorda, font de Can Ferriol i Sant Feliu.

L'entusiasme que genera l'èxit d'aquesta marxa fa que la junta, el 23 de maig d'aquell any, aprovi un projecte presentat per Josep Vilà d'organització d'un curset per a la divulgació de les marxes de regularitat entre els socis. El projecte és finançat amb 100 ptes. (0,6 €), i hi col·laboren Miquel Ruiz, Anton Salvador i Josep M. Bonet.

L'any següent s'organitza la II Cursa Social. El terme *social* significa que l'àmbit de participació i organització és dins la delegació, encara que no exclou altres participants. En anys posteriors, a partir del 1957, s'arriba a una entesa per organitzar les Marxes Comarcals del Baix Llobregat entre les delegacions de la UEC de la comarca, en les quals s'inclouen les dues delegacions de la ciutat, l'Hospitalet-Centre i Collblanc. L'organització de cada sessió correspon cada cop a una de les delegacions.

El 13 de juliol de 1961 la junta aprova un reglament de les marxes comarcals de regularitat. En aquest reglament s'estableix un torn per fer-se càrrec de l'organització entre les delegacions de la UEC de l'Hospitalet-Centre, Collblanc, Sant Boi, Cornellà i el Prat. Aquesta reglamentació s'estableix arran de l'èxit que va tenir la V Marxa Comarcal d'Orientació i Regularitat. Hi participaren 59 equips: 10 de Cornellà, 25 de Collblanc, 4 de Sant Boi i 20 de l'Hospitalet-Centre. L'itinerari de la marxa, fixada en un horari de 5,15 hores, transcorre pel Baix Llobregat, amb sortida de Vallirana i arribada a Cervelló.

L'evolució d'aquestes marxes d'àmbit comarcal tindrà uns moments d'auge i una etapa de declivi, tal com es pot veure observant la relació de marxes a què assisteixen equips de l'entitat.

L'organització de marxes socials i comarcals tindrà una durada d'una mica més d'una dècada. La raó d'aquesta limitació

en el temps segurament que té relació amb la complexitat que significa l'organització d'aquesta activitat. L'equip encarregat ha de mobilitzar un seguit de persones, que en la major part dels casos haurà fet el recorregut de l'itinerari de la marxa, haurà d'haver establert els temps de cada etapa i també confeccionat la documentació que s'ha de lliurar a cada equip participant, que inclou plànol, controls, temps o azimuts entre d'altres detalls imprescindibles.

La combinació entre aquesta complicada organització i probablement l'auge d'altres activitats amb el naixement d'una certa especialització són causes que expliquen l'acabament de les marxes com a activitat d'organització pròpia.

El Club Excursionista de Sant Vicenç dels Horts en prengué el relleu fent-se càrrec de l'organització anual de la Marxa Combinada del Baix Llobregat, en la qual participaren els socis més fidels a les marxes. I també continuaren assistint a les següents convocatòries. Entre els socis més actius de les marxes trobem, des del primer moment de la creació de la delegació, Josep Vilà, Maria Vilà, Joan Jiménez, Magdalena Monells, Rafael Amorós, Agustí Boada i Ramoneda, Miquel Ruiz, Rafael Ferrer, Pilar Cuyàs, Paquita Grau, Josep Navarro, Pere Escalera, Antoni Grima, Núria Peña, Josep Gil, Jaume Alicart i Josefina Montoyo, entre d'altres.

A l'inici dels anys 80 i fins al final del decenni dels noranta, trobem una nova i nombrosa generació de socis que participen en marxes. Així, juntament amb veterans com en Gil, en Jiménez o la Magda, trobem els més joves: Jordi Pallàs, Cristina Gil, Ferran Vilar, Maria Dolors Soler, Josep Fernández, Jerònima Soler, Toni Monrós, Antoni Franco, Maribel Ruano, Lourdes Sabaté, Josep M. Rodrigo, Toni Casaña, Rosa Codina, Fina Berenguer, Isidre Sabater, Agustí Latorre, Teresa Seguer, Cristina Gil, Josep M. Romero, Andreu Garcia, Josep González, Vicenç Primo, Elisenda Gil, Montserrat Monrós, Roser Pérez, Maria Rosa Molina, Josep Fernández, Jaume Piera, Jordi R. Geronès, Fidel Izquierdo i Carolina Dalmau, entre d'altres. (Vegeu als annexos la relació de marxes organitzades en què hi ha constància de participació de la UEC l'Hospitalet-Centre i, a partir del 1982, del CMH).

31
MARXA COMARCAL DE REGULARITAT DE LA UEC, EL 7 D'ABRIL DE 1957, ENTRE MARTORELL I SANT ANDREU DE LA BARCA. DRET, DE COSTAT, VEIEM ANTONI MESA, I EMPRENENT LA MARXA PAQUITA GRAU I MARIA PUEYO.
JA

2.4. SECCIÓ D'INICIACIÓ A LA MUNTANYA. AGRUPAMENT ESCOLTA GUIFRÉ EL PILÓS

Al mes de juny de 1954, al butlletí de la UEC, *Senderos*, es publica una ressenya que fa referència a la travessa Camprodon, Setcases, Ulldeter, Núria i Ribes, per l'autoanomenat Grup Isards. Aquest grup el formen elements joves i dinàmics, que en certa manera trenquen alguns esquemes de prudència –justificada per les circumstàncies polítiques del moment– que practiquen i aconsellen la majoria de persones que formen part de la junta i el seu entorn. De fet, no duen a terme cap activitat especial ni compromesa, llevat d'un determinat ideari nacionalista que no es tradueix en acció i, d'altra banda, la pràctica d'una activitat de muntanya més dura, amb travesses i algun bivac, malgrat que no són persones experimentades. La pertinença a aquest grup és informal, i no mantenen una organització específica. Entre els seus components destaquen Ton Ribas, Jordi Sans, Carles Garcia i Anton Salvador.

L'empenta del seu dinamisme i la seva joventut van fer pensar a alguns dels directius de l'entitat en la possibilitat de trobar en aquest grup el relleu que tard o d'hora caldria, malgrat que també hi havia els seus detractors, que veien amb recel aquells joves que no s'ajustaven a un patró predeterminat.

Paral·lelament, alguns dels més inquiets d'aquest grup, que a més coincidien en els estudis nocturns a l'Escola del Treball, entre els quals Ton Ribas, sovintejaven algunes reunions propiciades pel doctor Joan Pelegrí, al Centre Montserrat-Xavier, a la barriada barcelonina d'Hostafrancs. Aquestes reunions, no cal dir que clandestines, consistien bàsicament en xerrades de temàtica diversa, però amb una base d'alternativa al règim franquista del moment. Les persones que hi participaven com a ponents també eren diverses en les seves tendències.

Coincidint amb aquelles trobades es va contactar amb joves que formaven part del moviment escolta. La descoberta de l'escoltisme va fer pensar en una possibilitat complementària i enriquidora del fet d'anar simplement d'excursió. La creació d'agrupaments escoltes es plantejava com a escola de civisme i de servei a la societat, que era la base fonamental de l'ideari de l'escoltisme, i com a eina vàlida en aquell moment i en aquelles circumstàncies per tal de redreçar entre la joventut, el sentiment i la necessitat de futurs compromisos polítics i patriòtics.

El missatge va tenir recepció, i alguns dels joves, entre els quals Ton Ribas, Anton Salvador i Miquel Figueres, van decidir tirar-ho endavant. D'aquelles decisions va sorgir l'Agrupament Escolta Guifré el Pilós al si de la UEC de l'Hospitalet i l'Agrupament Escolta Pere el Gran, que inicialment s'hostatjà al Centre Montserrat-Xavier i posteriorment a la UEC de Sants. De fet, dins d'algunes delegacions de la UEC ja hi havia agrupaments escoltes o posteriorment se'n crearien de nous. A la delegació d'Horta hi havia l'Agrupament Narcís de Romaguera, a la delegació de Gràcia, l'Agrupament Pere Rosselló i a la UEC central, del carrer Santa Anna, de Barcelona, hi havia els agrupaments Folch i Torres, Roland Phillips i el femení Juliette Low. Tots adscrits a les organitzacions de l'escoltisme laic Boy Scouts de Catalunya i Girl Scouts de Catalunya.

L'escoltisme és un moviment internacional que va sorgir d'una idea del militar i pedagog britànic Robert Baden-Powell, divulgada a través de la publicació *Scouting for Boys*, de 1905. Es va inspirar en la capacitat que van desenvolupar alguns nois en la realització de tasques d'observació i enllaç al setge de Mafeking, durant la guerra dels Bòers, del 1899 al 1902, entre la Gran Bretanya i les repúbliques d'Orange i Transvaal, a l'actual Sudàfrica. En la seva obra Baden-Powell fa una proposta pel desenvolupament de l'esperit de servei, la responsabilitat, el treball d'equip o la capacitat de reacció en la personalitat dels nois i les noies a partir de dur a terme en grup i durant el temps de lleure, activitats en un medi natural.

A Catalunya l'escoltisme s'introduí el 1912 de la mà de personatges con Narcís de Romaguera i Pere Rosselló, amb els Exploradores Barceloneses. Posteriorment, durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), derivaren a posicions de caire militarista i espanyolista, i es reconeixen com a Exploradores de España. Des del 1927 comencen a formar-se els Minyons de Muntanya a partir de la proposta de Josep M. Batista i Roca, que el 1930 es constitueixen formalment, juntament amb la Germanor de Noies Guies.

El 1933 una escissió dels Exploradores de España originà els Boy Scouts de Catalunya, amb posicions pròximes al catala-

nisme popular. Durant els fets del 6 d'octubre de 1934, alguns s'hi implicaren, com el que posteriorment en serà el comissari general, Alexandre Pinyol, la majoria dels quals foren detinguts i empresonats. Amb el triomf del Front d'Esquerres, al febrer del 1936 foren alliberats. A l'inici de la guerra, els Boy Scouts de Catalunya i la Germanor de Minyons de Muntanya i Noies Guies arribaren a una unificació tàctica, i participaren en serveis auxiliars a reraguarda, encara que molts s'allistaren voluntaris a les milícies populars i especialment al batalló de muntanya, més conegut com els Pirinencs.

Als primers anys de la dictadura franquista, cap al 1940, el moviment escolta ressorgí. Primer l'organització confessional, de la mà de Mn. Antoni Batlle, que fou nomenat consiliari diocesà d'escoltisme, i va constituir la Delegació Diocesana d'Escoltisme, que sota la dependència d'Acció Catòlica, fou tolerada a contracor pel règim. Aquestes circumstàncies es posen de manifest amb els fets ocorreguts durant la segona Pasqua de l'any 1952 al Montnegre, en una acampada multitudinària d'agrupaments escoltes de la DDE. Un contingent de dos camions carregats amb falangistes de la Guardia de Franco van irrompre de matinada armats amb pistoles i van fer aixecar el campament, malgrat les protestes de Mn. Batlle, que s'hi trobava personalment.[21] La branca laica fou diferent, va ressorgir a partir del 1945 i actuava de manera clandestina organitzant els Boy Scouts i les Girl Scouts de Catalunya.

Cap al 1957 hi ha una etapa de creixement del moviment escolta que no s'aturarà fins ben entrats els anys seixanta. Al 1959 es crea l'Associació Catalana d'Escoltisme, que coordina les diferents branques de l'escoltisme català. Aquest moviment, a més de desenvolupar les aptituds que ja s'han assenyalat, contribueix d'una manera important al redreçament de la joventut amb la creació d'una consciència generalitzada de resistència democràtica i nacional en un moment en què, a tot l'estat espanyol, la Falange, a través de les seves organitzacions Frente de Juventudes i Organización Juvenil Española, era l'única institució que podia agrupar i organitzar la joventut.

L'escoltisme serà camp adobat de compromís social, polític i cultural d'on sorgiran una bona colla de dirigents que es donaran a conèixer amb l'adveniment de la democràcia, a partir del 1977. És precisament des d'aleshores que l'escoltisme català

32
El Grup dels Isards cap al 1953 o el 1954 a Sant Marçal del Montseny. Drets, d'esquerra a dreta, Mateu Aubach, Ton Ribas, Miquel Ribas i Amado Corbella. Ajupits, Carles García-Andia, Jordi Sans i Anton Salvador.
TR

pateix una forta crisi, que pocs anys més tard se superarà amb un canvi d'orientació en les formes tradicionals. Les activitats de muntanya, en les diverses modalitats, seran un escenari apte per desenvolupar les capacitats dels nois i les noies. La diferència d'aquestes pràctiques entre l'escoltisme i el muntanyisme rau en el fet que als escoltes se'ls demanava un compromís ètic i social que tenia la seva escenificació en la promesa. Aquesta litúrgia posteriorment desapareixerà dins dels canvis a què fèiem referència, i també l'ús d'uniformes que recordaven excessivament el militarisme.[22]

Retornant a l'inici de l'Agrupament Escolta Guifré el Pilós, els seus promotors ho varen plantejar a la junta. Aquesta, en la perspectiva de poder comptar amb una pedrera de joves que donessin continuïtat a l'entitat i valorant aquesta i altres possibilitats per damunt del fet que aquella decisió comportava una il·legalitat que en tot cas seria compartida amb altres delegacions de la UEC, al juliol de 1956 acordà, amb alguna oposició, acollir l'Agrupament, que es va posar en marxa com a nova Secció d'Iniciació a la Muntanya. Tal com consta en l'acta de la junta del 5 de juliol, se n'encarregà l'organització al soci Frederic Clarà. De fet, en Clarà. que fins aleshores no havia estat soci de l'entitat, venia de Barcelona, ja que es volia, per raons de prudència, que formalment la representació a la junta anés a càrrec d'una persona poc significada.

Al poc temps del seu funcionament, i encara en una fase inicial de captació de nens i nois, es va produir una crisi que va estar a punt de dissoldre l'Agrupament. Pel que sembla, a

33
PAS FRONTERER DE PUIGCERDÀ AMB LA GUINGUETA D'IX (BOURG MADAME), EL 16 D'AGOST DE 1956. UN GRUP DELS ESCOLTES INTEGRATS PER ANTONI VIVES, JOAN PALLARÈS, LLUÍS CUYÀS, VALENTÍ GARCIA I TON RIBAS.
AV

l'anterior president de la delegació, Antoni Duch, persones alienes a l'entitat, assabentades de l'existència de l'Agrupament, li advertiren que allò era una acció il·legal que podria tenir conseqüències molt negatives. Fins i tot sembla que va haver-hi una amenaça de denúncia, que va originar que tot el material, els llibres i el poc arxiu que hi havia s'haguessin de desallotjar a corre-cuita del local.

Sortosament, la crisi es va poder superar, i al cap de dos mesos, el 14 de novembre de 1956, la junta nomenà com a nou representant provisional de la Secció d'Iniciació, Ton Ribas.

No deixa de ser un fet contradictori, atesa la funció de pedrera que representava, el fet que des de l'inici fins a la dissolució, l'octubre del 1979, l'Agrupament va estar sotmès d'una manera constant a pressions i crítiques. Això es donava tant per membres de la junta com per socis significats. Aquestes actituds tenien molt a veure amb la por que generava la repressió sistemàtica del règim, sobretot envers aquells socis que havien estat represaliats, però també al fet bastant generalitzat de pensar que els nens i els adolescents molesten, són indisciplinats, criden i ho malmeten tot. I encara més, hi havia qui pretenia que els *nanos*, havien de fer d'escarrassos en les tasques menys agradables. Però en aquella primera etapa encara hi ha altres motivacions que produeixen friccions. Entre diverses opinions recollides, Antoni Mesa i Jaume Alicart diuen que els nois de l'Agrupament tenien un funcionament excessivament autònom, fins al punt de no participar en les activitats de caràcter general programades per l'entitat. Aquesta versió no correspon a la realitat si ens basem en les ressenyes de les activitats generals, els testimonis dels propis integrants de l'Agrupament i fins i tot el testimoni d'alguns dels seus detractors, que posteriorment rectifiquen els seus criteris.

L'Assemblea Ordinària de Socis del 20 de gener de 1957, escollí com a president de la delegació, Josep Gómez i Guirao, més conegut com a Pepe, que seria un clar defensor de la necessitat de l'existència de l'Agrupament i un defensor del criteri d'utilitat que havien de tenir els nens i els nois que l'integraven en el relleu generacional en un futur a mig termini.

L'Agrupament començà a funcionar amb una mica més de mitja dotzena de nois, entre els quals es trobaven els germans Raimon i Agustí Boada, Joan Pallarès, Cinto Prats, Antoni Vives, Antoni Piera, Joan Cortés, Miquel Claparols i Lluís Cuyàs. Progressivament s'hi aniran afegint d'altres nois. Entre el 1957 i el 1959 hi trobem Ignasi Trullàs, Marcel·lí Bonet, Ernest Ribera, Jordi Cabero, Carles Primo, Gabriel Manzanares, Josep Galanó, Jaume Josa, Pep Ribas, Joan Mañas i Josep Barber, entre d'altres. Ton Ribas actuà com a cap d'Agrupament, i malgrat la provisionalitat, assumí la vocalia d'Iniciació en la nova junta.

Es duien a terme activitats setmanals, generalment els dissabtes a la tarda, que podien ser molt variades: aprenentatge de sistemes d'orientació, interpretació de plànols, pràctica de nusos, teorització sobre primers auxilis, coneixements bàsics de meteorologia, teorització sobre tècniques elementals de muntanyisme, coneixements sobre història de l'escoltisme i de Catalunya, coneixements de botànica i de zoologia, entre d'altres. També es feien visites culturals i jocs de ciutat com a tècnica per conèixer i desenvolupar-se per la pròpia ciutat. Generalment dos o tres cops al mes es feia una sortida a muntanya, on s'aplicaven sobre el terreny de forma pràctica, les tècniques apreses a nivell teòric.

Per Setmana Santa i per vacances, es feien campaments. Segons que consta, del 18 al 22 de març de 1957 se'n fa un a Vidrà.

A mesura que creix l'adscripció de nens i nois a l'Agrupament es va organitzant d'acord amb l'estructura que tenien els agrupaments escoltes d'aquella època. S'hi distingien tres

franges d'edat, amb activitats i objectius específics per a cadascuna.

Entre 8 i 11 anys, Llobatons, que agrupats en una unitat anomenada Llopada, basaven la seva activitat mimetisant símils i en els valors pedagògics continguts en l'obra de Rudyard Kipling *El Llibre de la Jungla*. El o la cap d'aquesta unitat representava el personatge d'Akela, i els o les seves ajudants els personatges de Baloo o Bagheera.

El segment generalment més nombrós que s'agrupava a la Secció era el de 12 a 15 anys, que al mateix temps es dividia en grups de 5 o 6 nois anomenats patrulles. Era la unitat que rebia més activament la metodologia adreçada al desenvolupament de les aptituds a què hem fet referència, i també era la que es movia més sovint en el medi natural. Hi havia una estructura de responsabilitats que anava des dels caps de patrulla entre els mateixos nois fins a un cap de secció i un o més ajudants de secció, que corresponia a joves adolescents o adults.

El segment següent, el Clan, corresponia als nois d'edat superior a 16 anys. Les seves activitats també es desenvolupaven al medi natural, però en destinaven una bona part a acció cívica i de debat, no necessàriament a muntanya i, a més, rebien la formació adequada per actuar com a caps de les altres unitats a què hem fet referència.

Entre el 1958 i el 1959 l'Agrupament ha crescut. La Secció té tres patrulles, la qual cosa vol dir al voltant de 18 nois. El treball de captació té els primers destinataris en els fills dels socis, però també els propis nois s'encarregaran de fer proselitisme entre amics i companys. La tasca és difícil i compromesa. Els nois s'han d'inscriure com a socis de la UEC amb una quota especial reduïda. De fet, aquest era un acte de dubtosa legalitat, ja que l'entitat no podia tenir cura de socis menors que formessin part d'un grup organitzat, encara que aquest grup s'anomenés Secció d'Iniciació a la Muntanya. Les funcions d'enquadrament dels nois i els joves, tal com ja s'ha dit, corresponien a la Falange i les seves branques juvenils.

D'altra banda, els caps responsables dels nois calia que es posessin en contacte amb els pares, a qui havien d'explicar amb tots els equilibris semàntics que calia, segons cada cas, on s'inscrivien els seus fills. D'una manera o d'una altra se'ls havia de fer saber el caràcter no legal de l'Agrupament. Sortosament no es va produir cap conflicte rellevant en aquest sentit, i més aviat es van trobar complicitats.

34
UN GRUP NOMBRÓS DE L'AGRUPAMENT AL MASSÍS DEL GARRAF, L'ANY 1956. DRETS, D'ESQUERRA A DRETA: MIQUEL CLAPAROLS, ANTONI VIVES, ANTON SALVADOR, RAMON MORALES, ROBERT MARTÍNEZ, JORDI BORRELL, TON RIBAS I RAIMON BOADA. AJAGUTS: JOAN PALLARÈS, LLUÍS CUYÀS, VALENTÍ GARCIA I JOAN CORTÈS.
TR

A més de les activitats pròpies de l'Agrupament, es participava activament en els actes i les tasques de caire general programats per l'entitat. I això referma una afirmació anterior. S'assistia als campaments socials, on ja es comptava amb els nois de l'Agrupament per animar el foc de camp, i es participava en altres activitats de signe divers, que podien anar des de l'assistència als cursets de Cançons de Motxilla o la participació a les assemblees de socis fins a prestar ajuda en la confecció de les catifes de flors. Al novembre del 1962 la junta encarrega a l'Agrupament que es faci càrrec de l'organització de les nadales durant la Missa del Gall a l'ermita de Bellvitge i, un cop acabat l'acte, una festa-ressopó al local social.

Aquesta darrera activitat es farà habitual durant alguns anys, i serà criticada per alguns socis, que ho consideraran una desviació no adient al tarannà cultural i muntanyenc que, segons el seu criteri, havia de preservar-se a l'entitat. En contrapunt, no hi haurà cap inconvenient que s'organitzi per al matí del dia de Nadal una festa de *fer cagar el tió* entre els més petits i alguns fills de socis que no formaven part de l'Agrupament.

Tant és així que, en sessió de junta del 13 de novembre de 1958, el president, Pepe Gómez, proposa una menció especial per a Ton Ribas per la seva tasca en la Secció d'Iniciació, pel

35
Els nois de les patrulles Isards, Bisons i Senglars durant un campament de Setmana Santa a les Elies, a Sant Feliu de Codines, l'any 1959. D'esquerra a dreta començant per baix: Josep M. Julià, Marcel·lí Bonet, Salvador Pallarès, Manuel Bellés, Jaume Josa, Manuel Rius, Miquel Lluch, Jordi Cabero, Pep Ribas, Gabriel Manzanares, Joan Mañas, Ernest Ribera, Josep Barber, Carles Primo, Ignasi Trullàs, Josep Izquierdo i Josep Galanó.
PR

foment de la muntanya entre un nombrós planter de joves futurs muntanyencs. Pel que sembla, la proposta fou recollida, i la menció aparegué publicada a *Senderos* del gener del 1959 d'aquesta forma:

«*Iniciación a la montaña. La actividad de esta sección, dedicada a encauzar la afición de nuestros jóvenes al excursionismo, continua desarrollándose con creciente éxito a cargo del vocal señor Ribas. Recomendamos a nuestros asociados la divulgación de estas actividades, tan útiles para la formación física y moral de nuestra juventud. Las últimas salidas efectuadas fueron: el 30 de noviembre a Vilassar, Cabrera, castillo de Burriac y Mataró, y el día 14 de diciembre a Monistrol, coll de Porc, Ecos, coll del Migdia, canal de la Llum y Monistrol*».

Aquestes lloances contrasten amb els criteris expressats en l'Assemblea Ordinària de socis del 8 de febrer de 1959, en la qual s'escull com a nou president Jaume Alicart, que en l'acta de la sessió de junta del 9 de juliol d'aquell any, proposa "organitzar una excursió col·lectiva per a socis majors de 15 anys, que no cal que ingressin a la Secció d'Iniciació i, d'aquesta manera, s'aconseguirà un planter de joves preparats per a activitats de major importància muntanyenca". Segons que sembla, aquesta proposta no va tenir prou ressò, i malgrat alguna picabaralla de les habituals relacionades amb l'intent d'imposició de criteris amb interessos no coincidents, no prosperà, però començà a instal·lar-se una certa crisi entre membres de la junta i l'Agrupament, que tindrà una durada amb intensitats intermitents, segons la composició de l'equip de junta.

A l'Assemblea Ordinària de socis del 7 de febrer de 1960, s'anomena nou vocal de la Secció d'Iniciació Anton Salvador i Campamà. En la sessió de junta immediata a aquesta assemblea, l'11 de febrer de 1960, segons que consta a l'acta "es dóna permís al vocal sortint d'Iniciació, Ton Ribas, per a l'ús de les instal·lacions del local, prèvia sol·licitud". També al si de l'Agrupament hi ha una certa crisi, que reflecteix divergències de criteris d'actuació. Al novembre del 1960, Anton Salvador dimiteix de vocal d'Iniciació, i és substituït per Carles Vilaseca.

Els anys 1961 i 1962, Pepe Gómez novament es fa càrrec de la presidència de l'entitat, i s'obre un nou període de millora de relacions i absència significativa de divergències.

És durant l'estiu del 1961 que Pep Ribas (que s'havia fet càrrec dels Llobatons) i Anton Salvador participen, en qualitat de delegats de la Branca Llops, en un camp de formació de caps, durant deu dies a Valauris (Bolouris-sur-Mer, en francès), a la Costa Blava provençal, organitzat per Éclaireurs de France, l'organització laica de l'escoltisme francès. L'any anterior, una delegació catalana encapçalada pel propi comissari de Branca Llops, Sigfrid Martínez, ja hi havia assistit, i l'interès d'ampliar els coneixements consistia bàsicament en l'adquisició de la formació necessària per adoptar en els llobatons el mètode coeducatiu.

Aquest mateix autor, en un article publicat a *Serralada* el mes d'abril del 1992, amb motiu del quarantè aniversari de l'entitat, que resumia la història de l'Agrupament, escrivia «*És destacable el fet que, a partir de 1961, comencen a integrar-se les primeres nenes, així com que accedeixen algunes noies a les*

tasques de caps responsables. En part fou conseqüència de l'assistència de dos dels responsables a un Camp de Formació de Caps, durant l'agost de 1961 a la Provença, i tornaren amarats dels aires de renovació progressista dels Éclaireurs de France, que ja havien consolidat les experiències coeducatives en el moviment escolta francès».

Efectivament, aquell mateix any, a començament de curs l'equip de caps format per Carme Vila, Maria Rosa Pugès i Pep Ribas, incorporaven als llobatons les tres primeres nenes de deu i onze anys, que en acabar el curs ja igualaven en nombre als nens. Aquest inici de l'experiència coeducativa a l'Agrupament era inèdita a la ciutat, i era també una de les primeres a Catalunya. Cal recordar que les autoritats franquistes de l'època no autoritzaven la convivència d'ambdós sexes ni a l'ensenyament primari i secundari ni en el lleure. La junta de l'entitat ho acceptà provisionalment, en part perquè una de les nenes que s'hi incorporà era la Montserrat Boada, filla del veterà Agustí Boada i Ramoneda, persona considerada de consens per tots els socis i, a més, també en aquell moment el vocal d'Iniciació a la junta era en Raimon Boada, germà i fill, respectivament de la Montserrat i l'Agustí. Al cap d'un any, el 10 d'octubre de 1962, la junta reconeixia la tasca coeducativa en la perspectiva de renovació de socis, i en aquest cas sòcies. Una inscripció a l'acta de junta d'aquest dia assenyala que "s'acorda aprovar l'admissió de nenes a la Secció d'Iniciació, fins ara limitada als nens ". El caràcter coeducatiu dels llobatons s'anirà traspassant a la resta d'unitats de l'Agrupament. L'octubre del 1964 aquelles nenes que havien ingressat amb deu i onze anys ja han complert els catorze i, amb els nens, passen a la Secció, aleshores sota la responsabilitat de Gerard José. La junta, presidida per Antoni Andrés, recull aquest fet i en fa una interpretació curiosa quan el secretari Albert Francàs escriu al Llibre d'Actes que «... la Secció d'Iniciació crea una *secció femenina...*» La coeducació està ja consolidada a l'Agrupament i perdurarà fins a la seva dissolució l'any 1979.

L'activitat de l'Agrupament va ser notable en aquells anys seixanta. En la Memòria de l'Assemblea Ordinària de socis del 4 de febrer de 1962, podem llegir que la Secció d'Iniciació havia fet durant l'any 1961 cinquanta sortides a la muntanya i cinc acampades. Destacava la tasca de formació física i moral dels joves i altres activitats com una exposició i venda de treballs manuals, la confecció d'un pessebre i la col·laboració en els actes generals de l'entitat.

36
ELS LLOBATONS FENT CAGAR EL TIÓ EL MATÍ DE NADAL DEL 1960. OBSERVANT-LOS A UNA CERTA DISTÀNCIA VICENÇ PEIDRÓ, RAIMON BOADA I JAUME JOSA.
PR

37
JOCS DE LLOBATONS A SANTA MARIA DE CERVELLÓ L'ANY 1960. EN PRIMER PLA OBSERVEU EL BORDÓ CORONAT AMB UN TÒTEM DE CAP DE LLOP, SÍMBOL DELS LLOBATONS.
PR

El 25 de setembre de 1962, a conseqüència dels forts aiguats caiguts en un curt espai de temps, es produeixen unes greus inundacions al Vallès que causen nombrosos danys materials i personals. La gent de l'Agrupament es mobilitza i, en la mesura de les disponibilitats de cadascú, s'acudeix a diverses de les zones més afectades (Rubí, les Fonts i Castellbisbal) i es participa en tasques de rescat, recerca de cadàvers i es fa prestació de serveis diversos.

Aquest fet, explicat per ell mateix, és el detonant que fa prendre a Antoni Mesa la decisió de donar-se de baixa de l'entitat, alhora que canvia radicalment de criteri envers els nois de l'Agrupament. Segons explica l'Antoni, aquella nit per ràdio es van difondre crides demanant persones voluntàries per donar suport a la varietat de tasques necessàries davant

38
A l'any 1963 va haver-hi una trobada d'escoltes d'arreu de Catalunya a Ripoll. Oficialment estava convocada per l'escoltisme confessional i, per aquest motiu, el règim la va tolerar. D'esquerra a dreta, dalt: Gerard José, Pitu Piera, Pep Ribas, Emili Figueres, Marcel·lí Bonet, Armand Pérez i Alfons Branzuela. Asseguts: Àlex Mitjans i Jaume Josa.
PR

39
Grup dels escoltes durant una excursió, probablement per l'Ordal, l'any 1959. Joan Mañas, Jaume Josa, Carles Vilaseca, Marcel·lí Bonet i Joan Pallarès.
AV

una tragèdia d'aquelles magnituds. Acudeix al local de la UEC i es troba amb persones que mostren la seva indiferència, cosa que el fa caure en una gran decepció. Posteriorment s'assabentarà que la gent de l'Agrupament havia col·laborat durant diversos dies en les tasques ja explicades.

Entre el 27 de maig i el 19 de juny de 1964, l'entitat promou l'organització d'un curs de socorrisme, dirigit per la Creu Roja. A aquest curs, que s'imparteix al Saló de Plens de l'Ajuntament, s'inscriuen una bona part dels més grans de l'Agrupament i també d'altres socis. Un cop finalitzat el curs, hi hagué un acte oficial de lliurament de carnets i distintius de socorrista de la Creu Roja, a càrrec del coronel Yáñez –en aquella època la Creu Roja estava militaritzada– i el regidor de Trànsit, Jordi Balart. La gent de l'Agrupament va prendre l'opció de no recollir els carnets en aquest acte. Aquesta actitud responia a la disconformitat envers una dinàmica de col·laboració amb l'Ajuntament i fins i tot amb altres estaments del règim que, a criteri de l'Agrupament i d'un sector de socis de l'entitat, havia pres una magnitud que ultrapassava les relacions obligades, però molt poc compromeses, que fins aleshores s'havien mantingut amb el poder local.

L'onze de setembre de 1964, en el transcurs de la concentració que l'oposició antifranquista convocava en aquesta data a la cruïlla dels carrers Alí Bey i ronda de Sant Pere, de Barcelona, fou detingut Ton Ribas, sense gaire més conseqüències que el pas per la comissaria de la Via Laietana. Uns mesos més tard, Jaume Josa, que havia estat actiu a l'Agrupament, també és detingut per les seves activitats dins del moviment d'oposició a la Universitat.

Coincideix en una època de crisi evident de direcció de l'entitat, amb irregularitats administratives, amb absència d'inscripcions als llibres d'actes i de comptabilitat, amb canvis constants de vocals a les sessions de junta, que en alguns casos assumeixen gent de l'Agrupament, com és el cas d'Alfons Branzuela i Marcel·lí Bonet, Gerard José, Josep Barber i Joan Mañas, que veiem en una ressenya de *Senderos* del mes de març del 1965, però que no consten al llibre d'Actes. Malgrat que es pugui considerar un fet positiu per a l'entitat, aquesta irrupció de persones de l'Agrupament en tasques provisionals de direcció, sembla que no és així, almenys per a tothom. En la represa de les inscripcions de les actes de junta, a càrrec de Ramon Morales, en qualitat de secretari accidental, l'11 de març de 1965, ell responsabilitza els nois i les noies de la Secció d'Iniciació dels desperfectes del local i del mobiliari. I el president Antoni Andrés insisteix en el comportament incívic dels "menors" al local.

De fet, l'Agrupament es trobava enmig d'una crisi aliena, en la qual confluïen diversos factors negatius: l'excessiva col·laboració –alguns deien que interessada– amb el poder municipal, la manca d'una direcció amb uns objectius clars i la incompetència d'algunes persones de la junta. De les diverses fonts consultades i de la poca experiència d'aquest autor, que en aquell moment es trobava al servei militar, la crisi no afectà el funcionament de l'Agrupament ni minvà la seva activitat. A la Memòria de l'any 1965, presentada a l'Assemblea Ordinària de Socis del 20 de febrer de 1966, s'assenyala que durant aquest any la Secció d'Iniciació ha destacat amb 70 sortides a mun-

tanya, dues hivernals amb neu i dos campaments. També es diu que ha continuat amb el muntatge d'una parada de llibres en català per Sant Jordi (activitat iniciada el 1963), l'organització d'un concurs de dibuix per a les escoles de la ciutat, i la festa de *fer cagar el tió*.

A la junta que es constitueix en aquesta assemblea, presidida un cop més per Pepe Gómez, s'incorporen diversos nois de l'Agrupament, que assumeixen responsabilitats de vocalies: Miquel Clavero, secretari. Marcel·lí Bonet, Muntanya. Joan Mañas, Càmping. Àlex Mitjans, Iniciació. Carles Primo, Alta Muntanya i Escalada. És la primera gran aportació que farà l'Agrupament a l'entitat, i és alhora l'inici del que serà la primera renovació generacional. Es clou una etapa i en comença una altra, tant per a l'Agrupament com per a l'entitat. Molts són els que coincideixen a considerar que els valors de servei i generositat inculcats al llarg de deu anys d'agrupament escolta estan donant el fruit, i també són molts els que consideren que en Ton Ribas és un referent imprescindible a l'hora d'analitzar aquesta etapa.

2.5. ALTA MUNTANYA I ESCALADA. UNA HISTÒRIA D'ENTREBANCS

Des de l'inici de la constitució de la delegació hi va haver-hi socis, especialment entre els més joves, que aspiraven a anar més enllà de les excursions clàssiques de baixa i mitjana muntanya i que, sense defugir les activitats de caire cultural i cívic de l'entitat, volien experimentar sensacions i descobrir nous espais que aquells àmbits no els proporcionaven. Les seves experiències més dures les duien a terme en la relativa alta muntanya de la Cerdanya, el Ripollès o el Berguedà, però se sentien empesos a assolir els cims pirinencs de més de tres mil metres, poder petjar les geleres, grimpar per les crestes i tastar la superació de la verticalitat d'agulles i parets.

Les seves referències eren les experiències d'alguns veterans, com era el cas d'Agustí Boada i Ramoneda, algunes pel·lícules de muntanya, i aquells mig manuals, mig novel·les, de l'Editorial Juventud que es trobaven a la biblioteca de l'entitat.

D'altra banda, no disposaven ni de l'equip ni del material necessari, i a més necessitaven aprendre la tècnica adequada. Però, a més, haurien de vèncer les resistències d'altres socis, membres de la junta o que, encara que no fossin directius, els seus criteris tenien una recepció important. Aquestes persones no eren favorables a les pràctiques muntanyenques que suposessin risc o, molt sovint, simplement incomoditats. No es pot interpretar de cap més manera el fet que es mostressin contraris que es fessin bivacs –és a dir, que es dormís al ras–, que es fessin pràctiques d'escalada i, per descomptat, que l'entitat comprés el material necessari: cordes, mosquetons, clavilles, piolets o grampons.

L'Agustí Boada va ser la persona que va trencar aquestes prevencions introduint el material que ja tenia de la seva propietat i posant la seva experiència a disposició d'aquells joves, sense que els més reticents s'atrevissin a posar-ho en qüestió, atès el prestigi que tenia com a muntanyenc.

Una de les primeres sortides a alta muntanya d'aquells joves amb l'Agustí Boada va ser al massís de la Maladeta. Hi accediren per la Val d'Aran i, pel port de la Picada, assoliren el xalet de la Renclusa. Aquella ocasió representà per als més joves, el bateig de la veritable alta muntanya. Van assolir

40
TON RIBAS I J. M. GORRO AL CIM DEL POLLEGÓ SUPERIOR DEL PEDRAFORCA, LA SETMANA SANTA DEL 1955.
JMG

diversos cims de tres mil metres, entre els quals el mític Aneto. A més experimentaren la tècnica en geleres, l'ús de la corda, els grampons i el piolet.

Pel que fa a l'escalada, una ressenya del butlletí *Senderos* del mes de juny de 1954 assenyala que, amb l'Agustí Boada com a vocal, un grup de socis sense determinar escalen diverses vies a la paret nord del Pedraforca. També al mateix butlletí s'indica que s'ha fet una sortida de pràctiques d'escalada al massís del Garraf.

A la sessió de junta del 7 de desembre de 1954 els vocals de muntanya i d'esquí proposen l'adquisició de dos parells de fixacions per esquí. Ja en aquella època es practica l'esquí alpí i l'esquí de travessa malgrat el rudimentari material existent i la poca preparació tècnica.

No és fins a la junta sorgida de l'Assemblea Ordinària de Socis del 19 de febrer de 1956, presidida per Pepe Gómez, que s'anomena Jaume Soto i Sospedra vocal d'escalada i espeleologia. D'aquell any 1956 cal destacar que es va crear una comissió d'escaladors i muntanyencs de diverses entitats excursionistes amb l'objecte de fondre una imatge d'alumini de la Mare de Déu de Montserrat per substituir la que ja hi havia, molt deteriorada, al cim del monòlit montserratí del Cavall Bernat. L'entronització va tenir lloc el 21 d'octubre de 1956, i Josep Franquet, el que serà un dels escaladors més carismàtics d'aquella època, hi participà escalant el Cavall Bernat en representació del grup d'escalada de la delegació.

Jaume Soto continuà de vocal en la següent junta, la del 20 de gener de 1957, aquest cop ja amb la denominació de vocal d'alta muntanya. En aquesta assemblea, Josep Franquet proposa que les activitats d'escalada i alta muntanya s'agrupin en una secció que prengui la denominació de GEAM (Grup d'Alta Muntanya i Escalada), a imatge i semblança de la majoria d'entitats excursionistes. Aquesta proposta tenia origen en una confabulació prèvia entre el grup d'escaladors més actius. L'Assemblea ho aprovà per majoria, malgrat que hi hagué alguna discussió i provocà recels en aquells que ho consideraven negatiu. El GEAM, doncs, va ser la primera secció que va tenir una denominació pròpia, coneguda per les seves sigles, i un distintiu propi.

L'Assemblea Ordinària de Socis del 2 de febrer de 1958 aprova com a vocal del GEAM Jaume Sabadell, habitual parella de cordada de Jaume Soto. El 10 d'abril de1958, en una sessió de junta, el vocal del GEAM proposa la compra d'una corda d'escalada de 40 metres argumentant que les que es fan servir es troben en estat de seguretat deficient. Segons que explica Ton Ribas, les cordes d'escalada, que eren de cànem i de 40 metres, calia mesurar-les sovint, ja que quan la seva llargària superava els 44 metres era perillós usar-les, perquè significava que havien perdut tota l'elasticitat que calia per ser segures en cas d'estrebada. En aquella ocasió es van mesurar, i la corda més nova feia 48 metres. Així, la proposta de comprar una nova corda s'aprova, però s'ajorna. Tot fa pensar que les activitats d'especialitats de muntanya amb un cert risc no es consideren prioritàries.

Malgrat aquests entrebancs, el GEAM és una realitat sense aturador, i el grup d'escaladors i practicants de l'alta muntanya es consolida i creix. El butlletí *Senderos* de juny de 1959 publica diverses ascensions a Montserrat fetes pel GEAM de l'Hospitalet: la Momieta, el Sentinella, les Bessones, l'Aresta de l'Arbret, la Gorra Frígia. El juliol de 1959 diversos membres del GEAM assisteixen al curset oficial d'escalada, a càrrec d'instructors de l'ENAM (Escuela Nacional de Alta Montaña), amb pràctiques a Montserrat, el sot del Bac i el Pedraforca; també al pic Negre d'Envalira i el pic de Pessons, a Andorra.

El mateix juliol de 1959 el GEAM organitza una conferència amb projecció de diapositives a càrrec de Josep M. Anglada i

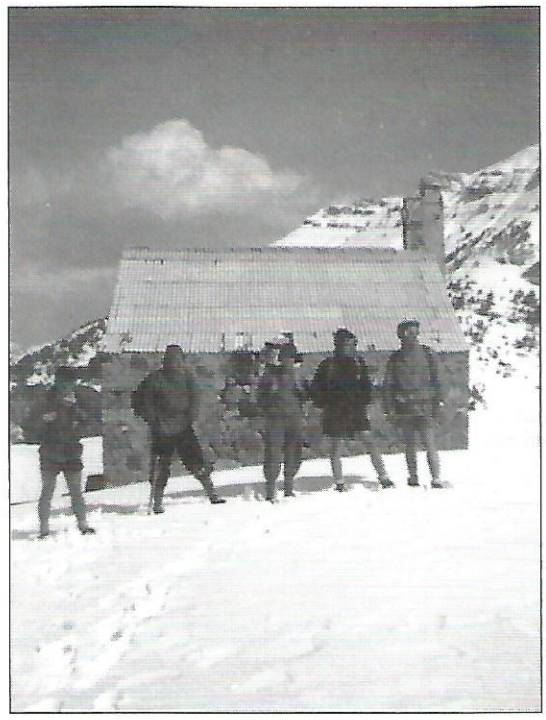
Francesc Guillamon, del GAM del Club Muntanyenc Barcelonès, amb el títol *Dolomites, regne del sisè grau.*

Durant les vacances d'aquell any, entre els mesos de juliol i agost hi haurà una notable activitat del GEAM. Al juliol, amb Josep M. Gorro com a vocal i Esteve Granell, es fan ascensions al Vathleitòs (Balaitous), el Vinhamala (Vignémale), el mont Perdut i el Cilindre de Marboré. Josep M. Gorro explica la dificultat de les comunicacions per arribar a determinades zones del Pirineu, cosa que fa que únicament en època de vacances s'hi pugui accedir. De les experiències de Gorro i Granell hi ha una anècdota prou curiosa. Durant l'ascensió a un cim del Pirineu, es van trobar un personatge de Sant Quirze de Besora amb qui van compartir unes hores d'excursió, cosa que va donar lloc a una certa confiança, fins al punt que es va identificar com a Joan Sayós i Estivill, més conegut per Joan de Milany, aviador d'una esquadrilla de caça de l'exèrcit republicà durant la guerra civil. Van establir-hi una certa relació i van trobar-se diverses vegades a la muntanya.[23]

Al mes d'agost en Met Sabadell i en Jaume Soto escalen als Mallos de Riglos, amb ascensions al Puro i el Mallo Pisón. Segons que explica en una entrevista l'aleshores president, Jaume Alicart, en aquella ascensió la cordada Sabadell-Soto estrenen una corda nova de cànem, ja que no pot ser de perlon per la diferència de preu entre un material i l'altre. A final de novembre d'aquell 1959 es fan ascensions hivernals al Roc Colom i el Puigpedrós, des de la base del refugi Folch Girona del cercle d'Engorgs, a la Cerdanya.

El 12 de novembre, la junta s'ha de fer ressò de l'èxit del IV Curset local i Comarcal d'escalada en roca, d'acord amb l'informe que en fan Sabadell i en Soto. Es posa de manifest que l'èxit traspassa l'àmbit local i es projecta a nivell comarcal. En l'acte de clausura d'aquest curset, es fa una sessió de projecció de diapositives d'escalada del Pirineu, el Pedraforca, Riglos i Montserrat. Presideixen l'acte els presidents de la UEC de l'Hospitalet-Centre i de Collblanc.

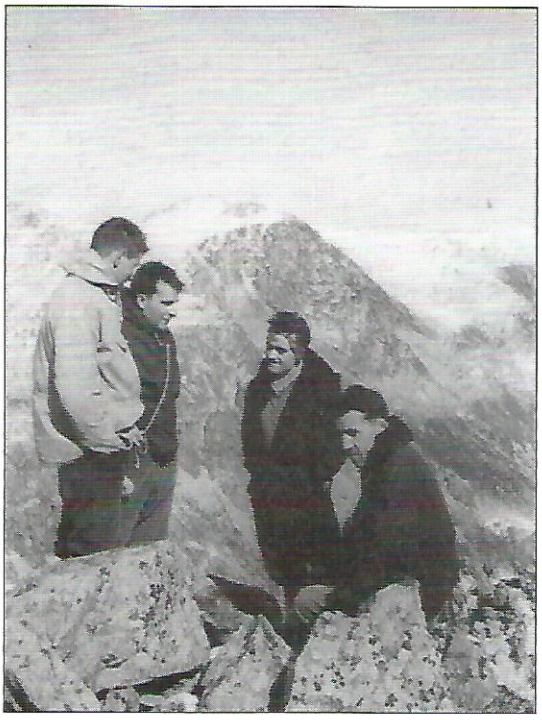
El 6 de desembre diversos membres del GEAM, entre els quals Met Sabadell i Robert Martínez, es dediquen al muntatge d'anelles de ràpel a diverses agulles i parets del Sot del Bac, i al mateix temps hi col·loquen llibres-registre protegits per pots d'uralita que fixen amb ciment.

41
SETMANA SANTA DE L'ANY 1955, REFUGI ANTIC CÈSAR AUGUST TORRAS, DE PRATS D'AGUILÓ, AL VESSANT NORD DE LA SERRA DEL CADÍ. ELS PRIMERS DE L'EXTREM ESQUERRA, TON RIBAS I JOAN MANYÉ, A L'EXTREM DRET, J. M. GORRO AMB UNS EXCURSIONISTES QUE HI FEIEN ESTADA.
JMG

L'activitat d'alta muntanya hivernal es fa extensible a la modalitat de l'esquí de muntanya. El 19 i 20 de març de 1960, Josep M. Gorro i Esteve Granell duen a terme la travessa Núria, coll de la Marrana, Coma de Vaca; i el 26 de març, des de Núria pugen a Noucreus i baixen a Carançà, retornant pel mateix itinerari. Els mateixos Gorro i Granell, la Setmana Santa d'aquell mateix any realitzen una travessa per les altes cotes del Pallars i la Val d'Aran. Des de l'estany Gento, travessaran fins al refugi Josep M. Blanc, a la vall de Peguera, descens fins a l'estany de Sant Maurici, ascens al port de Ratera, estanys de Saboredo i descens a Tredòs i Salardú.

Alguns d'aquests indrets, només feia quaranta anys que havien estat solcats per esquís per primer cop. Això havia succeït el 28 de febrer de 1919, quan els pirineistes del CEC Lluís Estasen, Pau Badia i Josep M. Soler, procedents de la Seu d'Urgell passant per Sant Joan de l'Erm, arribaven a Espot. Remuntaren la vall del riu Escrita fins a Sant Maurici, ascendint per la Pala Xedorn, des d'on iniciaren el descens. De fet, formaven part d'una expedició subvencionada per la Mancomunitat de Catalunya, que tenia com a objectiu la divulgació de la tècnica de l'esquí entre els habitants de la Val d'Aran. És per això que als pocs dies, amb els esquís calçats, sortien d'Esterri d'Àneu, remuntaven el port de la

42
Josep M. Gorro, Esteve Granell i Jaume Soto, amb Joan Sayós, més conegut amb el pseudònim de Joan de Milany, al cim del Roc Colom, a la Cerdanya, cap al 1958.
JMG

Bonaigua i descendien fins a Salardú. La campanya la duien a terme entre els dies 11 i 21 de març a Salardú, Vielha i ets Bòrdes. Es lliuraren 10 parells d'esquís i 5 de raquetes. El retorn el feren des d'ets Bòrdes remuntant per l'artiga de Lin, el port de la Picada, descendint cap a la vall de l'Éssera fins a Benasc.[24]

Fins a l'esclat de la guerra, al juliol de 1936, l'alta muntanya hivernal havia estat àmpliament visitada mercès a la facilitat que la tècnica de l'esquí de muntanya proporcionava. Al mateix temps, això havia permès dur a terme diverses primeres ascensions hivernals a diversos cims del Pirineu utilitzant els esquís com a mitjà d'aproximació. La tècnica i el material durant aquelles campanyes evolucionà, passant de la construcció artesanal dels esquís a la fabricació. Encara que entre el 1930 i el 1960, les diferències en el material que utilitzaven els socis de l'entitat eren ben escasses. De fet, no començaren a canviar fins a la meitat del decenni dels seixanta.

L'esquí de muntanya que encara es practicava en aquell 1960 cal analitzar-lo fent un exercici de perspectiva històrica que ens donarà una dimensió real de les dificultats i alhora de la proesa que representava, atès el material i la tècnica utilitzada. Cal tenir present que els esquís eren totalment de fusta, amb cantells d'acer collats amb visos, i la sola s'havia de lacar sovint per tal que fos lliscant. Les fixacions eren del sistema de cables d'acer amb funda, que es tensaven amb la pressió d'una molla, sense cap mecanisme de seguretat en cas de caiguda o sotragada.

Les botes eren de cuir, generalment d'un model que en deien mixtes. És a dir, que havien de ser útils per a l'esquí i per a la muntanya hivernal, per aquells trams en què no es podien calçar els esquís, amb el resultat real que la seva eficàcia es veia disminuïda per als dos usos.

Al pes dels mateixos esquís, calia afegir-hi una feixuga motxilla contenint el necessari per a les travesses d'alta muntanya hivernal: sac de dormir, fogonet de gasolina o d'alcohol, atuells, cantimplora, provisions, roba, piolet, grampons i, segons l'itinerari escollit, un cordí de cànem de 7 mm., de trenta metres. És evident que es necessitaven unes bones condicions físiques per a l'exercici d'aquesta modalitat d'alta muntanya. I l'esforç es veia compensat per tenir accés a indrets als quals normalment només era possible arribar-hi mitjançant aquesta tècnica.

Mentrestant continuava el serial de la corda d'escalada. La junta, el 18 de febrer de 1960, n'acorda novament la compra. Al 10 de març, és a dir, a la sessió de junta del mes següent, es dóna a conèixer un escrit que ha tramès Antoni Mesa, que en aquell moment no formava part de la junta. En aquell escrit fa saber la seva opinió sobre diverses qüestions i fa algunes propostes. Segons que consta al llibre d'actes de la junta, aquestes qüestions es refereixen, sense concretar-ho, a cordes de perlon, proposta d'homenatge a Joan Maragall, premis i bases dels premis.

No hi ha una evidència de l'existència de relació entre aquest escrit i el serial de la corda, però el cas és que la junta del 12 d'abril acorda que la compra de la corda de perlon queda en suspens, ja que la prioritat absoluta del moment, segons que s'argumenta, és la necessitat de traslladar-se al nou local social, del qual ja fa algunes setmanes que s'està gestionant el lloguer.

Tampoc s'ha pogut esbrinar si hi ha una relació directa entre aquests fets i el que, al juliol d'aquell 1960, el vocal del GEAM

renunciï al càrrec per motius personals i el substitueixi Robert Martínez. Segons que explica Antoni Vives, ell mateix i Robert Martínez es fan socis del Club Muntanyenc Barcelonès amb l'única finalitat de poder tenir accés a material d'escalada en condicions de seguretat, que la seva entitat els negava.

Aquell any 1960, concretament el dia 11 de setembre, s'inaugurà el refugi-bivac del Besiberri, amb una cabuda de 12 persones, instal·lat a la bretxa Peyta, a 2.805 metres, considerat un lloc estratègic de primer ordre. Remarquem aquesta notícia pel fet innovador que representa, ja que es tracta d'un refugi fet amb plaques de fusta i suro aïllant i l'exterior d'alumini anoditzat, que a més havia estat fabricat a l'Hospitalet. I també perquè seria sovint utilitzat per diverses persones de l'entitat durant dècades.

Per fi, el mes d'agost de 1961, s'adquireix la primera corda de perlon per a escalada. Aquell mateix mes, Antoni Vives i Robert Martínez duen a terme diverses ascensions a Montserrat: Bola de la Partió, Gorra Frígia, Elefant i Trencabarrals.

Nous socis joves s'afegeixen o s'inicien en la pràctica de l'escalada. En una ressenya de l'octubre de 1961, veiem com Pep Ribas, ensinistrat per Antoni Vives, escala diverses agulles de Montserrat considerades d'iniciació: agulla de Sant Benet, el Fesolet, travessa dels Flautats, la Trumfa i l'Agulla del Camí. Josep Franquet informa a la junta del 14 de novembre de 1961 de l'òptim desenvolupament del darrer curset comarcal d'escalada, que organitzat per la delegació, ha anat a cura seva.

El 4 de febrer de 1962, l'Assemblea Ordinària de Socis, sota la presidència de Pepe Gómez, renova parcialment la junta, i s'anomena vocal del GEAM Josep Franquet. En la memòria d'aquesta Assemblea, pel que fa al GEAM, s'escriu el que transcrivim literalment, i que és prou significatiu:

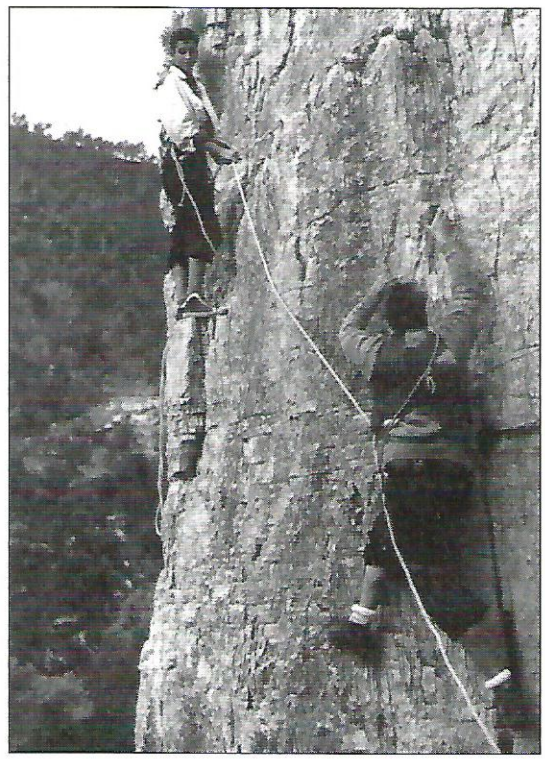
«La labor de esta sección ha sido tarea difícil, ya que dentro de la oposición que reinaba dentro de la entidad respecto a la misma, se ha visto contrarrestada por la buena voluntad y colaboración de la junta actual».

Aquesta bona voluntat i desig de col·laboració tindrà el seu reflex almenys durant una bona temporada. El 9 de març de 1962 el GEAM organitza una conferència amb projecció de diapositives a la sala del Centre Catòlic, a càrrec de Josep M. Anglada i Francesc Guillamon, sobre l'Expedició Espanyola als Andes del Perú, de la qual havien formaven part.

L'agost d'aquell 1962 Josep M.Gorro i Juli Guillen duen a terme l'ascensió de diverses vies d'escalada al Besiberri Nord i la punta Harlé del mateix massís, al qual hauran accedit des de l'estany Negre, a l'alta Ribagorça. També cal destacar que els

43
Travessa amb esquís al Pallars Sobirà, probablement anant d'Espot a la val d'Aran, l'any 1960. Observeu les feixugues motxilles i l'amplada i la llargada dels esquís.
JMG

44
Jaume Sabadell assegurant J. M. Gorro a la Germana Gran del Sot del Bac durant un curset d'escalada, cap al 1960.
JMG

45
ANTONI VIVES SIGNANT AL LLIBRE-REGISTRE AL CIM DEL CAVALL BERNAT, DESPRÉS DE FER-NE L'ESCALADA PER LA VIA PUIGMAL FENT CORDADA AMB ROBERT MARTÍNEZ. VA SER EL 17 DE JULIOL DE 1960.
AV

dies 20 i 21 d'octubre d'aquell mateix any Antoni Vives obre una primera via a la Boleta del Portell Estret, a la regió d'Agulles de Montserrat. El mateix Antoni Vives inicia l'equipament d'una nova via en la qual cal superar un llarg sostre, al Castell dels Diables o Sostre del Monestir, a Montserrat.

Aquesta via s'acabà el 1963, i malgrat que en algunes ressenyes figuren com a autors Vives i Recasens, hi participaren també Josep Franquet, Ton Ribas i Pep Ribas, amb equipament de pitonisses d'expansió.[25]

En l'acta de la sessió de junta del 29 d'octubre de 1964 es fa referència que totes les seccions d'alta muntanya i escalada de les delegacions de la UEC hauran d'adoptar la denominació de SAME (Secció d'Alta Muntanya i Escalada). Així mateix, es presenta un reglament específic, aprovat pel Consell General de la UEC, en el qual entre d'altres qüestions es fixen els requisits que caldran per admetre els socis que vulguin formar part d'aquesta secció, i les proves que hauran de superar. Aquestes proves combinen l'activitat d'escalada amb la d'alta muntanya, incloent-hi l'alta muntanya hivernal. Els o les aspirants hauran de presentar un resum on destaquin algunes de les activitats assenyalades, avalats com a testimoni per algun soci que ja formi part de la SAME de ple dret. Un cop admès, se li lliurarà un distintiu metàl·lic –familiarment conegut com al xapot– amb l'anagrama de la Secció.

El març de 1965, el butlletí *Senderos* publica la relació de la nova junta constituïda, segons que sembla, el febrer d'aquell any, i que no figura inscrita al llibre d'actes. El nou president és Antoni Andrés, i la vocalia de la SAME és a càrrec d'Antoni Vives.

Un seguit de joves, procedents o pertanyents a l'Agrupament Escolta, formen part del nou grup, al qual s'afegiran nous components. Alguns, amb edats compreses entre els divuit i els vint-i-un anys, l'agost de 1965 donen fe de la seva capacitat organitzant una acampada d'alta muntanya a l'estany Llong, en ple Parc Nacional d'Aigües Tortes. Sense cap tutela vencen la complexitat que suposava en aquella època la preparació de la sortida: facturar material d'acampada i menjar envasat, arribar a Boí en transports públics diversos i aconseguir un vehicle tot terreny que aproximés persones i embalums a una hora de camí del lloc d'acampada. Formaven part d'aquell sortida Carles Primo, Alfons Branzuela, Josep Cabedo i Pep Ribas. Durant l'estada es realitzaren diverses ascensions, entre les quals als estanys i coll de Contraig, i als Encantats.

Alguns dels antics components del GEAM no es proposaran demanar l'ingrés a la SAME, encara que continuaran fent activitat especialment d'alta muntanya. Un d'ells serà Esteve Granell que, al febrer del 1966, figura com a vocal en una travessa per altes cotes de la Cerdanya: estanys de la Pera, Malniu, circ d'Envalira, coll dels Isards, vall de la Llosa. Al mes d'agost del mateix any, en una altra ressenya publicada a *Senderos*, també apareix com a vocal en activitat de travessa i ascensions al Vinhamala, circ de Gavarnia i el Mont Perdut.

El 19 i 20 de març de 1966, Carles Primo i Ton Ribas participen al campament hivernal d'iglús de la UEC, a la vall d'Eina. Per Setmana Santa d'aquell mateix any, Josep Cabedo, Miquel Clavero, Eliseu Rovira i Ton Ribas acampen a la vall de l'Estanyet i realitzen ascensions a la Torre d'en Xillen i l'agulla de l'Hereuet en condicions hivernals.

A Montserrat es realitzen diverses escalades: Dau del Monestir, el Rave, la Cadireta dels Flautats, la Mòmia, l'aresta de l'Arbret, la Filigrana. També al Sot del Bac: l'agulla del Salt, el

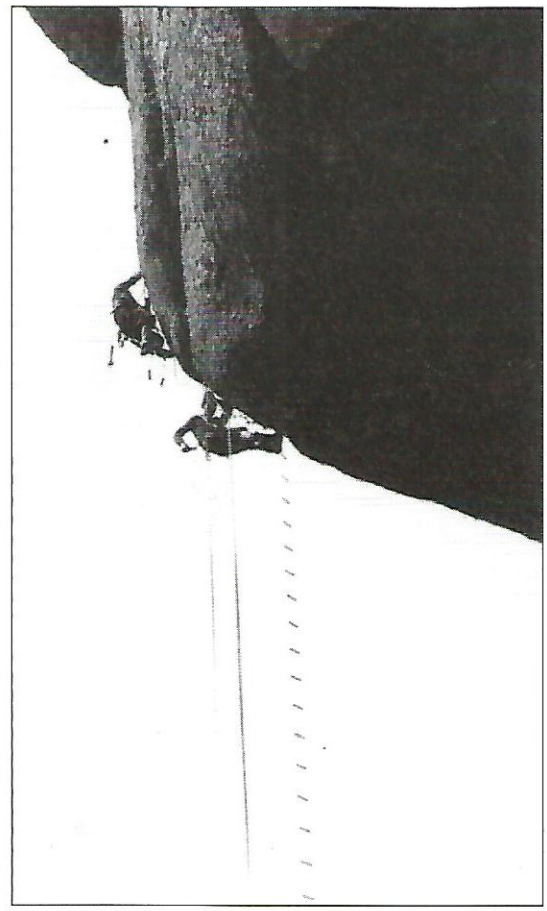
sostre de la Germana Gran, la paret Bèstia són algunes de les ascensions més sovintejades.

Al Pedraforca, tenim constància d'ascensions al Gat per la via Barbé, al Calderer per la via Pany i a l'agulla Gran del Calderer. I al massís de la Maladeta: Aneto, cims i cresta de Tempestats, Margalida i Russell. Entre els que figuren ressenyats en aquestes activitats trobem: Pitu Piera, Alfons Branzuela, Miquel Clavero, Eliseu Rovira, Carles Primo, Josep Cabedo, Ton Ribas, Josep Balaguer, Jordi Pi, Pep Ribas, Agustí Boada i Manel Ortiz.

L'increment del volum de les activitats d'escalada i alta muntanya serà un fenomen en tot l'àmbit del món muntanyenc, que es reproduirà a l'entitat. En pocs anys hi haurà una renovació de les tècniques i el material. Les cordes de cànem seran substituïdes definitivament per les de perlon o altres fibres sintètiques. Apareixeran, i se'n generalitzarà l'ús, de mosquetons d'aliatge de metalls lleugers i resistents a la tracció en cas de caiguda. Les clavilles, els pitons i les escarpes també modificaran les formes i els materials. Es començaran a utilitzar nous elements de seguretat, com els arnesos i les botes lleugeres, amb sola Vibram, de gran adherència.

Amb l'increment de l'activitat i una major facilitat en les comunicacions s'amplià l'escenari de les activitats d'escalada. A part dels clàssics de Montserrat o el sot del Bac, al Figaró, es sovintejaren les ascensions al Pedraforca o diversos indrets del Pirineu. L'agost del 1966 veiem ressenyades ascensions de vies d'escalada a la vall de l'Estanyet, la Banya Gran del Boc i l'aresta NW del pic Rodó, via GEDE, per Agustí Boada, Manuel Ortiz i Pep Ribas, o a la regió d'Encantats i Amitges, ascensions a l'Agulla Gran d'Amitges, via GEDE, l'Encantat Petit via Estasen, i el Besiberri NW i la punta Harlé, per Josep Cabedo, Eliseu Rovira i Jordi Pi.

També per a l'alta muntanya es generalitzarà l'ús de vestimenta i equip amb capacitat de suportar baixes temperatures, amb la utilització de teles de niló i el reblert de ploma. Els esquís aniran evolucionant: des de combinacions de làmines de fustes lleugeres amb làmines de materials plàstics, fins a materials amb absència total de fusta, amb la qual cosa es guanyarà en lleugeresa alhora que en domini en tota classe de neu.

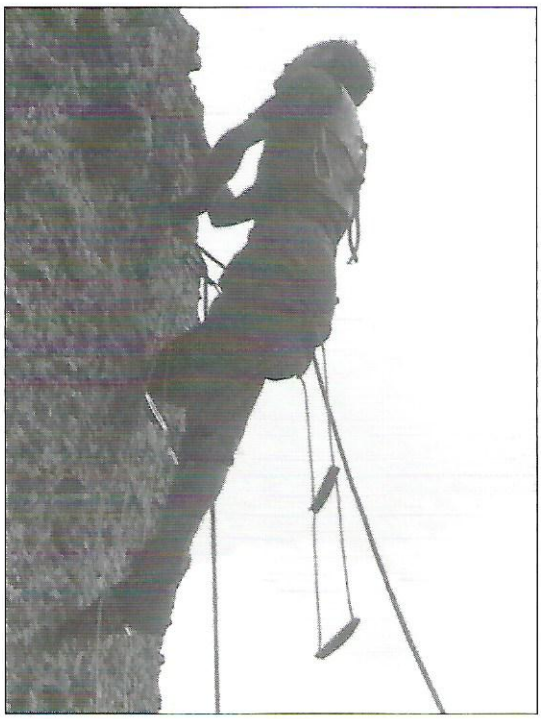
46
Espectacular posició durant una de les jornades de l'equipament d'aquesta primera via al Sostre del Monestir o Castell dels Diables, a Montserrat. Sota el sostre, Antoni Vives assegurant, i a la sortida probablement Josep Franquet, l'any 1963.
AV

També les fixacions de muntanya evolucionaran ràpidament i oferiran la combinació de lleugeresa de materials amb seguretat. Un gran avenç serà el mecanisme que permet deslliurar la fixació per la part del taló, de manera que en la funció de caminar amb els esquís calçats es puguin aixecar els talons mentre queden fixades les punteres de les botes. Així, va començar a generalitzar-se aquest model de fixacions, sobretot les italianes Silvretta, inicialment amb cable i posteriorment amb un nou sistema de puntera i talonera.

L'accés a aquests materials va permetre que es generalitzés l'esquí de muntanya. El 31 de gener i l'1 de febrer de 1966 veiem aquesta ressenya: Travessa amb esquís, Núria, Noufonts, coll Bernat, Estanyet i retorn. Hi participaren Ton Ribas, Josep Cabedo, Carles Primo, Salvador Roig i Eliseu Rovira.

La memòria de l'any 1966, presentada en l'Assemblea Ordinària de socis del 19 de febrer de 1967, reflectia tota

47
Antoni Vives l'any 1964, durant una primera ascensió a la Boleta del Portell Estret, a la regió d'Agulles de Montserrat. AV

aquesta activitat. La SAME comptabilitzava 86 ascensions, de les quals, 20 al Sot del Bac, 46 a Montserrat, 4 al Pedraforca i 16 al Pirineu i altres indrets. Entre aquestes ascensions destacava la que durant els dies 24, 25 i 26 de juny de 1966, Carles Primo, Miquel Clavero i Pitu Piera realitzaren a la paret de la Gallina Pelada, a la serra d'Encija, fent la segona ascensió absoluta. La primera ascensió s'havia fet el 1952.

També cal destacar d'aquell any 1966 que el 21 de setembre es va retre un homenatge a Agustí Boada i Ramoneda, pioner de l'escalada i l'alta muntanya. Se l'anomenà President Honorari de la SAME i se li lliurà l'ensenya d'aquesta secció.

2.6. L'ESPELEOLOGIA. PRIMERES ACTIVITATS

L'espeleologia s'introduí als Països Catalans el 1895 propiciada per l'espeleòleg francès Édouard Alfred Martel, que es considera l'iniciador de l'exploració científica de les cavitats. Dugué a terme diverses exploracions al Pirineu i Mallorca, on explorà les coves del Drac. El 1896 mossèn Norbert Font i Sagué, aleshores seminarista, influït per Martel, també inicià aquesta activitat. Va fer exploracions inèdites als diversos avencs del massís del Garraf, dels quals destaquen l'avenc del Bruc i el de la Ferla. Al 1897 davallà a l'avenc de Can Sadurní, i al 1899 féu un seguit d'exploracions al Priorat, les muntanyes de Prades i l'Alt Camp, amb descens a l'avenc de la Torre de Fontaubella, les coves de la Febró i la Miloquera.

El 1901 davallà a l'avenc de Sant Ou, a Montgrony, atribuintli una fondària de 71 metres.

De Josep M. Có de Triolà ens ha quedat un excepcional arxiu de fotografies d'algunes d'aquestes gestes. Ell va ser l'autor de les primeres fotografies subterrànies a l'avenc d'en Roca, a l'Ordal, i el dels Pouetons, a Montserrat.

El 1908 Faura i Sans davallà per primer cop fins al primer pou de l'avenc de l'Esquerrà. El 1915 Pons, mestre de Bor, explorà 650 metres de la fou de Bor, a la Cerdanya, una de les cavitats que durant molts anys fou considerada de les de major recorregut de Catalunya.

Entre el 1923 i el 1928, Rafael Amat i Carreras, membre del CEC, va dur a terme exploracions al massís del Garraf amb l'objectiu de trobar el curs del riu de la Falconera. Efectuà noves exploracions a la Ferla i l'avenc de l'Esquerrà, davallant fins a 120 metres.

L'impuls determinant de l'espeleologia catalana el donaren un seguit de científics del Club Muntanyenc Barcelonès entre el 1931 i el 1936, on hi havia geòlegs, biòlegs, paleontòlegs i cartògrafs. Entre els quals, J. M. Thomas, Noel Llopis i Lladó, J. F. Vilalta i Comella, Ramon de Semir i Arquer, F. Español i Coll, Mateu, Margalef i Fontboté. Durant aquesta etapa van fer una extensa campanya d'exploracions, que topografiaren i catalogaren.

Aquesta activitat va quedar interrompuda per la guerra civil, i de fet no es reprengué d'una manera significativa fins al 1945, amb campanyes d'exploració a la Sierra de Aralar, al País Basc, el Garraf, l'Ordal, els Cingles del Bertí, Mallorca, Menorca, Serradell i Montserrat.

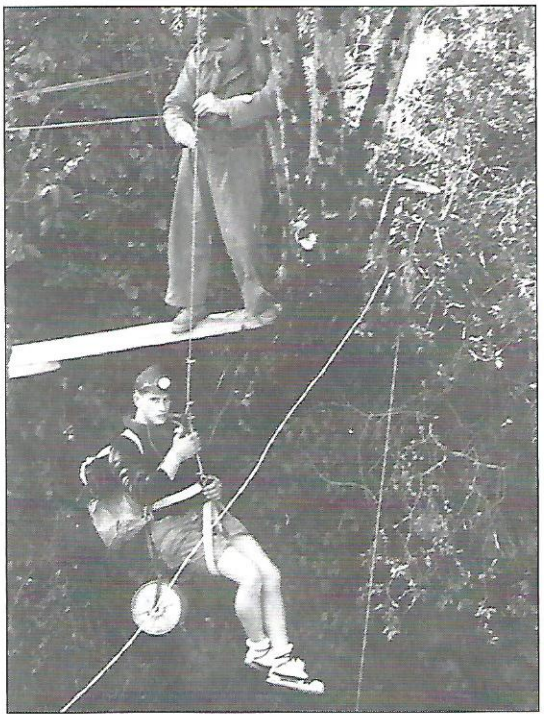
El 1949 es constituí el GES (Grup d'Exploracions Subterrànies) del Club Muntanyenc Barcelonès, que fou la primera secció espeleològica amb organització pròpia dins d'una entitat excursionista.[26]

Fou en aquest escenari d'auge de l'activitat espeleològica –en aquest cas de la seva vessant més esportiva– que l'espeleologia formà part de les activitats de muntanya des de l'inici de la delegació, amb un procés paral·lel a les activitats d'escalada, encara que amb una dedicació menys sovintejada. Es practicava especialment com a complement d'una excursió per les serres pròximes amb abundància de cavitats, com són el massís del Garraf, l'Ordal o Sant Llorenç del Munt. Les exploracions tenien una primera limitació, sobretot si es tractava d'un avenc, ja que l'entitat no disposava de material de descens.

Aquest fet s'evidencia quan, el 1953, Rafael Amorós, Salvador Roig i Ton Ribas, del grup dels Isards, baixen a l'avenc d'en Roca, i ho fan amb una corda i una politja, auxiliats per Agustí Boada i Lluís Romaguera i Balcells.

En la sessió de junta del 7 de desembre de 1954, es troba la primera referència de proposta d'adquisició d'un electron, és a dir, una escala de cable d'acer amb barrots d'alumini especialment dissenyada per al descens a avencs. Aquell mateix any els mateixos d'abans, Boada, Roig, Romaguera i Ribas, sense Amorós, i amb Cortés, ja amb l'electron davallen a l'avenc de les Terradelles, a la vall de Joan del massís de Garraf.

L'espeleologia va augmentar l'activitat i també augmentà el nombre de socis que la practicaven. Això es reflecteix a l'Assemblea Ordinària del 19 de febrer de 1956, en què s'anomena Jaume Soto vocal d'Escalada i Espeleologia. Eren dues activitats que, com ja s'ha dit, sovint eren practicades per les mateixes persones, fet que pocs anys més tard no serà gens habitual, sinó que es produirà una segregació entre ambdues.

48
L'EXPLORACIÓ DE L'AVENC DE LA FERLA, AL MASSÍS DEL GARRAF, EL 30 I 31 DE MARÇ I L'1 D'ABRIL DE 1957 ES PLANTEJÀ COM UNA GESTA RELLEVANT. J. M. GORRO INICIANT EL DESCENS.
JMG

49
GRUP D'ESPELEÒLEGS A L'INTERIOR DE L'AVENC DE L'ARCADA PETITA, AL MASSÍS DEL GARRAF, CAP AL 1956. DE LA UEC DE L'HOSPITALET IDENTIFIQUEM: JOSEP M. GORRO (AMB PANTALONS CURTS), ESTEVE GRANELL, TON RIBAS, JAUME SOTO I LLUÍS GAYÀ.
JMG

El 2 de febrer de 1957, Paco Gómez, vocal de muntanya, proposà a la junta el descens i l'exploració de l'avenc de la Ferla. La junta acceptà la proposta, i es van fixar les dates del 30 i el 31 de març i l'1 d'abril per dur a terme allò que va ser considerat una gesta. La Ferla és un avenc del massís del Garraf que havia estat descobert el 1898. Durant més de cinquanta anys havia estat considerat la cavitat més fonda de Catalunya i de tot l'estat espanyol. Segons el geògraf Josep Iglésies, en la biografia que va escriure del que, com ja s'ha dit, fou precur-

50
El torn utilitzat a la Ferla va ser construït artesanalment, i va ser considerat en el món de l'espeleologia de l'època un giny força eficaç. Guerri, de la UEC de Sant Boi, i Joan Giménez, de l'Hospitalet, controlant un descens.
JG

sor de l'espeleologia a Catalunya, Mn. Norbert Font i Sagué, en aquella data havia davallat a 170 metres de profunditat. Posteriorment hi hagué alguna altra exploració, com la de Rafael Amat el 1924, que li atribuí una fondària de 240 metres. Però la primera exploració d'aquesta cavitat amb caràcter científic la dugueren a terme l'any 1949 membres del GES, del CMB. En aquella exploració es descobrí un nou pou, el pou Montesinos, i per primer cop a tot l'estat espanyol s'hi acampà a l'interior. L'estudi topogràfic donà una profunditat de 209 metres.

L'exploració duta a terme pel grup de la UEC de l'Hospitalet va tenir una fase prèvia de preparació que va incloure una excursió per saber exactament on es trobava l'avenc i per observar la zona.

Segons que consta en l'arxiu de l'Espeleogrup del CMH, i també segons testimonis consultats, hi hagué una preparació tècnica i logística que va tenir una durada de sis mesos. Es va construir un torn metàl·lic amb cable d'acer. Es construí un equip telefònic amb bobina de cable i s'adaptaren altres materials, que incloïen cascos de seguretat confeccionats a partir de vells cascos militars procedents de la guerra.

Per la descripció tècnica del torn i del material utilitzat reproduïm una part de la memòria que es conserva a l'arxiu del CMH:

«Material empleado: Torno mecánico de las siguientes características. Peso total aproximado: 50 Kgs. Despiece y montaje fácil y rápido; cable trenzado de acero de 6 mm de sección, con resistencia de 2.500 Kgs. de tracción y un desarrollo total de 150 mts.; frenos de tambor y de emergencia para el descenso; recuperación del cable por doble manivela con reducción y blocaje de seguridad. 5 escalas metálicas "electron" de 20 mts.; 30 mts. de escala de cuerda; 4 cuerdas de 40 mts.; 3 cuerdas de 30 mts.; un acumulador eléctrico de 6 v.; 10 Kgs. de carburo; 250 mts. de cable telefónico y diverso material complementario de iluminación, telefonía, etc».[27]

Els dies assenyalats, es va muntar un campament als Casals, prop de la boca de l'avenc. El dia 30 es van llogar cavalleries per traslladar-hi el torn i uns taulons que havien de servir de base de suport per al torn i les politges, i també per a la resta del material. El dia 31 es va fer el descens dels equips i el material fins al primer pou, de 94 metres, on s'instal·là la base logística de profunditat. Es continuà el descens 15 metres més fins al segon pou, on es va instal·lar una nova connexió telefònica. Els tres components de l'equip de punta continuà l'exploració per un altre pou de 20 metres amb fons fangós. Mentrestant l'equip de superfície estava pendent de comunicar telefònicament el temps com a mesura de precaució per evitar situacions compromeses d'inundació en cas de pluja. Després de 18 hores ininterrompudes d'exploració, es va procedir a una evacuació ordenada perquè havia començat a ploure.

Es va topografiar la cavitat, i es va enregistrar una profunditat explorada de 184 metres, cosa que va originar una certa polèmica atès que la profunditat no coincidia amb l'assenyalada en l'exploració del GES del 1949. El cas és que l'exploració fou considerada tot una gesta, que transcendí més enllà de l'àmbit de l'entitat. A més d'un nombrós contingent de suport entre el qual hi havia el president, l'equip d'espeleòlegs va ser de 13 persones, i algunes eren de les delegacions del Prat i Sant Boi.

Tenim constància, a través d'informació oral i d'informació fotogràfica, que hi hagué una activitat d'espeleologia d'ele-

ments de les seccions de muntanya i del GEAM, però devia ser una activitat dispersa, sense una organització col·lectiva, ja que no en trobem cap ressenya fins a l'any 1964, en què el 3 de maig es davallà a l'avenc dels Llambrics, al massís del Garraf, figurant com a vocal Josep Piera.

També per fonts orals, sabem que durant aquests anys nois de l'Agrupament escolta havien baixat a l'avenc de les Terradelles, a la vall de Joan, també al Garraf, en diverses ocasions, ja que no oferia gaire dificultats tècniques, perquè malgrat la verticalitat del primer pou, d'uns 20 metres, aquest avenc era idoni per a no-iniciats.

Per cert, cal dir que l'avenc de les Terradelles ara està sepultat per les deixalles de l'abocador del Garraf, que ocupa precisament tota la vall de Joan, on es troba el Fondo de les Terradelles; i per això diem "era". Una altra de les cavitats visitades per l'Agrupament era la cova del Manel, al massís de Sant Llorenç del Munt. I el 13 de juliol de 1966 Salvador Roig, Francesc Barceló i Agustí Boada i Baqués, de l'Agrupament, davallen a l'avenc del Gaietà.

Aquest mateix any 1966 s'enregistren les primeres exploracions de Jordi Verdiell, que serà qui organitzarà i consolidarà en la seva fase inicial, la Secció d'Espeleologia. Amb ell com a vocal, es duen a terme davallades a l'avenc del Llest, a la serra de l'Obac, el 24 de juny. A l'avenc dels Pouetons, a Montserrat, el 10 de juliol. A l'avenc d'en Roca, a l'Ordal, el 17 d'agost. A l'avenc de Can Sadurní, a Begues, l'11 de setembre, i l'avenc de Castellsapera, a la serra de l'Obac, el 13 de novembre. Un fet rellevant d'aquell període és la descoberta i l'exploració d'una cavitat desconeguda situada al massís de l'Ordal, que serà batejada amb el nom d'avenc Jordi Verdiell.

Aquesta activitat va acompanyada del sorgiment d'un grup cohesionat, que dóna com a resultat la constitució de la SIRE (Secció d'Investigacions i Recuperacions Espeleològiques) a la delegació, i es nomena vocal provisional en Jordi Verdiell, segons que consta en acta de la junta del 6 de juliol de 1967. La SIRE era la denominació que el Consell General de la UEC havia adoptat per enquadrar les seccions d'espeleologia de les diverses delegacions. I com per a les seccions d'escalada i alta muntanya, aquesta era la fórmula que havien adoptat la majoria d'associacions excursionistes. Algunes d'aquestes seccions tenen una llarga trajectòria, com és el cas del GES, del Club Muntanyenc Barcelonès.

51
La boca de la Ferla, on es poden observar els taulons de suport logístic i el campament muntat al seu entorn.
AV

Amb la constitució de la SIRE a la delegació, s'encetava també l'espeleologia científica. L'impuls que va significar per a aquesta activitat va justificar l'adquisició de material que s'afegia al ja existent. El mateix juliol de 1967 es compra un electron de 20 metres i una corda de perlon.

NOTES

[17] Per a un testimoni dels contrabandistes, vegeu MONTAÑÀ, Daniel, PUJOL, Joan i RAFART, Josep, *Pels camins del contraban.* Gironella, AC el Vilatà1993. I per a una aproximació als maquis, vegeu GINARD, David. "Activistes i resistents (1939-1950)". En: *Història, Societat i Cultura dels Països Catalans*, volum 10 (1939-1960). Barcelona, GEC, 1997. Per a un major coneixement de les rutes dels maquis al Berguedà, vegeu de REGUANT, José Mª. *Marcelino Massana. ¿Terrorismo o resistencia?.* Barcelona, Dopesa, 1979.

[18] CORTÈS, Mercè i GIMÉNEZ, Joan, dins de l'enregistrament col·lectiu fet a J. Bonastre i altres, ja citat.

[19] Sobre la qüestió dels controls policials, vegeu TORRES, Estanislau. *Excursionisme i franquisme...*

[20] RAMON, Jaume, *La evolución de las marchas por montaña*, dins de *Senderos.* Butlletí de la UEC, juny de 1960, i Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la UEC.

[21] Sobre els fets de Vallgorguina de l'assalt de falangistes al campament d'escoltes, vegeu TORRES, Estanislau. [op. cit].

[22] Sobre l'escoltisme, vegeu BALCELLS, Albert i SAMPER, Genís. *L'escoltisme català...* Vegeu també, d'autors diversos, *Barcelona d'excursió.* Barcelona, Ajuntament, 1999.

[23] Sobre l'activitat, com a aviador durant la guerra, de Joan de Milany, vegeu la seva autobiografia *Un aviador de la República.* Barcelona, Nova Terra, i de VALLÈS, Edmon, dins *d'Història gràfica de la Catalunya Autònoma 1936-1939,* "l'Aviació i la Marina". Barcelona, Edicions 62, 1978.

[24] JOLIS, Agustí i SIMÓ, Maria Antònia. *Pallars-Aran.* Barcelona, CEC, 1961, p. 446-450.

[25] RODÉS, Josep M. i LABRAÑA, Ferran. *Roques, parets i agulles de Montserrat,* volum II, Regió de Tebes i Tebaida...

[26] Referent a l'espeleologia catalana, vegeu CARDONA, Ferran. *Grans cavitats de Catalunya*, Espèleo Grup de Gràcia, núm. 199; i també, de diversos autors, la revista *Sota Terra,* núm. 8, (2000), especial 50è. aniversari del GES del CMB.

[27] Vegeu la memòria completa de l'exploració de la Ferla, a l'arxiu del CMH, Espleogrup.

52. Vagó de cua d'un dels trens especials a Blanes que la delegació de la UEC de l'Hospitalet-Centre va organitzar ininterrompudament cada any entre el 5 de juliol de 1953 i el 4 de juliol de 1971.

☼ CMH

3. La UEC. Entre la continuïtat i la innovació

3.1. UNA DINÀMICA D'EQUILIBRI ENTRE CONTINUÏTAT I INNOVACIÓ

Els cinc primers anys de vida de l'entitat n'evidenciaren els paràmetres perquè tothom pogués saber quins eren els interessos prioritaris de cadascuna de les persones més representatives de l'entitat o més vinculades en la complicada tasca de fer-la rutllar. De fet, hi havia una continuïtat dels grups de l'inici, amb algunes rotacions i incorporacions, en les quals una notable mobilitat de socis i sòcies en totes les èpoques hi ha tingut alguna cosa a veure.

Hi trobàvem un sector heterogeni que, a grans trets, donava prioritat a la funció de substitució cultural, patriòtica, social i, fins i tot, de tradició costumista, en algun cas amb una certa dosi d'acció científica, i una activitat excursionista subordinada a uns models moderats. Dins d'aquest grup podem encabir activitats com la Missa del Gall, les catifes de flors, els homenatges a figures representatives del món cultural català, el foment del turisme, les exposicions de signe molt divers, els cursets de gramàtica catalana, la cançó de muntanya, o la col·laboració en la festa major i altres requeriments fets des del poder local.

Un altre sector, també entès de forma àmplia, era el que centrava els seus interessos en les activitats de muntanya en les diverses modalitats: excursionisme, alta muntanya, esquí, escalada, espeleologia, campaments, marxes.

Entre aquestes dues definicions, hi havia una realitat composta per la majoria de socis i sòcies els interessos dels quals i, en alguns casos, les seves opcions de compromís, incloïen la participació, o si més no l'aprovació, de la major part d'activitats que es proposaven i s'exercien a partir dels criteris d'aquells dos grans grups.

Una altra realitat era que un petit, però influent grup d'irreductibles del primer sector maldava per imposar els seus criteris, cosa que veiem constantment en les actes de les Juntes i de les Assemblees de Socis. En canvi, no consta enlloc que aquesta actitud la tingués ningú del segon sector.

Atesa aquesta anàlisi, no podem abonar el criteri, sovint expressat de manera primària i poc rigorosa, que la UEC feia

53
LES ACTIVITATS CULTURALS MÉS SOVINTEJADES DURANT ELS PRIMERS ANYS VAN SER ELS RECITALS I ELS CURSETS DE CANÇONS DE MOTXILLA. CMH

més tasca cultural que muntanyenca i que la constitució del CMH va significar actuar de manera inversa. En tot cas, ens aproximaríem força més a la realitat si dèiem que en la primera època de la UEC hi havia un neguit per l'acció cultural, justificat sovint com a objectiu de substitució. Però que al mateix temps hi havia una dinàmica i variada activitat muntanyenca en les seves diverses modalitats, que a més seguia un ritme de creixement.

Cal fer constar que de totes les seccions o activitats n'hi ha dues que mai han estat qüestionades: la biblioteca i la fotografia. Aquesta darrera sobretot ha tingut sempre un gran predicament entre el conjunt de socis de l'entitat. Un dels mèrits que cal atribuir a la secció de fotografia és l'organització dels diversos concursos. Comencen amb caràcter social l'any 1952. Aquest mateix any s'organitzà el I Concurs Local de Fotografia Artística, obert fora de l'àmbit social i ampliat a diverses modalitats i temàtiques, i que ha continuat any rere any fins a l'actualitat.

A més del tren especial a Blanes, a què ja ens hem referit abans, de les activitats que podríem considerar turístiques hi havia les excursions en autocar. El 21 de febrer de 1957 la junta proposa, amb motiu del cinquè aniversari de la

54
La troballa en un dipòsit municipal d'una clau de volta, algun capitell fragmentat i d'altres pedres procedents de l'antiga església parroquial de part de membres de la UEC propicià que, el 1962, se n'autoritzés la col·locació al pati de l'estatge social. A la foto identifiquem Josep Bonastre i Antoni Andrés. També Oscar Moltó, *secretario local del Movimiento,* en primer terme. CMH

Delegació, organitzar visites en autocar a Tarragona, Santa Maria de l'Estany, la Patum de Berga i Cadaqués. Ramon Morales, Joan Piera i Antoni Mesa eren destacats impulsors d'aquestes activitats.

El mes d'abril d'aquell mateix any tingué lloc el IV Curset Social de Cançons de Motxilla, dirigit pel mestre Elisard Sala, amb notable assistència.

Ramon Morales i Agüera es fa càrrec de la vocalia de biblioteca i proposa l'establiment d'unes normes universals pel seu funcionament. Aquestes normes es mantingueren força temps, i representaren un impuls per a la dignificació de la biblioteca. De Ramon Morales cal destacar la seva gran producció en assaig literari, en temes excursionistes, de recerca històrica i costumista, i també referents al territori, la toponímia, els ferrocarrils i molts altres. Una gran part d'aquesta producció es publicà en forma d'articles per entregues a *Senderos*, i posteriorment recollits en volums editats per l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la UEC.[28]

L'entitat mantingué una discreta línia de col·laboració amb l'Ajuntament, que en termes generals s'intentà reduir als nivells indispensables, encara que no sempre fou així. Un dels motius de demanda de col·laboració de l'Ajuntament era la Festa Major. En aquell 1958 encara celebrava la Festa Major Principal de caràcter oficial, i per això mateix pretesament d'àmbit de ciutat, que la realitat feia que s'hagués de compartir amb les festes majors de barris i de carrers.

Aquella Festa Major oficial se celebrava per Sant Roc, el dia 16 d'agost.[29]

Amb motiu, doncs, de la demanda de col·laboració que va fer l'Ajuntament, en la Festa Major del 1958, l'entitat organitzà una exposició del pintor hospitalenc Lluís Mestre Castellví a la sala de la biblioteca de la Caixa.

El mes de setembre d'aquell mateix any, la junta aprova organitzar un curs de gramàtica catalana, que es pot emmarcar en el que podem definir com a acte de resistència cultural. El curset va començar a impartir-se al mes d'octubre, a cura del soci i escriptor Domènec Pastor i Petit. El 4 de novembre de 1959 va tenir lloc una activitat cultural molt diferent, però que consta amb un gran èxit d'assistència. Fou la conferència a càrrec del Reverendo Padre León de Villalba, amb el títol *El fabuloso Amazonas*. Unes mostres més de les activitats culturals a destacar són: a l'abril del 1960 una projecció de diapositives sobre Grècia i Turquia, a càrrec del delegat a Catalunya de la FEM, Eduard Padrós de Palacios. També l'aprovació d'un acte d'homenatge a Joan Maragall amb motiu del 50è. aniversari de la seva mort. La junta n'encarregà l'organització a Antoni Mesa el 2 de febrer de 1961.

És a proposta d'Antoni Mesa que aquell mateix any s'aprova un projecte de turisme que s'enceta el 17 de setembre amb una excursió en autocar al Collsacabra, amb l'itinerari Foradada de Cantonigrós, Rupit, salt de Sallent, Sant Joan de Fàbregues.

No deixa de ser curiós que en la memòria de l'any 1961, que forma part de l'acta de l'Assemblea Ordinària del 4 de febrer de 1962, figuren com a activitats de cultura, les següents: Campanya de la *Navidad del necesitado,* amb la instal·lació d'una maqueta de trens en miniatura, que hem de suposar inclosa dins de la beneficiència induïda des del poder local. Homenatge a Josep M. de Sagarra. Acte-concert de Santa Cecília. Recital de cançons de muntanya. III tren especial a Blanes i tutela de les pedres de l'antiga església parroquial.

Aquesta darrera referència forma part d'una història singular. L'església parroquial de Santa Eulàlia de Mèrida va ser enderrocada l'agost del 1936, i els carreus i una bona part d'altres materials procedents de l'enderroc van ser utilitzats com a

materials de construcció. Algunes de les pedres que no eren útils per a aquesta finalitat van ésser dipositades en un solar contigu a l'estació del carrilet. Sembla que van romandre en aquell lloc fins que, amb motiu d'obres d'urbanització l'any 1961, es van adonar que senzillament hi feien nosa. Segons que explica Jaume Alicart coincidint amb Antoni Mesa,[30] algunes de les pedres que estaven tallades, fragments de capitells i una clau de volta, es trobaven a Can Bori, entre l'edifici de l'escola i la casa del porter, en Salat, sense que se'n sabés prou bé la procedència. Alicart diu que va deduir que podien ser de l'església enderrocada i ho va posar en coneixement d'Antoni Andrés, aleshores president.

Sembla que es va proposar a algú de l'Ajuntament de fer-se càrrec d'aquelles pedres. La proposta es va acceptar, i van ser col·locades a la paret del pati del nou local social, disposades en forma d'exposició. Anys més tard, essent regidor de cultura de l'Ajuntament Vicenç Capdevila, en una visita al local social es va adonar de la presència d'aquelles pedres i les va reclamar com a patrimoni històric de la ciutat. Llavors es van dipositar al Museu d'Història, que s'acabava de crear. Al *Senderos* del febrer del 1962 trobem aquesta ressenya:

«*El Ayuntamiento de Hospitalet ha honrado a nuestra delegación confiándole la tutela provisional de las piedras nobles pertenecientes al Templo Parroquial destruido en 1936 y que hasta ahora habían permanecido en total abandono. Dichas piedras han quedado instaladas en el patio de nuestro local social, en atrayente exposición que puede ser visitada por todos aquellos que lo deseen*».

El 29 de maig de 1962 s'organitzen quatre autocars a Montserrat per assistir a l'acte de germanor d'excursionistes cantaires com a cloenda d'un curset de cançons de motxilla dirigit per Elisard Sala. Ens dóna una idea de la capacitat de convocatòria de l'entitat, el fet de combinar l'excursió turística amb un esdeveniment líricoexcursionista.

3.2. NOU ESTATGE SOCIAL, NOVES ACTIVITATS I NOVES CRISIS

Des de l'inici de la Delegació que s'havia fet palesa la insuficiència del local del carrer Església, que ja s'ha descrit compost per dues petites habitacions, una tercera de reduïdes dimensions i un wàter. Aquestes limitacions d'espai es feien més evidents quan hi havia convocatòries d'assemblees o s'organitzava algun acte obert. És per això que la necessitat de trobar un nou estatge que reunís millors condicions va ser durant anys una preocupació constant.

El 12 d'abril de 1960 la junta comissiona a Rafael Ferrer i Josep Xancó, la possibilitat d'accedir a un local al número 292 del carrer Prat de la Riba, en aquella època Avenida Generalísimo Franco, a tocar a la rambla Just Oliveras. Es tractava dels baixos d'una casa de dues plantes i pati posterior. Les possibilitats es converteixen en realitat, i al cap d'un mes subscriu el contracte d'arrendament per 12.000 ptes. (72,12 €) a l'any. Això té lloc el 14 de maig de 1960, entre la UEC, representada pel seu president, i Maria Gassó i Balaguer, representada per Josep Tayà Solanes, que havia estat alcalde de la ciutat durant el període 1952-1956. La senyora Maria Gassó ocuparà el pis superior, on s'instal·larà el seu habitatge, per al qual caldrà construir una porta i una escala d'accés des del carrer. A càrrec de la UEC aniran les obres de condicionament dels baixos i el pati. Per tal de finançar-ne les despeses, s'acorda fer una emissió de bons per import de 20.000 ptes. (120,2 €) i un import unitari de 50 (0,3 €), amortitzables per sorteig a partir del gener del 1961. Una bona part d'aquests bons no s'arribaran a amortitzar mai.

Es mobilitzen els esforços de tots els socis i les sòcies, i en especial d'aquells amb habilitats professionals relacionades amb la construcció, la fusteria i altres activitats que poguessin ser útils. El gener de 1961 la junta encarrega la decoració del nou estatge a Manel Domínguez i Joan Piera. El 21 de setembre de 1961 s'acorda un projecte d'obres que correspon a la segona part d'arranjament del nou estatge per import de 23.000 ptes. (138,23 €).

En l'Assemblea Ordinària del 4 de febrer de 1962 s'informa que s'ha liquidat l'import de la primera fase de les obres per un total de 27.134,30 ptes. (163,08 €). Això ha fet augmentar

U. E. C.

N.º 126

UNION EXCURSIONISTA DE CATALUÑA
HOSPITALET - CENTRO
Avda. Generalísimo, 292

Emisión de TRESCIENTOS Bonos al portador para subvencionar los gastos de acondicionamiento del nuevo local social, sin devengar intereses, amortizables a partir del día 1.º de Enero de 1961.

Valor de este Bono: CINCUENTA PESETAS

Este Bono caducará a los tres meses de salir su número en uno de los sorteos mensuales para ser amortizado.

Hospitalet de Llobregat, a 1 de Junio de 1960

El Presidente, El Tesorero,

55

UN EXEMPLAR DELS BONS AMORTITZABLES EMESOS AL JUNY DE 1960 PER FINANÇAR LES OBRES DE REHABILITACIÓ DEL NOU ESTATGE SOCIAL QUE, COM MOLTS D'ALTRES, NO ES VAN ARRIBAR A AMORTITZAR MAI. TR

el deute en concepte de quotes endarrerides al Consell General de la UEC per import d'11.000 ptes. (66,11 €). En la memòria d'aquesta assemblea es declara un cens corresponent a l'any 1961, de 192 socis: 127 homes, 47 dones i 18 infantils. Sembla que, per tal de no augmentar tant el deute, els socis declarats no corresponien a la realitat. Se'n declaraven menys per tal de liquidar menys en la part de la quota que anava destinada al Consell General.

Aquell 1962 era l'any del desè aniversari de la constitució de la Delegació. Entre l'endeutament per les obres del local i el deute acumulat al Consell General, no hi ha pressupost per destinar a la celebració. La junta encarrega a Antoni Mesa un projecte de programa d'actes, i també sol·licitar una subvenció a l'Ajuntament.

Malgrat els problemes financers, el nou estatge social obre noves perspectives de creixement de l'entitat, ofereix una evident millora qualitativa i un augment de la possibilitat de projecció externa. L'11 de gener de 1962 es declaren 214 socis al Consell General, 22 més que a la darrera declaració, malgrat que hi ha evidències per pensar que es continuava ocultant el cens real.

El 3 de febrer de 1963, a l'Assemblea Ordinària es produeixen canvis significatius a la junta. És elegit president Antoni Andrés i vicepresident Jordi Sans. Ramon Morales es fa càrrec de la Biblioteca, Josep Bonastre de Fotografia, i es crea la nova secció de Cinema, a cura de Josep Graells. Un dels primers acords d'aquesta nova junta és la celebració d'un sopar de germanor, que compta amb la presència del regidor de l'Ajuntament, Lluís Abarca. Això és interpretat pels més crítics com un apropament inconvenient i innecessari al poder local.

Josep Bonastre, pioner i home experimentat amb la fotografia i amb reconeguda capacitat per tenir cura de l'arxiu fotogràfic, proposa a més de continuar amb el tradicional concurs anual, organitzar una exposició-concurs amb el tema *Hospitalet bajo la nieve*, amb l'objecte d'aplegar fotografies que recollissin aspectes diversos de la ciutat referits a la gran nevada que va caure al desembre del 1962.

S'enceta una nova activitat, que tindrà una continuïtat intermitent durant alguns anys. Es tracta de sessions de cinefòrum combinades amb cinema documental cedit per diversos consolats. Aquestes sessions, segons la convocatòria prevista, es duen a terme al local social o al Cinema Rambla. Es projecten pel·lícules com *El pisito, Cristo fusilado, Novio a la vista i Plácido*. Algunes de les novetats no acaben d'agradar a les persones més critiques, sobretot a les que són partidàries de mantenir únicament les mínimes i indispensables relacions amb l'Ajuntament. L'entitat es converteix sovint en lloc de trobada d'una comissió de Festa Major, que no agrada a tothom. Segons que sembla, des de la junta es dóna entrada a determinades activitats fins aleshores inèdites, que alguns assenyalen com proposades des de fora de l'entitat. Ningú en concret té cura de la secretaria i l'administració, des que Antoni Mesa va cessar com a administratiu segons que consta en acta de junta del 10 d'octubre de 1962. Des de l'Assemblea del 3 de febrer de 1963 fins a la sessió de junta del 5 de març de 1964, gairebé un any, no apareix cap inscripció al Llibre d'Actes.

Es produeix el que serà la primera crisi de direcció de l'entitat amb un cert relleu d'importància. D'una banda, hi ha un divorci entre el nucli dirigent de la junta i d'algunes vocalies que s'aixopluguen en la seva tasca específica; i de l'altra, la gent més activa de les seccions, que desenvolupen una dinàmica pròpia i no participen en les actuacions d'alguns dels directius. S'evidencia una dualitat que acabarà consolidant durant força temps dues dinàmiques diferents.

Se sap que hi ha un volum considerable d'activitat a les seccions, malgrat que no es publiquen de forma regular les res-

senyes a *Senderos*. No serà fins al butlletí corresponent al juny del 1964 que apareix aquesta ressenya:

«Para el mes de Agosto, y dentro de los actos de la Fiesta Mayor, se está preparando una exhibición de Judo y Defensa Personal a cargo de renombrados deportistas. Tendrá lugar en el entoldado que habitualmente se instala en nuestra Rambla».

Cal dir que els renombrados deportistas no eren altres que el Club Águilas de la Policía Armada, cosa que enutjà moltes persones de l'entitat, i d'una manera especial les compromeses en l'activitat antifranquista.

Però, a més, continua la ressenya fent referència a actes de la Festa Major en els quals no hi ha hagut una intervenció directa de l'entitat, excepte si es considera la participació d'alguns directius a la comissió organitzadora «*... continuan celebrándose las noches de los sábados, las selectas audiciones de sardanas en la Plaza del Ayuntamiento, con gran afluencia de público. Estas audiciones culminarán el día 17 de Agosto en una gran "ballada", que tendrá como complemento un grandioso castillo con fuegos artificiales, montado por nuestro Excelentísimo Ayuntamiento ...*».

Com a afegit curiós cal fer esment que aquestes mateixes ressenyes es van publicar gairebé literalment als *Senderos* dels mesos de juny, juliol i setembre. Tot plegat és un exemple que ajuda a explicar la crisi a què s'ha fet referència, i també la permanència de posicions diferenciades i fins i tot confrontades.

Tal com s'ha dit, a partir del 5 de març de 1964 es reprenen les inscripcions al Llibre d'Actes. En la d'aquesta data figura actuant com a secretari, Josep Bonastre, funció que correspondria a Albert Francàs. En la mateixa sessió s'explica que hi ha hagut contactes amb l'associació ALPHA 63, ja que segons que sembla tenen interès de formar part de la UEC com a secció de cultura. Sembla que s'hi mantindran contactes i fins i tot alguna col·laboració durant un temps, però no arribarà a produir-s'hi cap acord estable.

El 12 de març d'aquell any es deleguen funcions a Lluís Romaguera per assistir en representació de la Delegació al Consell General de la UEC. Aquell mateix mes assisteix a una sessió celebrada a Girona i al mes de juny a Tortosa.

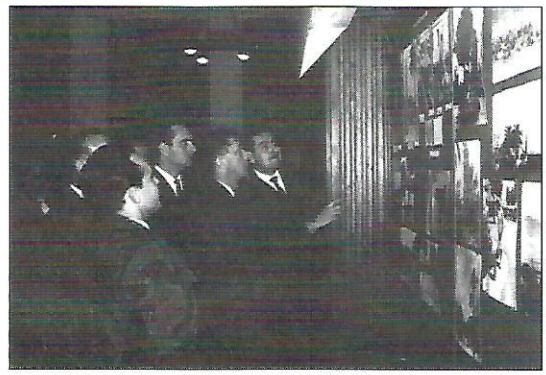

56
DURANT LA GRAN NEVADA DEL NADAL DEL 1962 ALGUNS SOCIS DE LA UEC FEREN ÚS DELS ESQUÍS PER CARRERS DE L'HOSPITALET. A LA FOTO PODEM VEURE J.M. GORRO, ESTEVE GRANELL I PEP RIBAS ARROSSEGATS PER RAFAEL FERRER, PER UN COTXE I UNES CORDES QUE FAN EL SERVEI DE TELESQUÍ PUJANT LA RAMBLA JUST OLIVERAS FINS A L'ESTACIÓ PER BAIXAR ESQUIANT DESPRÉS.
JM

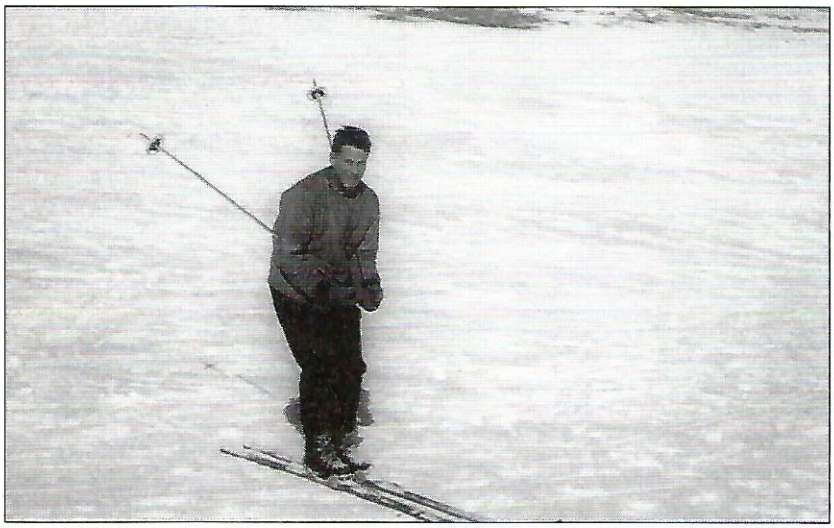
El mes d'octubre d'aquell any s'acorda organitzar de nou un curset de català, amb la condició *que es cursin tots els tràmits legals,* segons que consta en l'acta corresponent. Durant alguns mesos d'aquell 1964, a les actes de junta consten relacionades al marge en qualitat d'assistents, diverses persones que no formen part de la junta: Alfons Branzuela, Marcel·lí Bonet, Rafael Ferrer, Antoni Vives i Lluís Romaguera. A la sessió de junta del 8 d'octubre només assisteixen cinc membres dels deu titulars, i un de nou, Gerard José, en representació de la Secció d'Iniciació. La lectura de les actes reflecteix l'ambient de crisi permanent: En la del 12 de novembre actua com a secretari accidental, Ramon Morales.

El butlletí *Senderos* del mes de març de 1965 publica la nova junta, que no consta en el llibre d'actes, ni tampoc la celebració de la imperativa l'Assemblea en què hauria d'haver estat constituïda. En aquesta junta continua el nucli dirigent de l'anterior. La seva composició és: Antoni Andrés, president, Ramon Morales, secretari, Jordi Sans, tresorer, Joan Piera, administrador, amb les noves incorporacions de Marcel·lí Bonet a Muntanya, Josep Barber a Biblioteca, Gerard José a Fotografia, Joan Mañas a Càmping, Àlex Mitjans a Iniciació i Antoni Vives a SAME. Cinc dels nous formen part de l'Agrupament.

Aquesta serà una junta de transició, que iniciarà el camí de la remuntada de la crisi amb un canvi d'orientació propiciat per la nova correlació d'elements que veuen la necessitat del canvi.

57
Inauguració d'una exposició-concurs de fotografia a la sala d'actes de *la Caixa* el 1964. El president de l'entitat, Antoni Andrés, acompanya l'alcalde, J. Matías España Muntadas, i el regidor de cultura, Vicenç Capdevila.
CMH

58
J. M. Gorro esquiant al cim del Puigllançada, a la Molina, l'any 1965.
JMG

El març d'aquell any la junta acorda elaborar un programa d'actes conjuntament amb ALPHA 63. Aquesta col·laboració temporal permetrà la realització d'actes culturals que trenquen l'anterior dinàmica de subordinació al poder local. El 24 d'abril es presenta a la ciutat la Coral Sant Jordi, dirigida per Oriol Martorell, i actuen al Saló de Plens de l'Ajuntament. El 10 de maig es projecta en sessió de cinefòrum al cinema Rambla, *Muerte de un ciclista*, de Juan Antonio Bardem, a cura de Ripoll Freixas. I encara es projecta organitzar més endavant un festival de la Nova Cançó.

Durant aquest temps cal posar en relleu l'acció continuada de la Secció de Fotografia. Els concursos superen l'àmbit social a partir del 1957. Així, al desembre del 1958 veiem com Miquel Ruiz presenta la proposta de programa i pressupost per al III Concurs de Fotografia Artística. En la memòria de l'any 1961 que s'acompanya a l'acta de l'Assemblea Ordinària del 4 de febrer de 1962, essent vocal de fotografia Josep Bonastre, es fa constar una notable activitat: la projecció de diapositives comentades sobre ermites i monestirs del Pirineu, l'organització de l'exposició dels Premis Negtor 1960, la projecció de diapositives d'espeleologia i l'organització del VI Concurs de Fotografia.

Cal assenyalar també l'activitat de la Secció d'Esquí. La temporalitat d'aquesta secció, bàsicament limitada als mesos d'innivació, la fa aparèixer com a poc rellevant. Aquesta característica es posa encara més en relleu pel fet que es tracta d'esquí alpí. És a dir, la modalitat d'esquí que es practica a les pistes. A diferència de l'esquí de muntanya, en què no calia destinar cap despesa als remuntadors mecànics, aquesta modalitat comportava unes despeses que eren un filtre important per a la seva pràctica. A més, hi havia el cost afegit del tren fins a la Molina. I si l'estació escollida era Núria, la despesa encara era superior, ja que calia sumar-hi el preu del cremallera.

És per aquest motiu que la Secció d'Esquí organitzava sovint autocars a la neu. Els vocals d'Esquí tenien cura del material de préstec. Fora de temporada calia esmolar els cantells dels esquís, lacar-los les soles i tenir-los a punt per oferir-los als socis que volguessin practicar l'esquí, a més del material complementari, sobretot els bastons. Pel que fa als esquís, eren compartits amb l'esquí de muntanya, ja que s'usaven els mateixos models.

El 20 de febrer de 1966 l'Assemblea Ordinària, presidida pel secretari Ramon Morales, ja que el president i el vicepresident hi són absents, escull la nova junta, que iniciarà la renovació generacional i la renovació conceptual.

Aquesta n'és la composició:

President	Pepe Gómez i Guirao
Vicepresident	Manuel Domínguez i Barnadas
Secretari	Miquel Clavero i Llopis
Tresorer	Joan Piera i Ros
Muntanya	Marcel·lí Bonet i Ramírez
Biblioteca	Daniel Catalán i Moliner
Càmping	Joan Mañas i Palau
Fotografia	Joan Ribas i Blanch
Iniciació	Àlex Mitjans i Colomer
Esquí	Josep Cabedo i Pujol
SAME	Carles Primo i González

En el torn de "precs i preguntes", és simptomàtic que alguna cosa està canviant quan algunes intervencions fan referència a les escasses activitats excursionistes i de muntanya programades des de l'equip directiu als darrers temps. Malgrat aquestes observacions, les mateixes veus fan constar que a través d'altres iniciatives aquestes activitats no s'han aturat mai. Certament, així havia estat, com ja ha quedat palès en parlar de les Seccions.

Del conjunt dels nous components de la junta, set volten o superen en molt poc els vint anys d'edat. D'aquests set, gairebé tots són procedents de l'Agrupament Escolta. Era la resposta real a una discussió encetada en una assemblea de socis de quatre o cinc anys abans. En aquella ocasió un dels socis dels considerats "de prestigi" per la seva veterania va interpel·lar Ton Ribas, aleshores responsable de l'Agrupament, referint-se als nois que aleshores tenien 15 o 16 anys, amb paraules semblants a aquestes: "I aquests nanos, quan siguin grans què seran? Capitans de llobatons?". La resposta de l'interpel·lat va ser: "Aquests nois quan siguin més grans seran el que ells vulguin ser". Aquesta anècdota ha estat confirmada per diversos entrevistats, que coincideixen fins i tot a recordar les paraules més significatives.

La realitat que cal considerar és que es clou una etapa i en comença una altra. El relleu generacional s'ha donat, i amb ell un canvi d'orientació que anirà evolucionant a canvis més profunds.

NOTES

[28] L'obra excursionista de Ramon MORALES, escrita en català, ha estat editada per l'ABE de la UEC. Al butlletí *Senderos* té publicats un seguit d'articles de forma seriada, amb denominacions genèriques que posteriorment s'unifiquen en els corresponents volums. La seva obra recull aspectes històrics, geogràfics i costumistes, entre d'altres característiques. Destaquen les sèries sobre el Baix Llobregat, les notes geogràfiques de Núria, l'Alta Cerdanya i el Conflent. La seva obra *l'Antic camí ral d'Aragó* va ser premiada al I Concurs Monogràfic organitzat per la UEC de Barcelona.

[29] Sobre la Festa Major, vegeu LARIOS, Agustí i SANTACANA, Carles. *Les Festes Majors de l'Hospitalet...* L'Hospitalet, CEL'H, Ajuntament, 1999.

[30] MESA, Antoni i ALICART, Jaume, dins de l'enregistrament col·lectiu a J. Bonastre i altres, ja citat.